

422

422

200

ԱՌՋԵՌՆ

ԴԻՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

224

1848

1848

ԱՌՁԵՌՆ

ԴԻՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կ Ա Մ

ԱՌԱՍՊԵՂԵԼՈՒՄՆ ՎԵՊԻ

ՁԴԻՅ ԵՒ ՁԴԻՅԱԶԱՆՅ

ՀԱՄԱԹՕՏԵԱԼ

Ի Հ. ԵԴՈՒԱՐԴԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ ՄԻՒԹԱՐԵԱՆՅ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՍՈՒՐԲԵՆ ՂԱԶԱՐ

—
1840

455

1859

1859

1859

1859

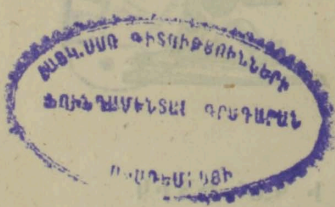
1859

1859

1859

1859

A / 859

1859

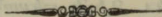
1859

ՅԱՌԱԶԱԲԱՆ

Քանզի առասպելք ոչ այլ ինչ են՝ բայց սատ-
մուծիւն հեթանոսական մոլորութեանցն .
հմուտութիւն այնոցիկ 'ի վերայ այլոց օգտու-
թեանց այնու մանաւանդ կարևոր է հաւա-
տացելոցս , զի յորդորիմք նովաւ գոհանալ
զտեառնէ , որ 'ի խաւարէ անտի ած զմեզ յիւր
սքանչելի լոյսն : Զի 'ի տեսանել անդ էթէ
որպէս ազգք՝ որոց հռչակ համբաւոյ իմաս-
տութեանն և գիտութեանց ելից զտիեզերս ,
հանդերձ ամենայն իմաստութեամբն իւրեանց
և գիտութեամբք կային կաշկանդեալք յանտե-
ղի և 'ի մուլեկան մոլորութիւնսն , ևս քան զևս
խելամուտ լինիցիմք մեծութեան շնորհացն
Աստուծոյ՝ որ առ մեզ լեալ : Եւ ոչ այսչափ
միայն , այլ և զսրբոյ Ղուսաւորչին մերոյ՝ յոյր
ձեռն ընկալաք զշնորհսն , և զսրբոց զևոնդեանց
և զվարդանանց քաջաց՝ որք արեամբն իւրեանց
անկորուստ աւանդեցին մեզ զայն , զնոցա

ղերաստիանս քաջ ևս սովաւ 'ի միտ առեալ՝ զար-
ժանին նոցա մատուցուք շնորհակալութիւն :

Այսու օրինակաւ , որ յեանորդն համարի և
անոտի իսկ 'ի գիտութիւնս , 'ի կարգս կարևոր
հմտութեանց իրաւասպէս կալցի զտեղի . և մէք
երկասիրութեամբս այսուիկ ոչ զանպատեհս
ինչ արօրադիր արարեալ գտցուք :

ԱՌՁԵՌՆ

ԳԻՅՆԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԼՈՒԽ Ա

Յաղագս առասպելաց առ հասարակ

Հ. Օ՛րինչ են առասպելք .

Պ. Կեղծիք կամ յօղուածոյ վէպք զգից ,
որ և դիցաբանութիւն կոչի :

Հ. Ուստի սկիզբն առին առասպելք .

Պ. Յանցից երևելեաց՝ որ անցին յետ
Ջրհեղեղին յառաջին դարս , 'ի ցրուել որ
դուց 'Սոյի յայլ և այլ կողմանս երկրի : Օ՛ր
թէպէտ և պատմութիւնք անցիցս այսոցիկ
խառնեալ իցեն բազմապատիկ առասպելքօք
և հատուկտիրք և այլակերպեալք , այլ
զհետս ճշմարտութեանն բերեն յինքեանս .
որպէս նախնի հարք եկեղեցւոյ Որոզի-
նէս , Վակտանտիոս , Արնոբիոս և սուրբն
Օգոստինոս ցուցին ընդդէմ դիցապաշտից .

զի բազմագոյնք 'ի դից նոցա էին մար-
դիկ արութեամբ կամ չարութեամբ ա-
կանաւորք լեալ : Վասն որոյ դեկալիո-
նեան ջրհեղեղն ոչ այլ ինչ էր, բայց նոյ-
եանն այլակերպեալ, և պատերազմն հըս-
կայից իջելոց յերկնից ոչ այլ ինչ, բայց
հետք յանդգնութեան աշտարակաշինո-
ղացն, ըստ սմին օրինակի և այլքն :

Տ. Եւ քանզի առասպելաց և դիցա-
պաշտութեան այդքան կարևոր կցորդու-
թիւն է ընդ միմեանս, ցոյց ինձ ուստի՞
սկիզբն էառ և զարգացումն դիցապաշ-
տութեան .

Պ. Սկզբնապատճառք դիցապաշտու-
թեան եղեն տգիտութիւն, ապականու-
թիւն բնութեան և սնափառութիւն :

Տ. Մեկնեա ինձ որպէս դիցապաշտու-
թիւն սկիզբն էառ 'ի տգիտութենէ .

Պ. Քանզի 'ի մոռանալ մարդկան զԱս-
տուած արարիչ իւրեանց, դարձուցին
զպաշտօն նորա յարարածս՝ յարեզակն,
'ի լուսին, յաստեղս, և 'ի նմանիս իւ-
րեանց 'ի մարդիկ որպէս իմաստունն ասէ .

« Օ՛ր ընդունայն էին ամենայն մարդիկ
« բնութեամբ՝ յոյս էր աստուածանդիտու-
« թիւն, և յերևելի բարութեանցն ոչ կա-
« բացին զիտել զայն որ էրն, այլ կամ
« զհօւր կամ զհօղմ կամ զլուսաւորս

« Երկնաւորս աստուածս համարեցան » :
Եւ որպէս ոմն յարդի իմաստնոց ասէ .
« Այնպէս մոռացան մարդիկ զաստուած
« ստեղծիչ իւրեանց, զի կամեցան ստեղծ
« ծանել աստուածս իւրեանց » :

Հ. Եւ ապականութիւն բարուց սրպէս
պատճառք եղև կռապաշտութեան .

Պ. Ոչ կարելով ապականելոցն բարուք
համարձակ զախտս իւրեանց պաշտել, հնա-
րեցան օրինակաւ դիցն բարեքել զախտ-
սըն . նմին իրի եթէ 'ի մեծուհեաց որ
յանօրէն երկունս ըմբռնէր, առ 'ի ծած-
կելոյ զամօթն՝ տարփաւոր իւր զոք 'ի
դիցն հօշակէր : Այսպէս Գանայէ պատ-
ճառեցաւ հրապուրեալ 'ի Գիոսէ, և այս-
պէս Գիոս մծղնեայ, Արէս շնացող,
Հերմէս գող, և այլք 'ի դից այլոց անօ-
րէնութեանց ծանուցան գործունեայք :

Հ. Եւ սրպէս սնափառութիւն պատ-
ճառք եղև դիցապաշտութեան .

Պ. Օ՛ի որ երևելի ոք էր արութեամբք
կամ բարերար ազգի մարդկան, կամ ա-
րուեստից ինչ գտակ, 'ի կարգս դիցն դա-
սէր . որպէս Ասկղեպիոս վասն ճարտար
բժշկութեանն որդի Ապոլլոնի համարե-
ցաւ . և քաջք 'ի պատերազմողաց որդէք
Արիսի համարէին . և այսպէս տակաւ դիցն
և դիւցազանց յաճախէր բազմութիւնս :

Հ. Ո՞ւր սկիզբն կալաւ կռապաշտութիւն .

Պ. Յեզիպտոս և 'ի Փիւնիկէ , ուր որդիք Քամայ Մեստրեմ և Քանան տիրեալ , կոչեցին զաշխարհսն յանուն իւրեանց : Եւ յայտ է 'ի սուրբ գրոց , զի յԱզիպտոս յաճախէին մոզք և իղձք և երազահանք՝ պաշտօնեայք կռապաշտութեան . և Սովսեսի իսկ զխտրութիւնսն և զօրէնս բազմապատիկս ոչ առ այլ ինչ երևի սահմանեալ Հրէից , բայց առ 'ի զգուշացուցանելոյ զնոսա 'ի սնոտի պաշտամանց եզիպտացւոցն :

Հ. Ապա զի՞նք համարի 'Աինոս սկիզբն կռապաշտութեան .

Պ. 'Աինոս զաստուածական պաշտօնն որ վաղուրեմն և յառաջքան զնա ընծայէր զօրութեանց երկնից և անասնոց , ետ ընծայել զայն և մարդոյ , աստուածացուցանելով զհայր իւր զՏէլ , կանգնեալ նմամեհեան յամի արարչութեան 1943 :

Հ. Եւ ո՞րպէս տարածեցաւ կռապաշտութիւն ընդ աշխարհ .

Պ. Յեզիպտոսէ և 'ի Փիւնիկէայ անց յարևելս սերեալ յորդիս Մամայ , և ապա յարևմուտս յորդիս Յաբեթի : Ելլադա , ուր զաղթականք փիւնիկեցիք ածին զայն , պայծառացոյց զայն և մատոյց հռոմայե .

ցւոց . իսկ սորա կանգնեցին զամենա-
զիցն մեհեան , և ժողովեցին անզր
զամենայն ազգաց և զաշխարհաց զղիս .
և անտի պաշտօն նոցա ընդ հոռմէական
իշխանութեանն եհաս մինչև 'ի ծագս եր-
կրի : Աւ այնչափ յաճախեցին առ նոսա
զիք , մինչև Վարրոնի մեծի՝ հեթանոսաց
աստուածաբանին՝ հասուցանել զթիւնո-
ցա մինչև ցերեքհազար : Քանզի ամե-
նայն կողմանց աշխարհի և ամենայն այլ
և այլ կրից մարդկան և պիտոյից կենացս
զիս խնամակալս կանգնեցին . մինչև Յոր-
նազի տալ հեծել Ատլասայ ընդ բեռամբ
երկնից , վասն բնակելոց անդ ամբոխի դիցն :

Հ . Աւ ո՞ յայսքան բազմութենէ դից
համարէր հզօրագոյն առ հեթանոսս .

Պ . Բախտն վեհագոյն դից ամենեցուն ,
զոր համարէին տնօրէն ամենայնի ըստ ան-
հրաժեշտ իմն հարկի , և Ղիոսի իսկ հարկ
էր տեղի տալ հրամանաց նորա : Աւ կո-
չէին զնա ճակատադիր , և էր նորա սահ-
մանեալ պաշտօն , և նկարէր 'ի ձեռին
նորա սափոր՝ բերելով զբախտս երկրա-
ծնաց , և մատեան դարձեալ 'ի ձեռին նորա ,
յորում էին դրեալ հանդերձեալքն : Բայց
զբօշեալ ոչ ուրեք երբէք կանգնեցաւ նմա :

Հ . Աւ զինչ շահ յառասպելացդ հմտու-
թենէ .

Պ. Մեծամեծք և բազմապատիկ: Նախ
զի սոքօք 'ի միտ առնումք յո՞ր խաւար ան-
կեալ գնէին ազգք, և յորախի անդունդս
մոլորութեան աստուածանդիտութեամբն
դաճավիժեալք: Արևորդ՝ զի առանց
այսր հմտութեան անհնար է իմանալ
զբանս նախնի մատենագրաց յունաց և
հռոմայեցւոց: Արբորդ՝ զի և ոչ զհան-
ճարեղ զիւտս նախնի անգրիագործացն և
նկարչաց մարթ է 'ի միտ առնուլ առ 'ի
յօզուտ, առանց այսր հմտութեան: Աւ-
չորբորդ՝ զի ճշմարտութիւնք կարեւորք 'ի
նոսա ծածկեալ կան: Որպէս Տանտաղեայ
և Հարպեայց իրքն զչարութիւն ազահու-
թեան յայտ առնեն. Նարկիսեայն զիմար
սնափառութիւն անձնասիրացն, անգեղն
որ զլեարդ Պրոմեթեայ կեղեքէր, զտազ-
նապ խղճի մտաց անօրինացն. Մեդու-
սայն, որոյ տեսիլ և եթ վիմատառէր զա-
մենայն, զկիրս ախտից՝ որ անզգայ զախ-
տաւորն առնեն: Այն զի և բազմազոյնք
յառասպելացս, որպէս յառաջագոյն ա-
սացաք, ոչ միայն օրինակաւ բերեն յին-
քեանս զճշմարտութիւն, այլ և աւանդու-
թիւնք կարեւոր անցից 'ի նոսա ծածկեալ
կան. որպէս Փետոնի իրքն՝ ոչ միայն զյո-
ռութիւն փառամոլութեան ցուզանեն,
այլ և զԱորխայ փառամոլութիւնն և զպա-

տուհաս նորա . և իբր Ախոսի զՍամիսոնի , ևն :

Հ. Իմաստնոցն հեթանոսաց զինչ կարծիք էին զգիցն .

Պ. Բազմագոյնք 'ի նոցանէ եղջերուաքաղս իմն համարէին զգիս , և սնոտի զպաշտամունս նոցա : Սոկրատ վասն համարձակ զգիսն արհամարհելոյ 'ի մահմատնեցաւ . Աիկերոն յայտնի իսկ ծաղր առնէ զնոքօք , և որ յաղաղս բնութեան գիցն գիրք նորա վասն այնորիկ իսկ դատապարտեցան . Ղուկիանոս և Սենեկա ծիծաղին զաստուածովքն . իսկ Պղատոն զմիոյն Լատուծոյ ճառս այնպիսի մեծաւայելուչս յօրինէ , զի ոմանք 'ի սրբոց հարց համարին 'ի Սովսիսի գրոցն առեալ նորա զբանսրն . և Աալլիմաքոս և Յորնաղ և այլք արհամարհեն զգրահեղեղ պաշտամունսն : Ըյլ սորա այսպիսիք կացին և մնացին 'ի սուտ կրօնսն , կէսք առ 'ի զիւրութիւն ապականեալ բնութեանն , և կէսք առ ահի կորուսանելոյ զկեանսն :

Հ. Օրինչ դասակարգութիւն էր 'ի գիսն հեթանոսաց .

Պ. Քառեակ դասակարգութիւնս համարէին հեթանոսք 'ի գիսն . այս ինքն են նախ գիք վեհից ազգաց՝ որ առ ամենայն ազինս պաշտէին , որպէս Ղիոս ,

Հերայ, Պիսիդոն, Պղուտոն, և այլք՝
Երկրորդ՝ դիք սակաւաւոր ազգաց՝ որոց
ոչ էր յերկինս բնակութիւն նոցա, այլ
համարէին երկրաբնակ դիք. որպէս Պան,
Պոմոնա, Փլորա, ևն : Երրորդ՝ կիսաս-
տուածք, որք յումեքէ՝ ՚ի դիցն անմահից
և ՚ի կնոջէ մահկանացուէ, կամ ՚ի հօրէ
մահկանացուէ և ՚ի մօրէ աստուածուհւոյ
համարէին ծնեալ. որպէս Հերակղէսն և
Եսկղեպիոս և Վաստովը և Պողիտեկիս,
և այլն : Բնդ սոսա էին ՚ի համարի և
դիւցազունքն երկրածին անուանեալ դիք,
որք արութեամբքն իւրեանց և վաստա-
կօք ՚ի կարգս դիցն անմահից դասէին :
Իսկ չորրորդ կարգ դից էին առաքինու-
թիւնք, որպէս հաւատարմութիւն, միա-
բանութիւն, ազքատութիւն, ևն :

Եռաջինքն, այսինքն են դիք վեհագոյնք,
էին քսան. յերկոտասանիցն ՚ի նոցանէ
գումարէր գերագոյն կաճառ դիցն, որոց
կաճառորդք էին Գիոս, Հերա, Պիսիդոն,
Դեմետրէ, Հերմէս, Եթենաս, Եստա,
Եպոզոն, Երտեմիս, Երէս, Եստղիկ և
Եփեստոս. և կոչէին սոքա դիք համա-
ձայնք : Իսկ այլքն ութեքին կոչէին տա-
րաձայն դիք, այսինքն են Վոոնոս, Գև,
Երեզակն, Դժոխք, Դիոնիս, Երկիր, և
Ղուսին, որոց ոչ էր մուտ ՚ի կաճառ անդր :

ԱՌԵՋԻՆ ԿԵՐԳ

ԶՎԵՏԻՑ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅՆ

ԳԼՈՒԽ Բ

Կռոնոս , Տիտան , Յանոս , Կիւբեղէ , Եստա ,
Դեմեարէ :

Հ . Ո՞ք էր Կռոնոս .

Պ . Կռոնոս ըստ Յունաց , Սատուր-
նոս ըստ լատինացւոց , և ըստ Պարսից
Օրուան , էր որդի Ուրանոսի և Եստայ՝
այսինքն է երկնի և երկրի , երկցագու-
նից ժամանակաւ քան զամենայն դիւս . և
Թարգմանի Դամանակ : Սա զանգրանկու-
թիւն եղբօրն իւրոյ Տիտանայ ըստ ըղձից
մօրն կալաւ , յանձն առեալ չասրեցու-
ցանել յորդուց իւրոց զաւակ արու . վասն
որոյ ընդ ծնանել նոցա կլանէր զնոսա :
Բայց Կիւբեղէ կին նորա 'ի ծնանելն
զԴիոս և զՀերա , վէմ առաջի առն իւ-
րոյ եղ փոխանակ մանկանցն ծնելոց՝ 'ի
կլանել , և կեցոյց զնոսա :

Հ . Որպիսի ինչ առասպելք յօդին զԿռո-
նեայ .

Պ . Տիտանայ տեսանելով զորդիս իւր
անժառանգեալ 'ի Թագաւորութենէ , ետ
պատերազմ ընդ եղբօրն , և արգել փա-

կեաց զնա ընդ Աիւբեղեայ 'ի բանտ , մինչև 'ի Դիոսի յարբունս հասեալ ազատեաց զնոսս 'ի բանտէն : Բայց երկուցեալ զի մի գուցէ զեղծիցի հայր իւր ազատութեամբն , և ընկենուցու զինքն յաթոռոյ , հալածեաց զնա յերկնից . և նա ամբայեալ 'ի Ղատիոն , անդ թագաւորեաց : Եւ ժամանակ թագաւորութեան նորա անդ կոչի Սսկեղինիկ դար . քանզի մարդիկ ժամանակին կէին յանմեղութեան , և երկիր առանց մշակութեան բերէր զամենայն պիտոյս կենաց մարդկան : Իսկ դարբոր զհետ այնորիկ յաջորդեցին՝ կոչին արծաթի և պղնձի և երկաթի , միշտ 'ի վատթարս նկրտելով մարդկան :

Հ . Ո՞ 'ի Ղատիոն յառաջքան զՎռոնոս թագաւորէր .

Պ . Յանոս , որ և հիւրընկալեացն զՎռոնոս : Եւ սա ետ նմա փոխարէն գերաշխարհիկ իմաստութիւն զիտել զհանդերձեալս և անմոռաց 'ի մտի ունել զանցեալս : Վասն որոյ երկգիմի նկարագրի Յանոս . և դաւազան 'ի միում՝ ձեռին , զի խնամակալ է ճանապարհաց . և բանալի 'ի միւսում , զի նա հնարեցաւ ըզդրունս : Եւսմա Պոմպիլիոս կառոյց նմա մեհեան պղնձի , որոյ դրունք 'ի ժամանակս պատերազմի բաց կային , և 'ի խաղաղութեան փակ : Յանուն Յանոսի կոչեցաւ

առաջին ամիս տարւոյ Յանուար կամ
Յունուար՝ իբր դուռն տարւոյ, և ՚ի մե-
հենի նորա երկոտասան բազինք էին, ըստ
երկոտասան ամսոց տարւոյ :

Հ. Ո՞րպէս նկարագրի Աիւբեղէ .

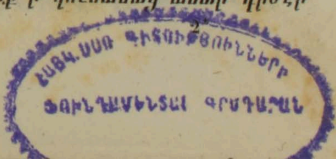
Պ. Աիւբեղէ կամ Ռէա կին Առոնոսի,
և մայր բազմագունից ՚ի դիցն, վասն որոյ
և ամենամայր անուանեալ, նկարագրի
բազմեալ ՚ի կառս լծեալս յառիւծուց, և
սպակ աշտարակաձև ՚ի պուլս նորա :

Հ. Եւ ո՞րպէս նկարագրի Եստա .

Պ. Եստա մայր Առոնոսի, անուա-
նեալն Պրիսկա յի երէց՝ առ ՚ի զանա-
զանելոյ ՚ի կրտսերոյն որ էր դուստր Առ-
ոնոսի, նկարագրի սկուտեղ կամ թմբուկ
՚ի ձեռին :

Հ. Ո՞րք իցեն Եստայ կուսանքն, և
յուամէ՞ ունիցին զկոչումն .

Պ. Եստայի Պամպիղեայ բազին կան-
գնեալ գստերն Առոնոսի Եստայ, պաշ-
տօնեայս բազնին կացոյց եօթն կուսանս
պահել անշէջ զհօւրն՝ որ ՚ի բազնին վառէր
հանապազ, և համարէր յարեգակնէ լու-
ցեալ : Թշուառութեան մեծի համարէր
դուժկան շիջումն հրոյն այնորիկ, և դա-
դարէին ՚ի շիջանել հրոյն ամենայն հրա-
պարակական գործք՝ մինչև քաւէին յան-
յանքն : Որ ոք ՚ի կուսանապ անտի գրծէր

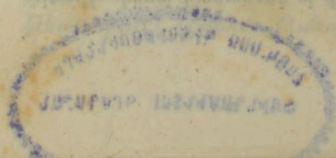
ուխտի կուսութեանն, կենդանւոյն թաղէր: Օտան տասն վարժէին նոքա՛ի գործս պաշտամանն, և նոյնչափ ամս կային ՚ի պաշտամանն, և այլ ևս ամս տասն վարժապետք նորընծայելոցն կացեալ, ապա ազատք լինէին ՚ի քրմութենէն:

Հ. Արպիսի ինչ արուեստս ուսոյց Ղեմետրէ մարդկան .

Պ. Ղեմետրէ դուստր Առոնոսի և Ալուբեղեայ ուսոյց մարդկան զերկրագործութիւն, նախ առաջին վարժապետելով յԱլլեսիս . վասն որոյ տօնք նորա անտի սկիզբն կալեալ՝ ելեսինեանք կոչին: Առջին և օրինաբերք, զի նա զմարդիկ յօրէնս և ՚ի քաղաքականութիւն՚ի վայրենութենէ էած, և զցորեան ընդ վայրի կաղնոյ ետ նոցա ՚ի կերակուր:

Հ. Արպէս նկարագրի Ղեմետրէ .

Պ. Մանգաղ ՚ի միում ձեռին, և հասկք ցորենոյ ՚ի միւսում, և պսակ դարձեալ ՚ի հասկաց ՚ի գլուխ նորա: Դարձեալ և յարձանս ուրեք նկարագրի նա բազմեալ ՚ի կառս լծեալ յօձից, բերելով ջահս ՚ի ձեռին:

ԳԼՈՒԽ Գ

Դիոս , Ամաղթէա , Տիտանանք , Պրոմէթէոս ,
Հէրա , Յով և Արգոս , Իրիս :

Հ. Ո՞ք էր Դիոս .

Պ. Դիոս որ և Օլէս ըստ հելլենացւոց ,
Արամազդ ըստ մեզ , Նեբրովթ ըստ քու-
շացւոց , Բեւ ըստ բաբելացւոց , Բահաղ
ըստ փղշտացւոց , Որմիզդ ըստ Պարսկաց ,
և Յովիս ըստ լատինացւոց , համարէր
վեհ քան զամենայն դիւս և հայր անմահից
և մահկանացուաց : Ի՞ր նա որդի Առո-
նոսի և Աիւբեղեայ . և հալածեալ յեր-
կնից զհայր իւր , տիրեաց ընդ տիեզերս
ամենայն , բաժանեալ զայն ընդ երկուս եղ-
բարս իւր , Պիսիգոնի տալով զծով , և
Պղուտոնի զսանդարամետս , և զերկինս
կալեալ ՚ի բնակութիւն իւր :

Հ. Բաժանումն տիեզերաց ընդ երե-
սին որդիս Առոնոսի յի՞նչ ունի ակնար-
կութիւն .

Պ. Ի բաժանումն երկրի ընդ երեսին
որդիս Նոյի : Քանզի Քամ կալաւ զԱ-
փրիկէ . և ահա էր յԱզիպտոս Դիոսու-
պօլիս քաղաք նուիրեալ Դիոսի , և զերա-
հրոջակեալն յԱփրիկէ Ամմոնեանն Դիոս

զանունն իսկ բերէ զՔամայ, զոր այլք
յազգաց հնչեն համ : Յաբեթ կալաւ
զկղզիս և զծովեզերեայս և զԱրշիպեղա-
դոս, և զինչ աւելիքան զայս նմանութիւն
ընդ ծովակալին Պիսիդեայ : Իսկ Սեմայ
անկաւ բաժին Ասիա, ուր քաղաքք բա-
զումք այրեցան՝ զգժոխոց բերելով զօրի-
նակ զբաժնին Պղուտոնի :

Հ. Որպէս նկարագրի Ղիոս.

Պ. Բազմեալ 'ի դահոյս՝ դաւազան ար-
քունի 'ի միում՝ ձեռին, և շանթք 'ի միւ-
սումն, և առ ոտիւք նորա արծուի թեւ-
տարած :

Հ. Օրինչ են ամաղթեղջերն առասպելք.

Պ. Աիւբեղեայ դադա 'ի Առոնոսէ տա-
լով սնուցանել 'ի Արետէ զՂիոս սանտու-
ութեամբ Ամաղթեայ այծուն, կացոյց
ասպա Ղիոս զայծն զայն յերկինս, և զմի
յեղջերաց նորա պարզեաց յաւերժ հար-
սանց խնամակալաց մանկութեան իւրոյ,
և ետնոցա զօրութիւն յառաջ ածելոյ յեղ-
ջերէ անտի գամենայն որ ինչ ցանկալի էր
նոցա. վասն որոյ նշանակ առատութեան
նկարի ամաղթեղջիւրն : Աւ մտրթով այ-
ծուն պատեաց զվահան իւր, զոր ասպա
պարզեաց զայն Աթենասայ, որ և կո-
չէրն Աղիս՝ այսինքն է այծենապատ : Ի
վահան անգր ազուցաւ ասպա օձապատ

կառափն Մեղուսայ սպանելոյ 'ի Պերսէոսէ, որով ահաւորագոյն լեալ՝ զտեսողս վիմատառէր :

Հ. Օրինչ է Տիտանանց պատերազմն .

Պ. Տիտանայ յուսահատեալ 'ի տիրել որդւոց Առոնոսի ընդ տիեզերս, յարոյց ընդդէմ Ղիոսի զՀսկայս 'ի պատերազմ : Սոքա լերինս 'ի վերայ լերանց ամբարտակեալ, փորձեցան վերելակել յերկինս . այլ ամբահարեալ զնուսա Ղիոսի տապալեաց յանդունդս :

Հ. Ո՞ր էր Պրոմէթէոս .

Պ. Մի 'ի Տիտանանց, որ անգրիս մարդկան ստեղծ . և գողացեալ հուր յերկնից՝ կենդանացոյց նովաւ զանգրիսն : Ընդ որ ցասուցեալ Ղիոսի, ետ կապել զնա Հեփեստայ 'ի Աովկաս լերին, ուր կեղեքէր անդղ զլեարդ նորա և ճարակէր . և լերդոյն հանապազօր աճելով, մշտնջենաւոր կրէր նա զտանջանսն : Իմաստք առասպելիս են, զի Պրոմէթէոս իմաստուն էր, և զանասնաբարոյս և զյոյժ անդգամս 'ի մարդկութիւն և 'ի գիտութիւն փոխակերպէր :

Հ. Ո՞ր էր Աիկայոն .

Պ. Արքայ արկազացւոց անողորմ և մարդախոշոշ, որ զամենայն անցաւորս ընդ երկիր իւր՝ տայր սպանանել : Առ

ամա ազաւ Դիոս, և Թաղաւորն յանդէսս
լեալ՝ կամեցաւ փորձել զամենազիտու
Թիւն նորա, և եղ առաջի նորա խորտիկ
'ի մարմնոյ հիւրոցն սպանելոց : Բայց
Դիոս եհար մաշեաց զառնն նորա շան
Թիւք, և զնա փոխեաց 'ի դայլ. վասն
որոյ կոչի նա Վիկայոն 'ի յունական բա
ռէս շիֆոս, այս ինքն է դայլ :

Հ. Ո՞ր էր Հերա .

Պ. Հերա կամ ըստ լատինացւոց Յու
նոն, էր գուստր Առոնոսի, քոյր Դիոսի
և մի 'ի կանանց նորա, որ ծնաւ նմա
զԱքէ խնամակալ մանկտւոյ և մատուակ
Դիոսի նախ քան զԱանիմեդէս, և ծնաւ
դարձեալ զԱրէս, և զՀեփեստոս՝ զոր ըն
կէց Դիոս յերկնից 'ի ստոր վասն տղե
ղութեանն :

Հ. Արախիսի՞ որ էր Հերա ըստ առաս
պելաց .

Պ. Ախսանձոտ և հպարտ յոյժ, կոր
ծանմանն Տրովադայ սլաոճաոք ծանօթ
իսկ են, այս ինքն է նախանձ Հերայ վասն
նախամեծար առնելոյ հովուին Պարիսի
զգեղ Ասաղկանն քան զնորայն : Աոյն և
զամենայն տարփածունն Դիոսի և զոր
զիս նոցա հալածեաց :

Հ. Օ՞րնչ են Յովայ և Արգոսի առաս
պելքն .

Պ. Բիոսի զՅով դուստր Ինաքայ և Իամենեայ այլակերպեալ էր յարջառ, առ ՚ի ծածկելոյ ՚ի Հերայ զսէր իւր ընդ նմա : Բայց Հերա կացոյց նմա ՚ի զգուշութիւն զԱրդոս հարիւրաչեայ ամենագէտ, որոյ կէսք յաչացն հսկէին ՚ի փակել կիսոցն ՚ի քուն : Իսկ Բիոսի հրաման տուեալ Հերմեայ ՚ի ձայն սրնդի նիրհեցուցանել զԱրդոս և սպանանել զնա, դարձեալ Հերա ՚ի ձեռն գոռեխոյ : Հալածեաց զՅով յԱղիպտոս, մինչև դարձոյց զնա Բիոս յառաջին կերպարանն : Սա է Իսիս պաշտեցեալ յեգիպտացւոց : Եւ է ճշմարտութիւն առասպելացս այս : Յով կամ Իսիս փոխեալ յարջառ՝ երկիրս է, և աչք Արդեայ ամենադիտի՝ աստեղք, Հերա՝ օդք, և Հերմէս արեգակն՝ որ ծածկէ զաստեղս : Ընցանելով սորա ՚ի կերպարանս արջառոյ ընդ կիրճն Բիւզանդիոնի՝ կոչեցաւ տեղին այն Վոսփորոս, այսինքն է անցք Արջառոյ :

Հ. Օինչ են սիրամարգքն լծեալք ՚ի կառս Բիոսի .

Պ. Սիրամարգ սիրելի էր յոյժ Բիայ, և ՚ի սպանանել Հերմեայ զԱրդոս՝ կամեցաւ Բիոս փոխել զնա ՚ի սիրամարգ, և տպաւորեաց զաչս նորա ՚ի ծայրս փետրոյ սիրամարգին, որպէս կեղծեն առասպելք :

Հ. Ո՞ր էր հրեշտակ հերա .

Պ. Իրիս դուստր Թաւմասայ և Ալեկտորայ, զոր և փոխարէն արբանեկութեանն կայոյց հերա յերկինս և կոչեցաւ ծիածան :

ԳԼՈՒԽ Դ

Ապողոն, Դափնի, Յակինթոս, Ինն մուսայք, Լինոս, Կիսարիս :

Հ. Ո՞ր էր Ապողոն .

Պ. Ապողոն, ըստ լատինացւոց Փերոս, ըստ եգիպտացւոց Ոսիրիս, ըստ ամմոնացւոց Մողոք, ըստ մովաբացւոց Բելփեգովր, և ըստ Պարսկաց Միհր, էր որդի Գիոսի ծնեալ ՚ի Աստոնայ : Վասն որոյ հերայ ոխացեալ ընդ Աստոնայ, յարոյց զվիշապն Պիւթոն ընդդէմ նորա, և չեթող նմա այլ ասպատան՝ բաց ՚ի Դեղեայ կղզւոյ՝ ուր ծնաւ Ապողոն, և կղզին այն ստէպ ջրասոյզ լինէր, բայց Պիսիգոն անսուզանելի զնա այնուհետև արար :

Հ. Օ՞րնչ առասպելք զնմանէ պատմին .

Պ. Օ՞րի հալածեաց զնա Գիոս յերկնից վասն սպանանելոյ նորա զԱիկոն .

պայս դարբնողս շանթից իւրոց . և անկաւ նա 'ի Թեսաղիա , և եղև հովիւ խաշանցն Ադմետայ արքայի , վասն որոյ խնամակալ հովուաց համարի : Աւ 'ի փախչել Ղափնեայ դստեր դետոյն Պենէոսի յերեսաց նորա՝ փոխեաց զնա 'ի սարգենի . վասն որոյ ծառն այն համարի նուիրական նմա , և պսակ 'ի սարգենուոյ սահմանեաց նա քաջաց քերթողաց : Աոյնպէս և զպատանեակն Յակինթոս , զսպանեալն 'ի Օեփիւռէ առ նախանձու՝ փոխեաց Ապողոնն 'ի համանուն նորա 'ի ծաղիկն յակինթ : Վասն որոյ հալածեալ յազգականաց Յակինթոսի անկաւ 'ի Տրովադա , և եղև անդ որմադիր , օգնել Ալուսեդոնի 'ի շինուած պարսպաց քաղաքին : Ապա վերստին դարձեալ 'ի շնորհս Ղիոսի , ընկալաւ 'ի նմանէ զհոգ ծագելոյ լոյս յաշխարհ : Հոչակաւոր էր նա ընդ բազում կողմանս երկրի պատղամատեղեօք , և համարի նա քաջ աղեղնաւոր և տուիչ բանաստեղծութեան և երաժշտութեան , և պարխսպ Մեգարայ զաստակերտք նորա հնչէին ներդաշնակք՝ վասն կախելոյ նորա անպտէս զքնար իւր :

Հ. Որպէս նկարագրի Ապողոն .

Պ. Մերթ աղեղն և նետք , և մերթ քնար 'ի ձեռին , և պսակեալ սարգե-

նեաւ : Այլ որպէս արեգակն՝ նկարագրի
բազմեալ ՚ի կառս , դիմելով յԱվիլիանոս՝
ուր առասպելէն գնալ նմա հանապազօր
ընդ երեկս առ Թեախս դուստր՝ Աերէոսի .
և թէ՛ ժամք զօրհանապազ ընդ առաւօտն
լծիցեն ՚ի կառս նորա զերիվարսն զԱիրով
զԱյով զԱտով և զՓղեգոն : Քաջածանօթ
է և առնապատկերն Ապողոնի սղնձի
հսկայաձև ՚ի մուտս նաւահանգստին Հոռ-
դոսի կանգնեալ , հարիւր ոտնաչափ ՚ի
բարձրութիւն . ընդ որով նաք հողմուռոյց
առագաստիւք ընդ մէջ բարձիցն երթեա-
կէին . և ՚ի կործանել նորա յերկրաշարժէ՛
ուղտք իննհարիւր բարձին զաւերակս
նորա :

Հ. Օրնչ առասպելք զարշալուսոյ պատ-
մին .

Պ. Օրի էր նա դուստր արեգական և
երկրի , վասն որոյ և կանխայարոյց քան
զնա . որ և զօր ամենայն բանայ զգրուես
երկնից , և աւետէ ընդ առաւօտս զգալուստ
հօր իւրոյ : Աւ նկարի նա քրքմահանդերձ
վարդամասն , ջահ ՚ի ձեռին , բազմեալ
յոսկեղէն կառս : Յափշտակեալ նորա
զՏիթոն որդի Աւումեդոնի՝ անմահացոյց
զնա . այլ ոչ կարաց պահել զնա ՚ի ծերու-
թենէ , և կերպարանափոխ արար զնա ՚ի
ճսղուռն : Ի սոցանէ ծնաւ Սեմնոն , որ եկն

յօզնութիւն Պրիամու 'ի տրուական պատերազմին . և 'ի սպանանել նորա Ղաբիլեայ , աղաչանօք մօր նորա ծնան 'ի խարուկէ նորա թոշուհքն Կեմնունեանք : Եղիպտացիք կանգնեցին Կեմնոնի անդրի , ուստի 'ի ծագել անդր ճառագայթից արեգական՝ հնչէին նուազք :

Հ. Եւ զինչ զՓայետոնէ պատմին իրք .

Պ. Փայետոն որդի գորով արեգական , խնդրեաց 'ի հօրէ իւրմէ վարել միանգամ և եթ զօրակշիռ կառան՝ 'ի ցոյց որդիութեանն : Եւ ոչ կարաց հայրն ժխտել 'ի սպառ զթախանձանս որվւոյն : Բայց ձիոցն զպացեալ զի ձեռն անհմուտ վարէր զնոսա , խոտորեցան յընդմիջաշաւղէն և բոցակիւղեցին զերկինս և զերկիր : Եւ Արամազդ պատուհասեաց զյանդնութիւն նորա , և ընկէց զնա յԱրիդանոս դետ :

Հ. Տճւր ինձ տեղեկութիւն զինուոնց Սուսայիցն .

Պ. Սոքա քորք իննեքին կուսանք՝ էին դստերք Արամազդայ ծնեալք 'ի Մնեմոսինեայ զիցն յիշողութեան , աշակերտ Ապողոնի 'ի Պարնոս լերին : Առչին Պիերեանք , զի ընդ ինն դստերս Պիւրոսի արքային մակեդոնացւոց պայքարեալ յերդրս յաղթեցին . որք փոխանակ փառամու

յանդղնութեան իւրեանց , փոխեցան 'ի
կաշաղակս :

Հ. Օլինչ են ինունց Մուսայիցն ա-
նուանք , և զինչ գործ իւրաքանչիւր .

Պ. Աալլիոսէ գշխոյ գիւցազներգութե.
Աղիով գշխոյ միսպասանութեան .

Թալիա գշխոյ կատակերգութեան .

Երատով գշխոյ նուազաց սիրոյ .

Մեղպոմենէ գշխոյ ողբերգութեան .

Տերփսիքոր գշխոյ պարերգութեան .

Եւտերպէ գշխոյ նուազարանաց .

Պողիմնիա գշխոյ տաղերգութեան .

Ուրանիա գշխոյ աստեղաբաշխութեան :

Հ. Ո՞ էր Վինոս .

Պ. Որդի Ապողոնի ծնեալ 'ի Աալլիո-
սայ կամ 'ի Տերփսիքորայ , գտիչ քնարա-
կան տաղից : Եւտերի ասէ զնա լեալ որդի
Դիոնիսի , եղբայր Ամփիոնի և Օւե-
թեայ : Աա ուսոյց Որփէոսի և Թամիրայ
և Հերակղեայ հարկանել քնար : Բայց Հե-
րակղէս գժգմնեալ ընդ նմա վասն խստա-
դոյնս 'ի նմանէ կշտամբելոյ , հար զզլուխ
նորա և խորտակեաց քնարան :

Հ. Ո՞ւր էր պատգամատեղի Ապողոնի .

Պ. Ի բազում տեղիս , այլ առաւել 'ի
Դեղփիս քաղաք , ուր էր նորա մեհեան
մեծակառոյց : Բրմուհին կամ հարցուկն ,
յոր ազգէր նա զսլատգամս իւր , բազմէր

’ի փոքրիկ եռոտանուջ՝ որ էր պատեալ մաշկաւ Պիւթոնի վիշապին :

Հ. Արպիսի ինչ էին պատգամքս այսոքիկ զեց .

Պ. Առաւելագոյն մասամբ խաբէութիւնք քրմաց . բայց ոչ է մարթ ժխտել՝ զի էր ’ի նոսա երբեմն և դիւաց գործակցութիւն, որպէս հաստատեն սուրբ հարբ և ոչ սակաւք ’ի քաջաց աստուածաբանից : Օ՛ր ոչ էր հնար խաբէութեան ընդ այսչափ դարս պատրել զազգս ողջոյն ’ի հաւատս դժպհի պատգամաց, և չհրասլուրել քրմաց կաշառօք ’ի նշաւակել զխաբէութիւնսն, եթէ արգարև չէր ’ի նոսա դիւաց գործակցութիւն : Այլ դարձեալ ոչ է մարթ կարծել՝ թէ մարդիկ ախորժեցին տեսանել զհաւասարս իւրեանց, և մանաւանդ զողորմելի մանկունս և օրիորդս զենեալ զօրհանապազ ’ի բազինս՝ ըստ հրամանի պատգամաց, եթէ ոչ ’ի դիւաց թելադրէին պատգամքն :

Հ. Օ՛րնչ զԱիպարեայ պատմին առասպելք .

Պ. Աիպարիս պատանեակ, սիրելի Ապողոնի, տածէր զեղն մի կամ զեղջերու . և վրիսդակաւ սպանեալ զնա, այնպէս զղջացաւ ընդ այն՝ մինչև զնալ նմա զիւրովին : Իսկ Ապողոնի տրտմեալ ընդ մահ նորա,

փոխեաց զնա 'ի ծառն Արապարիս որ և նոճ,
սահմանեալ զայն նշանակ սոյոյ և մա-
հուան . որոյ և տեսիլն իսկ նսեմ և անսա-
ղարթ ազգէ զսուց :

Հ. Ո՞ր 'ի թոչնոց նուիրական էր Ապո-
ղոնի .

Պ. Ազոաւն . քանզի Ապողոն խնա-
մող էր հմայից , և բազում այն էր՝ զի 'ի
թոխչս և 'ի կոխչս ազոաւուց զննէին հմայք :
Փեաուրս սպիտակս ասեն առասպելք լեալ
ազոաւու 'ի սկզբանէ . բայց Ապողոնի
զայրացեալ ընդ նա վասն ձախողակի իրիք
յայտնութեան , արար զնա տխրերանդ և
սեւափետուր :

Հ. Ո՞ր էր Ոսիրիս .

Պ. Դիւցազն անուանի , որոյ շրջեալ
ընդ արեւելս և ընդ արեւմուտս՝ հաստա-
տեաց 'ի բազում տեղիս քաղաքական օ-
րէնս , և արուեստս ազգիազգիս և զեր-
կրագործութիւն , մանաւանդ յԱզխատոս :
Վասն որոյ ընդ վեհագոյն զիս յեզիպ-
տացւոց դասի , փոխանակ Ապողոնի պաշ-
տեցեալ 'ի նոցանէ , և համարեալ որ-
դի Դիոսի՝ ծնեալ 'ի Ախորեայ դասերէ
Փորոնեայ արքային արզիացւոց , եղբայր
և այր Իսիսի , և նոյն ընդ Ապիս և ընդ
Սերապիս :

ԳԼՈՒԽ Ե

Արտեմիա և Գիօնիս, Սիդէնոս, Սոգանդարա-
մեուսական տօնք :

Հ. Ո՞ էր Արտեմիա .

Պ. Արտեմիա ըստ Յունաց, Տիանա
ըստ Վատինաց, և ըստ Հայունս Անա-
հիա, Համարէր տիկին երկնից, և ըստ
այսմ էր Վուսին, և կոչէր Փերէ իբր
քոյր Փերոսի կամ արեղական : Համարէր
և տիկին երկրի, և ըստ այսմ կոչէր և
Գիկտինէ յանուն միոյ 'ի յաւերժ Հարսանց՝
որ սիրելի էր յոյժ նմա, և որ Համարի
գտիչ վարմից : Համարէր դարձեալ և տի-
կին դժոխոց, և ըստ այսմ կոչէր Պեր-
սեփոնէ կամ Ակատէ : Վասն որոյ Ավրա-
տիոս կոչէ զնա աստուածուհի եռադիմի :

Հ. Ո՞րպէս նկարագրի Արտեմիա .

Պ. Աօշիկք յոտս, աղեղն 'ի յուս իւր
և կասպարձք, և կէս լուսին 'ի ճակատուն,
մերթ ևս բազմեալ 'ի կառս լծեալս յե-
ղանց : Աւստոճատք աղեղնաւորութեան,
զի սթափէր նա յորս 'ի վերայ երկրի ընդ
վաժսուն գտաբա Ավկիանու յաւերժա-
Հարսունս, և ընդ այլ քսանեսին կուսանս՝

որք արբանեկէին նմա բերելով զգործիս
որսոցն :

Տ. Օրինչ զմեհենիցն նորա սլասովն ,
որ յԵփեսոս և որ 'ի տաւրոսեանն Քեր-
սոն .

Պ. Սեհեանն որ յԵփեսոս ընդ եօթա-
նեսին հրաշակերտս 'ի համարի էր , Քաե-
սիփոն ճարտարապետեաց զայն , և յեր-
կերիւր ամս կատարեցաւ շինուածն , Ասիոյ
առ հասարակ զծախսն հայթայթեալ : Ար-
կայնութիւն նորա էր 425 ոտնաչափ , և
լայնութիւն 220 , և սիւնք 'ի նմա հրաշա-
լիք 127 , բարձունք վաթսուն ոտնաչափ 'ի
հարիւր քսանեւեօթն թաղաւորաց կան-
դնեալ , և երեսուն և վեց յայնցանէ բարձր
քանդակաւ զեղայօրէն զարգարեալք :
Օհրաշակերտս զայս մեհեան հրձիգ արար
Արոստրատ եփեսացի , անմահ կամեցեալ
թողուլ յիշատակ՝ զոր քաջութեամբ կամ
հանձարով ոչ կարէր : Իսկ որ 'ի տաւրո-
սեանն Քերսոն էր մեհեանն , այս ինքն 'ի
Խրիմ , մատուցանէին անդ 'ի զոհ ուղևորք
նաւաբեկեալք զծովեղերբքն : Բազում մե-
հեանք էին Արտեմեայ և 'ի Հայս , և ակա-
նաւոր 'ի նոսա յԵկեղեաց գաւառ՝ ուր
սուրբ լուսաւորիչն մեր զչարչարանսն
կրեաց , ոչ յանձն առեալ սաշտօն մատու-
ցանել գիցուհւոյն՝ զոր Տրդատ « Փառք

և կեցուցիչ ազգիս մերոյ) անուանէր :
Եւ կոչի սա Ոսկիամայր և Ոսկիածին 'ի
գիրս մեր, զի մերձ 'ի մեհեան անդր էին
ոսկեհանք, և զի ըստ Պլինեայ՝ առաջին
պատկեր ոսկեձոյլ՝ Ընահտայ կանգնե-
ցաւ, և նոյն այն երևի լեալ պատկերն՝ որ
յԱրէզ յԱկեղեաց դաւառի, զոր փշրեաց
Տրդատ և նուիրեաց եկեղեցւոյ :

Հ. Օխնչ զկուսութենէ Ըրտեմեայ ա-
ռասպելք պատմին .

Պ. Թէպէտ և Ըրտեմիս և Ըպողոն
անդատին 'ի Ղատոնայ երկուորեակք ծնան,
բայց Ըրտեմիս ծնեալ նախ՝ եղև մանկա-
բարձ մօրն 'ի ծնանել նորա զեղբայրն : Եւ
'ի տեսանել զերկուսն մայրենի, խըն-
դրեաց յԱրամազդայ գշնորհս կուսու-
թեան, և վերակացու լինել երկանց, առ
'ի տեսանել հանապազ 'ի քանի աղետից
զերծաւ կուսութեամբն :

Հ. Ո՞ էր Դիոնիս .

Պ. Դիոնիս ըստ Յունաց, Բաքոս ըստ
Ղատինաց, և ըստ Հայունս Սպանդա-
րամետ, էր որդի Ըրամազդայ, ծնեալ
'ի Սեմելեայ դստերէ Կադմոսի : Եւ ընդ
ծնանելն՝ ածեալ 'ի Հերմեայ 'ի Մերոս
լեառն մերձ 'ի Կիսա, յանձնեցաւ յա-
ւերժհարսանց ոմանց առ 'ի սնունդ, զսրս
ապա Դիոնիսոս 'ի զարգանալն իւրում

փոխեաց յաստեղս, և կոչեցան Քոյլք: Եւ
յանուանէ տեղւոյն կոչեցաւ ինքն Գիո-
նիսոս, այսինքն աստուած նիսական. իսկ
յանուանէ լերինն, որ 'ի յոյն բարբառ նշա-
նակէ ազգր կամ երանք, սկիզբն երևի լեալ
առասպելին՝ թէ 'ի բոցակիրղել մօրն յերե-
սաց ճառագայթիցն Արամաղղայ, մինչ չև
'ի լոյս եկեալ մանկանն, հօրն զնա մայրա-
բար յերանս իւր իցէ ծածկեալ մինչև 'ի
ժամանակ ծննդեանն, և ապա 'ի լոյս
ածեալ, վասն որոյ և Արկմայր աստուածն
կոչի:

Հ. Ո՞ր էր Սիղենոս.

Պ. Սիղենոս ծերունի էր դաստիարակ
Գիոնիսեայ, և յամենայն ասպատակու-
թիւնս նորա չոգաւ ընդ նմա հեծեալ
յէշ. և 'ի դառնալն իւրում բնակեցաւ
յԱրկաղիա, ուր արբենայր զօրհանապագ:
Ազղա յաւերժահարսն և Քրոմիս և
Մնասիղոս Սասիրայք կամ նոխազոտունք,
գտին զնա յաւուր միում յարբեցութեան
յայրի ուրեք, և կապեցին զձեռս նորա
ծաղկամբք, և Ազղա ներկեաց զգէմս նորա
սեաւ թթովք, որպէս և նկարագրի իսկ:

Հ. Եւ ո՞րպէս նկարագրի Գիոնիսոս.

Պ. Պատանեակ առոյգ կարմրագեղ և
զուարթ 'ի նշանակ գինւոյ. 'ի ձեռին
նորա նիղակ կարճաբուն սլասեալ ուռովք

և բաղեղամբ . բազմեալ 'ի կառօս լծեալս
'ի վաղերց կամ 'ի յովազաց , 'ի նշանակ
մոլեգնութեան՝ զոր ազգէ զինի : Մա-
տուցանէին նմա 'ի զոհ անծեղս 'ի
նշանակ շաղակրատանաց զիներբուաց , և
նոխազս զապականիչս ուռոց այգեաց :

Հ . Արպէս կատարէին սպանդարա-
մետական տօնք .

Պ . Ի լրումն երից ամաց , բրմուհիք
սպանդարամետին՝ որ աստուածապար-
արկքն կոչէին , զգեցեալ զվազրենի , հեր-
արձակք , և ջահ 'ի միում ձեռին և 'ի միւ-
սումն նիզակ կարճաբուն սաղարթապատ ,
ընթանային ընդ լերինս՝ , կարդալով մե-
ծաձայն զաստուածն իւրեանց : Աւ-
բազմագոչ աղաղակաւ և նշաւակու-
թեամբք կատարէին տօնքն : Օգստերս
Մենիայ Թեբացիս , որք 'ի գործ արուես-
տին իւրեանց պատաղեալ 'ի հենուլ
գորգս՝ անարգեցին զաստուածն , և ոչ
գնացին 'ի տօնս նորա , պատուհասեաց
Գիոնիսոս փոխեալ զնոսա 'ի բու . և
զվաստակս նոցա 'ի բաղեղն :

Հ . Պատմեա ինձ զհանգամանս աս-
պատակութեանցն Գիոնիսեայ .

Պ . Գիոնիսեայ զօրաժողով արարեալ
զարս և զկանայս բազումս , զիմեաց 'ի
հնդիկս : Օտք նորա թմբուկս փոխանակ

վահանաց, և փոխանակ զինուց նիզակս
կարճարունս բաղեղնապատս կրէին. և
յերեսաց բազմամբոխ բանակին զարհու-
րեալ, ընկալան զնա ամենայն ուրեք որ-
պէս զաստուած. զի ոչ առ ՚ի տալ օրէնս
ազգաց նուաճելոց գնայր ՚ի վերայ
նոցա, այլ առ ուսուցանելոյ զկարևոր
պէտս կենաց, և մանաւանդ զմշակու-
թիւն այգեաց: Բայց Հնդիկս իմա ոչ
զամենայն աշխարհն մինչև ցԳանդէս, այլ
միայն որ անդր քան զմիջերկրականն տա-
րածանի ծով՝ զԱրկաղիա և զԱսորիս:
Եւ ՚ի դառնալն իւրում ՚ի պատերազմէ,
ած կնութեան զԱրիագնէ դուստր Մի-
նովայ զարձակեալն ՚ի Թեսեսայ, և պար-
գևեաց նմա պսակ ոսկի ականակապ զմի
՚ի հրաշակերտից գործածոց Հեփեստեայ,
որ յետ մահուան դշխոյին ընդ համաս-
տեղս դասեցաւ:

Հ. Յո՞ առաւելապէս ունին ակնարկու-
թիւն առասպելքն Գիոնիսեայ.

Պ. Գիոնիսեայ երկմայր յորջորջումն,
առաջնորդել նորա բազմամբոխ բանակի
արանց և կանանց, և զօրացն ՚ի ձայն
Թմբկի զարհուրեցուցանել զԹնամիս,
մնանել նորա մերձ ՚ի Ախսա լեառն, այս
ամենայն ՚ի Մովսէս ունին զակնարկու-
թիւնն. և դարձեալ զի եղջերք երկու ՚ի

զլուխ նորա նկարին որպէս Մովսիսի, և
հանգոյն նմին սքանչելիս մեծամեծս ասի
արարեալ նորա 'ի Տիտանանց պատե-
րազմին կարճաբուն նիզակաւն :

ԳԼՈՒԽ Զ

Հերմէս, Աստղիկ, Ագոնիս, Լեկադեան սար,
Երոս :

Հ. Ո՞ր էր Հերմէս :

Պ. Հերմէս ըստ Յունաց, և ըստ
լատինացոց Մերկուրիոս, էր որդի Ա-
րամազդայ և յաւերժ հարսին Մայայ, բազ-
մավաստակ քան զամենայն դիսյ յԱղիմպոս :
Որպէս պատգամաւոր և թարգման դից
հասանէր ամենայն ուրեք. նմին իրի և
թեք 'ի զլուխ նորա և յոտս նկարին :

Հ. Ը՞նչ էր քարոզակն 'ի ձեռին
նորա :

Պ. Ը՞նչ 'ի ցուցանել զաջողութիւն
նորա 'ի պատգամաւորութիւն և 'ի հաս-
տատել զխաղաղութիւն. քանզի պաւազանն
այն պատեալ 'ի կրկնակ օձից՝ էր նշանակ
խաղաղութեան. զի 'ի պատերազմել երբեմն
օձից երկուց ընդ միմեանս՝ բաժանեաց
զնոսա, և արար խաղաղութիւն. նմին իրի
և հրեշտակք խաղաղութեան կրեն 'ի ձե-

նին զքարոզակ : Գարձեալ և շղթայ ոսկի
'ի ցոյց ճարտարխօսութեան կախէր 'ի
բերանոյ նորա : Աշանակէր և ևս զա-
ւազանն այն զիշխանութիւն Հերմեայ
ածելոյ 'ի դժոխս զհոգիս մեռելոց . քանզի
կարծէին հեթանոսք՝ թէ չէր մարթ մե-
ռանել նոցա , եթէ ոչ Հերմէս բեկանէր
զաւազանաւն զկապ կցորդութեան հոգւոյ
նոցա ընդ մարմնոյ :

Անդրիք նորա կանգնէին 'ի կիցս ճա-
նապարհաց ուղեցոյցք անցաւորաց . և
յոլովք յանդրեաց նորա էին խարխիս
քառակուսի , զգլուխ և եթ նորին կրելով :
Այր զի և 'ի վերայ անդրեաց այլոց դից
դնէին հոռմայեցիք զգլուխ նորա , զերկուս
'ի մի կցորդելով դիս . որով Հերմաթենաս
կոչէր կցորդեալն ընդ Աթենասայ , Հերմ-
երակղէս՝ կցորդեալն ընդ Հերակղեայ ,
այլովքն հանդերձ :

Հ . Աին արդեօք և այլ Հերմէսք .

Պ . Այո ամենեւին . ոմն աստուած
բժշկութեան , այլ ոմն վաճառականու-
թեան , և այլն . այլ ասպա ամենեցուն
փառք ժողովեցան 'ի մին : Արևելագոյն
'ի նոցանէ էր Առամեծն անուանեալ ար-
քայ եգիպտացւոց , որ սուղ ինչ յետոյ քան
զՄովսէս եկաց : Աւ ներհուն յերկրա-
չափական մակացութիւնս , ուսոյց եգիպ-

տայլոց լարարածին առնել զանդաստանս
խրաբանչիւր՝ որոց բառնային ստէպ սահ-
մանք յողողմանէ՝ Աեղոսի : Աս եղև գտակ
գպրութեան և մեհենական մատենիցն
առ եգիստացիս :

Իսկ Հերմէսն Յունաց եկաց հոչա-
կաւոր ՚ի Տիտանեանս . զի էր նա խորա-
մանկ և հնարագետ , և չողաւ բազում
անդամ Ազգիստոս՝ ուսանել անդ զմու-
զութիւն , յոր և քաջ գտաւ . վասն որոյ և
համարէր գլուխ հաւահամայից և թարգման
Տիտանանց՝ որք հարցանէին զնա հանա-
պազ . ուստի և քերթողք թարգման զից
կոչեցին զնա : Սա ինքն համարի գտիչ
քնարի և երածչտութեան , վաճառականու-
թեան , բժշկութեան , դօտէմարտութեան ,
մոզութեան , և այլոց արուեստից բազ-
մաց :

Հ . Օրնչ մատուցանէին Հերմեայ նը-
ւերս հեթանոսք .

Պ . Օլեզուս զոհիցն այրէին ՚ի բագին
նորա , գաւանելով զնա աստուած ճար-
տարխօսութեան : Ամա յանձն առնէին
զգրունս տանց , և զսրատկեր նորա զնէին
զգրամբք առ ՚ի զարդ , և առ ՚ի զողոյ
պահպանութիւն :

Հ . Ո՞ր էր Ափրոզիս .

Պ . Ափրոզիս ըստ Յունաց , Վենուս

ըստ լատինացւոց , և ըստ Հայունս Ասա-
ղիկ , էր որդի Արամազդայ և Դիոնեայ ,
կամ ըստ այլոց ծնեալ 'ի փրփրատեսակ
ալեայ ծովու : Եւ ածեալ 'ի Ախպրոս 'ի
Ալփիրեայ , յանձնեցաւ Ժամուց սնու-
ցանել զնա : Ակարագրի նա բազմեալ փո-
խանակ կառաց 'ի Խեցի ծովային լծեալ
'ի կարապից կամ յաղաւնեաց , և ընդ
մէջ նորա կամար գօտի՝ զոր յոյժ գեղեցիկ
նկարագրէ Հոմերոս , և յորում համա-
րէին լինել ամենայն ողոքիչ զօրութիւնք
և հրապոյրք : Մեհեանն՝ որ 'ի Աիթերա՝
համարէր հնազոյն քան զամենայն մե-
հեանս նորա , որ էին 'ի Յունաստան .
վասն որոյ կարծեցաւ նա ծնեալ 'ի ծովէ
մերձ 'ի կղզի անդր :

Հ. Ուր առաւել յաճախեալ էր Աստղը
կանն սլաշտօն .

Պ. ՅԱմաթովս , Երգալիոն , 'ի Աի-
թերա , 'ի Պափոս և 'ի Ախպրոս , յորս
յաճախագոյն զործէին նշաւակութիւնք 'ի
սլաշտօն դիցուհոյն : Եւ էին նուիրա-
կանք նմա մրտենի , զի ընդ հովանեաւ
մրտենեաց թաղեաւ նա երբեմն յերեսաց
Պայից . վարդ՝ զի յառաջագոյն սպիտակ
էր , և ապա ներկաւ բոսորագոյն յարենէ
Ագոնի՝ որ 'ի փշոց նորա վիրաւորեցաւ .
և աղաւնի՝ զի Արոս 'ի մրցելն ընդ Աստղը .

կան 'ի ծաղկաբաղ, Պերխատերիա յաւերժ
ժաճարսն եճաս զօրաւիզն զիցուհւոյն,
և Արոս փոխեաց զնա յաղաւնի: Այսման
որոյ տօնն Այրդավառին, յորում և
Թողոյք աղաւնեաց, որ 'ի սկզբանէ կա-
տարէրն 'ի Հայս առ 'ի յիշատակ ելանելոյ
'Աոյի 'ի տապանէն, ապա 'ի ժամանակս
հեթանոսութեան երեւի փոխեալ 'ի պաշ-
տօնն Աստղկան. զոր ապա Առսաւորիչն
մեր փոխեաց 'ի տօնն Այլակերպութեանն
Քրիստոսի:

Հ. Պատմեա ինձ զՔերենիկեաց վար-
սիցն առասպելս .

Պ. Սովորութիւն էր կանանց նուիրել
Աստղկան զգիսակս իւրեանց. և դշխոյն
Քերենիկէ առ 'ի յաջողութիւն առն իւրոյ
'ի պատերազմին ընդդէմ Սելեկեայ, մա-
տոյց զգիսակ իւր արդազիր նուէր 'ի մե-
հեան զիցուհւոյն. այլ 'ի վաղիւ անդր
չդտաւ զիսակն 'ի մեհենի անդ, և հա-
մարեցաւ յաստեղս 'ի զիցուհւոյն փոխա-
դրեալ, որ և ցարդ իսկ մի 'ի համաստե-
ղութեանցն կրէ զանունն նորա:

Հ. Ոչք էին որդիք Աստղկան .

Պ. Ղլխաւորք 'ի նոցանէ Արոս կամ
Աուպիդոն, Պրիասպոս, Հիմէն, Անէաս,
Խարիթայք երեքին Շնորհք՝ այսինքն է
Աղայիս, Թալիս և Աւփրոսինէ, որ նկա-

րին միշտ ձեռն 'ի ձեռն տուեալ : Տայց
կրկին են Աբուսք , մին որդի Ուրանիայ
Մուսայի համեստ , և միւսն Հեփեստեայ
որդի՝ ծնեալ յԱստղիանէ , ազգիչ անհա-
մեստ սիրոյ :

Հ . Ո՞ էր Ադոնիս .

Պ . Ադոնիս՝ որ և Թամուզ՝ էր որդի
Աինիրայ արքային կիպրացոց և Միւ-
ոայ , զոր տուփանօք սիրէր Աստղիկ :
'Ասխանձեալ Արիսի ընդ այն , յարոյց 'ի
վերայ Ադոնի վարազ վիթխարի , որ յօ-
շատեաց զնա : Տարածամ ազգ եղև Աստ-
ղղիան . և զգիական սիրեցելոյն փոխեաց
յանիմօն ծաղիկ . և եգ դաշն ընդ Պեր-
սեփոնեայ՝ ունել զնա զամիսսվեց 'ի դժոխս ,
և զվեց ամիս թողուլ նմա կալ 'ի վերայ
երկրի : Այս ամենայն առասպելք ակնար-
կեն 'ի վէպս Ադոնի արքային փիւնիկե-
ցոց . վասն որոյ և սլաշտօն Ադոնի դիցն
սկիզբն կալաւ 'ի Փիւնիկէ , և անտի տա-
րածեցաւ Ազգիպտոս և 'ի Հրէաստան ,
որպէս կշտամբեն ստէպ մարդարէք
զՀրեայս վասն սնտաի սլաշտամանն : Ան-
տի էանց 'ի Յունաստան , ուր տօնք նորա
կատարէին ութ օր , ամենեցուն առ հասա-
րակ զգեցեալ հանդերձ տխրութեան , և
ողբս առեալ , և կանայք կատարողք սլաշ-
տամանն՝ գերծեալ զլիսով , բախելով

զկուրծս ընթանային ընդ քաղաքն :

Հ . Օ ինչ են վազքն ընդ Վեկազ .

Պ . Եւր 'ի Վեկազիա մերձ 'ի Արիւսաօլիս սար մի բարձր յոյժ , ուստի սովոր էին տարփաւորք ընկենուլ զանձինս 'ի ծովաս 'ի բժշկուլթիւն տարփանայն , և ոչ ինչ հասանէր նոցա չար : Փոկաս յառաջ քան զամենեսին վազեաց 'ի սարէ անտի , ըստ Պուտարբեայ . դարձեալ և Սափիուլ քերթողուհի վազեաց ընդ այն : Եւր և Սիղեմնոս զեա մերձ 'ի Պատարա , յոր մկրտեալքն մոռանային զսէր :

Հ . Ո՞ էր Փսիքի .

Պ . Եւր նա աստուած զրդանաց , և նկարէր 'ի կերպարանս թիթուան՝ որ շուրջ գայր զիւրե : Եւ այնքան նախանձեալ Աստղիան ընդ գեղեցկուլթիւն նորա , և ընդ տարփանս՝ որով որդի իւր Աուպիդոն սիրէրն զնա , զի հալածեաց զնա մինչև 'ի մահ . բայց Ղիոսի վերակենցալ զեալ զնա , անմահացոյց :

Հ . Ո՞ էր Աուպիդոն .

Պ . Աուպիդոնք , կամ ըստ Յունաց Արուք , բազումք եղեն . այլ ամենեցուն նոցա առասպելք ընծայեցան ասլա միումն , որ էր որդի Արիսի . ծնեալ յԱստղականէ : Ինչ ծնանել նորա զիտայեալ Արամազդայ որ ինչ աղմուկք մեծամեծք

ի պատճառս նորա յաննելոյ էին, ստիպեաց զմայր նորա ՚ի սպանանել զնա. այլ մայրն թագոյց զնա յանտառս, ուր գազանք վայրենիք զիեցուցին զնա: Բնդ լինել մանկանն կարող յաղեղնաւորութիւն՝ արար իւր աղեղն ՚ի հացւոյ, և նետս ՚ի հոճւոյ, և նախ յերէ վայրի յետոյ և ՚ի մարզիկ սկսաւ նետաձգել: Աւսպա արար իւր աղեղն և կապարձս ոսկիս, և տուան նմա թևք կապուտակք և ծիրանիք և ոսկեգոյնք:

ԳԼՈՒԽ Է

Ասկղեպիոս, Պիտիդոն, Ամփիարիտէ, Տրետոնք, Սիրենայք, Պրոտէոս, Գղաւկոս, Իննով, Սկիւա, Քարիբդիս, Ազկիոնք:

Հ. Ո՞ էր Ասկղեպիոս.

Պ. Լյու որդի Ապոլոնի և Կորոնեայ, զոր սնոյց Քիրոն յուշկապարիկ: Ակաց նա զամենայն կեանս իւր ՚ի պարտէզս, և ուսաւ զամենայն զօրութիւնս բուսոց, և արար բժշկութիւնս մեծամեծս, որպէս Իպպոզիտեայ որդւոյ թետէոսի՝ որով յարուցիչ նորա կոչեցաւ: Աւ այնչափ զարգացոյց զարուեստ բժշկութեան, մինչև Պլուտոնի զայրացեալ՝ բողոք կալաւ

զնմանէ առ Արամազդ, և սա ամպահա-
րեաց զնա : Աւ իբրև ողբայր Ապողոն զոր
զին իւր սիրելի, Արամազդ առ ՚ի սփո-
փել զնա՝ դասեաց զԱսկղեպիոս յաստե-
ղատունս, և է օձակալ համաստեղու-
թիւնն : Քանզի նշանակ իսկ է նորին օձ, և
նկարագրի նա ունելով ցուպ օձապատ ՚ի
ձեռին : Գարձեալ և աքաղաղ նշանակ է
նորին վասն տքնութեան, վասն որոյ և
Սոկրատ ՚ի մեռանելն իւրում պատուի-
րեաց մատուցանել նմա զայն ՚ի զօհ :

Հ. Ո՛յք եղեն որդիք Ասկղեպեայ .

Պ. Ամենայն բժիշկք երևելիք որք ՚ի
վաղ ժամանակս կացին, համարեցան որդիք
Ասկղեպեայ . այլ որդիք նորա բժիշկք հըր-
չակաւորք եղեն Մաքաւոն և Պողալեր,
որք ընդ բանակին Յունաց չոքան ՚ի Տրո-
վադա :

Հ. Ո՛ւր առաւելապէս պաշտէր Ասկ-
ղեպիոս .

Պ. ՅԱլիպաւրոս քաղաք ՚ի Պեղոսու-
նես, ուր էր նորա մեհեան մեծակառոյց :
Հրեշտակք ՚ի հռոմայեցւոց երթեալ ՚ի
Դեղփիս առ Ապողոն աղերսաւորք վասն
սրածութեան ախտին դադարելոյ՝ ՚ի հռոմ,
ընկալան պատգամ յԱպողոնէ՝ զիմել յԱ-
պիպաւրոս առ Ասկղեպիոս : Աւ եկեալան զը
աղաչէին զբնակիչս քաղաքին՝ թողուլ նոցա

տանել զպատկեր աստուածոյն 'ի Հոռոմ
առ 'ի դադարումն ախտին : Մինչ զեռ
աւագանին երկտառակեալ կայր 'ի խոր
հրդեան , 'ի զիշերին յայնմիկ Ասկղե
պիոս ցուպ օձապատ 'ի ձեռին՝ երեւալ
զլիաւորի պատգամաւորացն , խոստացաւ
'ի վաղիւ անգր 'ի կերպարանս օձի զնալ
ընդ նոսա 'ի Հոռոմ . զոր և արար իսկ : Աւ
ծերակոյան Հոռոմայ և Աստեայ կուսանքն
եկին ընդ առաջ նորա բազում հանդիսիւ
յեզր Տիբերի . և Ասկղեպեայ հաճեցեալ
ընդ կզգեակ մի 'ի մէջ գետոյն , անգ կա
մեցաւ իւր մեհեան . և առեալ անդրէն
զկերպարանս իւր , դադարեցոյց զախան :

Հ . Ո՞ր էր Պիսիգոն :

Պ . Պիսիգոն , կամ ըստ լատինացւոյ
'Աեպտոն , էր որդի Առոնոսի և Ռպեայ ,
եղբայր Արամազդայ . և 'ի բաժանել
աիեզերաց , անկաւ նմա բաժին ծովա
կալուծին : Գաւազան նորա էր եռաժա
նի , կառք նորա խեցի՝ լծեալ յորթուց ծու
վայնոց , կամ 'ի ձիոց՝ որոց յետոյք էին
կերպարանք ձկան , և արբանեակք նորա
մարգաձկունք կամ Տրիտոնք՝ որք զհեա
զնային նմա զփողս հնչեցուցանելով :

Հ . Ո՞ր էր Ամիխարիտէ .

Պ . Լոր նա կին Պիսիգոնի , յորդորեալ
'ի ձեռն միոյ 'ի զլինաց 'ի հարսանիսն .

վասն որոյ Պիսիգոն ընդ համաստեղս ըզ-
ղլիինն զայն դասեցոյց : Ավիլիան որդի Պի-
սիգոնի ծնեալ յԱմփիարիտեայ՝ համարէր
հայր դետոյ , և աժ իւր կնութեան զԹե-
տիս , յորմէ ծնան նմա՝ Սերէոս և Գորիս ,
որոյ ամուսնացեալ ընդ միմեանս ծնան
զՅաւերժ հարսանց պար : Աէսք ՚ի սոցանէ
անտառաց և դաշտաց էին տեսուչք , և
կոչէին Գրիադք և Համագրիադք . այլք
աղբերաց և դետոյ էին պահապանք , և
կոչէին Սայատք . իսկ որք ՚ի լերինս բնա-
կէին , կոչէին Արէադք . և կէսք դարձեալ
իշխէին ընդ ծով , և սորա յանուն հօր իւ-
րեանց կոչէին Սերեայք : Արեւելագոյն ՚ի
Սերեայս գտաւ Թետիս , որ և ՚ի սէր իւր
ձգեաց զԱրամադդ : Բայց Արամադդայ
դիտելով զհրամանս ճակատադրին՝ զե-
ծնանելոց էր ՚ի նմանէ որդի մի հզօրագոյն
քան զհայրն , ետ զնա Պեղէոսի կնու-
թեան , յորմէ ծնաւ Աքիլէս : Այսան որոյ
ոչ է պարտ այլ ընդ այլոյ առնուլ զյե-
տինս զայս Թետիս ընդ առաջնումն :

Հ. Այք էին Տրիտոնք կամ մարդա-
ձկունք .

Պ. Առաջինն ՚ի նոցանէ , յորմէ այլք
կալան զանուանակոչութիւնն , էր որդի
Պիսիգեայ ծնեալ յԱմփիարիտեայ կամ
՚ի Աեղհնեայ : Մինչև ցմէջս կերպարանք

մարդոյ էին նմա , և 'ի միջոյ 'ի խոնարհ
տուտ կրկնակ որպէս զգլփնոյ . և էր նա
փող Պիսիգոնի , որ և 'ի հնչելնորա 'ի
պատերազմին գից ընդդէմ Տիտանանց՝
սոքա 'ի փախուստ դարձան : Աւ էին Տրի-
տոնք պաշտպանք նաւորդաց :

Հ. Ո՞ք էին Սիրենայք .

Պ. Սիրենայք , որ 'ի մերս բարբառ
Համբարուք կոչին , էին օրիորդք բնա-
կեալք 'ի ժայռս մերձ 'ի Սիկիլիա , որոց
ձգեալ անդր 'ի հրապոյրս քաղցրութեան
երգոցն զանցաւորս՝ կորուսանէին զնոսա :
Գլխաւորագոյնք 'ի սոցանէ էին Վէոկոսիա ,
Վիւսիա , և Պարթենոպէ՝ յորոյ անուն կո-
չէր քաղաքն 'Աէապօլիս , և Փաղարիս 'ի
շինեւն զայն վերստին՝ փոխեաց զանուն
նորա 'ի 'Աէապօլիս , այսինքն է 'Աոր քա-
ղաք : Սիրենայք էին զստերք Աքելովայ
գետոյ և Աալլիոպայ յաւերժ հարսին . սոքա
ևս 'ի միջոյ և 'ի խոնարհ նկարագրէին
որպէս զՏրիտոնս տանաւորք : Աին նոցա
և թեք 'ի սկզբանէ . այլ 'ի զրգոելոյ Հե-
րայ պայքարեալ նոցա ընդ ինն Մուսայս
վասն քաղցրութեան երգոց՝ յաղթեցան ,
և 'ի հատանել Մուսայիցն զթևս նոցա՝
ընկեցին զանձինս 'ի ծով :

Հ. Ո՞ք էր Պրոտէոս .

Պ. Արդի Պիսիգոնի կամ Ավկիանու

ծնեալ 'ի Թեոտեայ, հովիւ նախրայ հօրն
փոկոց կամ որթուց ծովայնոց : Գուշակ
էր նա ապառնեաց, այլ չտայր երբէք ստոյգ
պատգամ՝ եթէ ոչ կապեալ և բռնի, և
գժուարին իսկ էր ունել զնա, քանզի այ-
լակերպեալ 'ի կենդանիս կամ 'ի տարերս
անյայտ լինէր. վասն որոյ կոչէր և Վեր-
տումնոս, այսինքն այլայլափոխ :

Հ. Ո՞ էր Գղաւկոս .

Պ. Չկնորս ոմն, որոյ զփորձ առեալ
զօրութեան բանջարոյ իրիք, զի որ ուտէին
զայն ձկունք՝ առնուին զօրութիւն մեծ
և զերծանէին 'ի ձեռաց նորա, եկեր և
ինքն, և ընկեցեալ զինքն 'ի ծով՝ համա-
րեցաւ ընդ աստուածս ծովու : Օ՛նա Գիո-
նիսոս պատուհասեալ վասն յափշտակելոյ
նորա զԱրիագնէ, կապեաց ուռովք որ-
թենեօք :

Հ. Օ՛րնչ են առասպելքն Խնովայ և
Սելիկերոայ .

Պ. Յորժամ Ըտամաս արքայ թեբա-
ցոց արձակեալ զկին իւր՝ Նեփեղէ, հարս-
նացոյց իւր զԼնով, Փրիքսոս և Նլէ ծը-
նեալք 'ի Նեփեղեայ երկուցեալ 'ի մոլեղնու-
թենէ մօրուին, հեծան 'ի խոյ ոսկիզիսակ
և փախեան. այսինքն է բարձեալ զմեծու-
թիւնս 'ի տանէ, և ելեալք 'ի նաւ՝ որոյ
նշանակ խոյ էր : Իսկ այլք ասեն՝ թէ զայ-

եակն , որ ասրեցոյցն զնա , խոյ կոչէր :
Այլ յանցանելն ընդ ծով՝ անկաւ անդս
Ալէ , յորմէ կոչեցաւ ծովն այն Ալէսպոն ,
առս . իսկ Փրիքսոս հասեալ ողջամբ՝ ի կող-
քիս , նուիրեաց անդ Արամազդայ զխոյն ,
որ ապա ընդ կենդանակերպս դասեցաւ :
Բայց Հերա առ ՚ի պատուհասել զԻնով
զբզուեաց զԱտամաս ՚ի սպանութիւն նո-
րին : Ինովայ զգացեալ զմիտս առնն , փա-
խեաւ հանդերձ որդւովն իւրով Սելիկեր-
տեաւ , և ընկէց զինքն ՚ի ծով . և Պիսի-
գոնի զթացեալ ՚ի նա , դասեցոյց զնա ընդ
դիս ծովայինս , Վկոգոյէ անուանեալ
զմայրն , և Պաղեմոն զորդին՝ զոր լատինք
կոչեցին Պորտումնոս , և նկարագրէին
զնա բանալի ՚ի ձեռին որպէս պահապան
նաւահանգստից :

Հ. Ո՞ էր Սկիլլա .

Պ. Որդի Փորկոսի , որ էր մի ՚ի դից ծո-
վայնոց , և Ակատեայ : Պիսիգոնի սիրե-
լով զնա , Ամփիտրիտէս առ նախանձուն
թունաւորեաց զաղբիւրն . յոր լուանայր նա ,
և անտի մոլեղնեալ Սկիլլայ՝ փոխեցաւ ՚ի
նհանգ ծովային կամ ՚ի ժայռ յորձանուտ :
Հոմերոս ասէ ունել նմա եօթն զլուխս ,
և յիւրաքանչիւրսն երիս շարս ատամանց .
և զի կլանէր նա զնաւս ողջոյն , և զգօ-
տւով նորա էին շունք՝ որ կլանէին զմարդիկ :

Հ. Ո՞ էր Ախոսս .

Պ. Արքայ մեղարացւոց յԱբբայիս, ուրոյ 'ի դագաթան էին հերբ ծիրանեզոյն՝ զորս պահէր զգուշութեամբ որպէս սրբազան իմն . քանզի պատգամ լեալ էր նմա զուաննկուն մինչև պահէին 'ի նմա հերբն : Այլ 'ի պաշարել Մինովայ արքային կրեստացւոց զՄեղարա, Սկիւղէ գուստր 'Ախոսսի առ 'ի հաճոյ լինել Մինովայ և հարսնանալ նմին՝ հնարիւք եհատ զհերսն 'ի պլտոյ հօր իւրոյ, և մասնեցաւ քաղաքն 'ի ձեռս թշնամեաց : Բայց Մինովայ վարչեցեալ 'ի նենդաւորէն ելիք զնա . և փոխեցաւ նա 'ի լորամարդի, և 'Ախոսս 'ի բազէ՝ հալածելով անդագար զգուստրն : Ի Սամիսոնի իրսն ակնարկեն առասպելքս :

Հ. Ո՞ էր Քարիբգիս .

Պ. Կին անողորմ, որ աւազակէր զուղեւորս . նա և զհերակլեայ նախիրսն գողացեալ, պատուհասեցաւ, փոխեալ 'ի նհանգ ծովային, կամ մանաւանդ 'ի Ժայռն յորձանուտ, որ այժմ կոչի Գալիփոր հանդէպ Սկիւլայ :

Հ. Օհնչ են Աղկիոնք .

Պ. Թողունք ծովայինք՝ որ գնեն զբոյնս իւրեանց 'ի մէջ ալեաց 'ի ձմերայնի, և մինչև 'ի ծնանել ձագուցն հանդարտի

ծով զաւուրս չորեքտասան՝ սկսեալ 'ի ինօրէ գեկտեմբերի : Ազլիւնէ էր կին Աէլքսի արքային Տրաքինիոյ, և տեսեալ յանուրջս զնաւաբեկել առն իւրոյ՝ որ երթեալն էր 'ի Դեղփիս, դիմեաց ընդ արշալոյսն 'ի ծովեզր անդր, և տեսեալ 'ի մկանունս ծովուն զգիական 'ի Հեռուսա, մինչ կամէր զնալ ընդ ալիս և զիրկս արկանել նմա, զթացեալ 'ի նա զից՝ փոխեցին զնա և զայր նորա 'ի թռչունս Ազլիւնս :

ԳԼՈՒԽ Ը

Պղուտոն, Պղուտոս, Պերսեփոնէ, Եւմենեայք, Սախքս գեծ, Քարոն, Կերբեր, Դժոխք Հեթանոսաց և Եղիւսեան դաշտն :

Հ. Ո՞ էր Պղուտոն.

Պ. Ի բաժանել իշխանութեան տիեզերաց ընդ Դիոս, ընդ Պիսիդոն և ընդ Պղուտոն, սմա տարտարոսն կամ սանդարամետք անկան բաժին. վասն որոյ կոչի ևս Այիգէս ըստ Յունաց, և Որկոս ըստ լատինացւոց, որ թարգմանի դժոխք : Եւ մականուանէր նա Ազեղայոս, այսինքն է անձաղր կամ անձպիտ, քանզի Հեռի է ծաղր 'ի դժոխոց : Եւ նկարէին զնա այր խոժոռագէմ բազմեալ 'ի կոս

լծեալ 'ի չորից սեաւ երիվարաց, ունելով
'ի ձեռին երեքժանի և փականս, և ճարակ
ձիոց նորա՝ դիակունք մարդկան: Աչ կան
զնէին նմա մեհեան կամ բազին ուրոյն,
և զոհ նմա ցուլս սեաւս մատուցանէին,
և զամենայն արկածս և զդոյժս նմա հա
մարէին:

Հ. Ո՞ր էր Պղուտոս.

Պ. Համարեալ աստուած մեծութեանց,
զոր լատինք կոչէին Դիս. և էր նա որդի
Դեմետրեայ և Յասոնի, և նկարէր կոյր.
քանզի ասէին Դիոսի զնա կուրացուցեալ:
Ընդ դիս սանդարամետականս դասի սա,
քանզի մեծութիւնք 'ի խորոց երկրի ելու
զանին:

Հ. Օ՞րնչ են առասպելք Պերսեփո
նեայ.

Պ. Պղուտոն մերժեալ յամենայն աս
տուածուհեաց վասն խոժոռադէմտդեղու
թեանն, բողոք կալաւ առ Դիոս եղբայր
իւր, և մտաբերեաց յափշտակել զՊերսե
փոնէ՝ մինչ հաւաքէր նա ծաղիկս 'ի վե
րայ միոյ 'ի լերանցն Աիկիլիոյ: Աի 'ի Յա
ւերժհարսանց խստիւ զնա 'ի յափշտակելն
կշտամբեալ, փոխեցաւ յաղսիւր. և հարեալ
Պղուտոնի երեքժանեաւն եբաց զերկիր, և
զարձաւ 'ի սանդարամետս:

Հ. Ա՞յք էին արբանեակք Պղուտոնի.

Պ. Գատաւորք երեք՝ Մինուլս, Լսակոս
և Հռադամանտոս . և դարձեալ Աւմե-
նեայք կամ Կատաղիքն անուանեալ, վերա-
կացուք պատժոց երեք, Տիսիփոն, Մեդե-
րա և Ալեքսով : Ակարագրէին 'ի ձեռս
սոցա ջահ վառեալ, և օձս փոխանակ վար-
սից հիւսեալ ընդ իրեարս :

Լին նորա արբանեակք և Պարկայք երե-
քին քորք, դստերք Արեբոսի և Գիշերոյ,
վերակացուք օրհասի, որք մանէին զբախ-
տըս մարդկան . կրտսերագոյնն 'ի նոցանէ
Կղոտով ունէր զաղէկատն, Աբեսիս զիւն,
և Ատրոպէ մահառիթ մկրատիւն հատա-
նէր զլծել կենաց մարդկան : Առաջինն
խնամակալ է ծննդեան մարդկան, երկրորդն
ընթացից կենաց նոցա, իսկ երրորդն մա-
հուան : Քերթողք համարին հիւսել նո-
ցա զկեանս քաջազանց նարօտ մետաքսեայ
ոսկեթել խառնեալ ընդ ասր սպիտակ,
իսկ զկեանս թշուառս 'ի սեաւ ասուէ :

Հ. Քանի՞ ինչ և որպիսի՞ գեաս առաս-
պելեն 'ի դժոխս .

Պ. Առաջին զԱխերոն, որ վասն մա-
տուցանելոյ ջուր յարբումն Տիտանանց՝
ընկրկեցաւ 'ի դժոխս : Արկրորդ զՍախւքս,
յոր սովոր էին դիք երզնուլ, և որ
երգմնազանց ոք 'ի նոցանէ գտանէր, զրկէր
յաստուածըմպելոյ զամս հարիւր : Աւ

երրորդ զՎոկիտոն՝ որոյ ջուրք էին արտա-
սուրք : Եւ անդ և Փղեգեթոն գետ , որոյ ա-
լիք բոցեղէնք էին . և Վեթէ , որ մոռացումն
առնէր անցելոյ իրաց . վասն որոյ 'ի փո-
փոխել հոգւոյ յայլ մարմինս՝ յետ ընդու-
նելոյ զհատուցումն առաջին կենաց իւ-
րեանց 'ի դժոխս կամ յԱղիւսեան դաշտս՝
ըմպէին 'ի գետոյ անտի առ 'ի մոռանալ
'ի սպառ զառաջնոյ կենացն իրս :

Հ . Ո՞ էր Քարոն .

Պ . Սաւաւար դժոխոց , որ նաւակաւ
յայն կոյս 'ի դժոխս զհոգիս մեռելոց կրէր .
և նկարագրի նա ծերունի :

Հ . Օ՞ ինչ էր Աերբերոս .

Պ . Շուն եռագլխի պահապան արքու-
նեացն Պղուտոնի , որ չթողոյր ումեք ելա-
նել անտի : Հերակղէս արկ զնա 'ի շղթայս ,
Որփէոս նիրհեցոյց զնա քնարաւն , և
Միբիլայն առաջնորդ Անէասայ թմրեցոյց
զնա փոխնդով :

Հ . Ա՞ք են ականաւորք 'ի դատապար-
տելոց ըստ առասպելեաց .

Պ . Տիտանեանք ստորանկեալք 'ի դը-
ժոխս , և ընկճեալք ընդ Ատնեաւ հրա-
բուղիս լերամբ՝ որ համարի մի 'ի բերանոց
դժոխոց : Միսիփոս՝ որ աւազակէրն զԱլ-
լադա , և դատապարտեցաւ 'ի հանելըզ-
ժայռ մեծ 'ի ծագ լերին՝ ուստի անդրէն

զորեալ վայրաբերէր : Սաղմոնէոս արքայ
եղիսացւոյ , որ ժպրհեցաւ հաւասարել
Դիոսի՝ արձակելով որոտընդոստ շանթիս ,
և ընդ կամուրջ բարձրաբերձ պղնձի կառ-
արչաւ զնալով՝ շուրջ պատեալ ՚ի ջահից .
զոր Դիոսի ամբահարեալ ընկէց ՚ի խորս
Տարտարոսին : Փղեզիա՝ որ հրձիգ արար
զմեհեան Մպողոնի , և զզլիսով նորա ժայռ
մեծ ՚ի կախ կայ յարհաւիրս մշտնջենաւորս :
Տիախոս՝ զորոյ անգեղք կրճեն հանապազ
զլեարդն , և նոյն անգրէն գոյանայ առ ՚ի
ճարակ նոցին , փոխանակ խնդրելոյ նորա
ապականել զլատոնա : Խսիոն փոխանակ
տուփանացն ընդ Հերա՝ կապեցաւ յանիւ
մշտաշարժ : Տանտաղոս՝ որ ըկի հանապազ
՚ի սովոյ և ՚ի ծարաւոյ , թէպէտ և ցջրթուն-
սըն ընկզմեալ ՚ի ջուր , և մերձ ՚ի ծառ
պտողալից . քանզի սորա հրաւիրեալ զգիս
՚ի կոչունս , առ ՚ի փորձելոյ զնոսա՝ ընդ
այլ խորտիկս եզ առաջի նոցա զմարմին
որդւոյ իւրոյ Պեղոպայ խորովեալ . և ՚ի
սպառել Դեմետրեայ զմի կողմն քամակին
յանգէտս , զգացեալ Դիոսի զխաբէու-
թիւնն՝ դատասպարտեաց զՏանտաղոս ՚ի
տանջանսն , և զՊեղոփս կենդանացոյց՝
հաստեալ նմա քամակ փղոսկրեայ , որ եղև
նշանակ Պեղոպեանց :

Հ . Այք են Դանայեանք .

Պ. Դանայոս և Ազիպտոս որդիք էին Բեւայ, Բէլ Ապափոսի, և Ապափոս Գիոսի և Յովայ: Ազիպտոս տիրեաց աշխարհին՝ որ զանունն նորա ցարդ կրէ, և վարեաց ՚ի բաց զեղևայր իւր: Իսկ Դանայոս կալաւ զԹադաւորութիւն Աթենեղեայ արքային արգիացւոց, և ծնաւ զըստերս յիսուն յայլ և այլ կանանց, և Ազիպտոս ուստերս նոյնչափ: Աւամուսնացեալ զստերաց նորա ընդ ուստերս սորին, պատուիրանաւ հօրն իւրեանց սպանին իւրաքանչիւր զայր իւր, քանզի զոյր պատգամ՝ զի Դանայոս ՚ի միոջէ ՚ի փեսայիցն իւրոց հանդերձեալ էր մեռանել: Միայն Իպերմնեստրա մի ՚ի դստերացն ապրեցոյց զայր իւր զՂինկէոս՝ որ փախեաւ ՚ի Ղիրկէ մերձ Ղրգոս, և ինքն ՚ի Ղարիսսա: Աւասպա Ղինկէոս ել ՚ի վերայ Դանայոսի ՚ի պատերազմ, և սպանեալ զնա՝ կալաւ զԹադաւորութիւնն նորա՝ և Դանայեանք դատապարտեցան ՚ի դից արկանել անդադար ջուր ՚ի կարաս ծակ, և մի՛ զերծանել ՚ի պատուհասէն՝ մինչև լցցեն զայն ջրով:

Հ. Ուստի՞ առին պատճառս առասպելք հեթանոսական դժոխոցն.

Պ. Պատմէ Գիողոր զի մերձ ՚ի Սեմփիս էր լիճ մի կոչեցեալ Ախերուսիոն. և յայն կոյս նորին գերեզմանք: Ազիպտա-

ցւոց զմոսեալ զգիակունս մեռելոց ածէ-
ին յեզր գետոյն, և դատաւորք քննէին
զկեանս նոցա, և ըստ բարեաց կամ ըստ
չարաց գործոց նոցա՝ հրաման տային ա-
ծել նաւակաւ զգիակունսն ՚ի թաղումն, և
կամ անթաղ ընկենուլ զնոսա ՚ի ժահր: Աւ-
էին յայն կոյս գետոյն ծառաստանք զուար-
ճալիք, և մեհեան Ակատեայ հովանաւոր,
և լիճք՝ Աոկիտոն և Աէթէ: Յայսցանէ
Որփէոս առեալ յօրինեաց զառասպելսն,
յուզէորելն իւրում յԱզիպատս:

Հ. Ուր համարէին նախնիք զԱզիւ-
սեան դաշտս.

Պ. Յերանելեաց կղզիսն, որ արդ կոչին
Քանարեան կղզիք. քանզի անդ համարէ-
ին զծագ աշխարհի, և առ նմին զհանգիստ
արեգական յալիսն Ուկիանու: Աւ անդ
առասպելէին մշտնջենաւոր ունել հոգւոց
բնակութիւն պարառութեամբ ամենայն
բարեաց:

ԳԼՈՒԽ Թ

Արէս, Արիսպագոս, Աթենաս, Արաքնէ, հե-
փեստոս, Աիկղոսայք, և Երիքթէոս:

Հ. Ո՞ էր Արէս.

Պ. Արէս ըստ Յունաց, և Սարս ըստ

լատինացւոց, էր որդի Արամազդայ ծը-
նեալ 'ի Հերայ, և համարէր նա աստուած
պատերազմի, վասն որոյ և նիզակ 'ի ձե-
ռին նկարագրի միշտ, և կոչի դարձեալ 'ի
լատինացւոց Աուիրեան, զի Աուիրիս կամ
Քուրիս նշանակէ առ նոսա նիզակ, վասն
որոյ և Հռոմուլոս կոչեցաւ Աուիրեան, զի
յԱրիսէ համարէր սերեալ: Քուրմք նորա
էին պահասպանք երկոտասան վահանացն,
յորոց մին համարէր երկնընկէց:

Հ. Օլինչ էր Արիսպագոսն.

Պ. Ատեան աթենացւոց, ուր ատենա-
խօսաց պարտ էր առանց ինչ սեթևեթեալ
ձևոց ճարտարախօսել, զի մի գուցէ 'ի
պատրանս արուեստին ըմբռնեալ, վրիպակ
ինչ վճիռ տացեն դատաւորք, նմին իրի և
'ի մթան գումարէին՝ առ 'ի չտեսանելոյ
զգէմն ճարտարախօսին: Արդ ատեանս
այս կոչեցաւ Արիսպագոս յանուանէ Ա-
րիսի, զի նախ քան զամենեսին առաջի եր-
կոտասան դից դատեալ եղև անդ Արէս,
և անպարտ գտաւ: Վասն որոյ և երկո-
տասան ատենակալք էին Արիսպագին:

Հ. Մի՞ ոք էր Արէս, թէ այլևայլք.

Պ. Րոտ դաւառաց իւրաքանչիւր էին
Արէսք այլևայլ, ամենեցուն զիշխանս իւ-
րեանց քաջամարտիկս յանուն Արիսի կո-
չելով, զորոց արութիւնս առ հասարակ

միումն ընծայեցին Յոյնք : Մի յիշխանաց
անտի և զլիաւորագոյն էր Քէլ, համա-
րեալ ճարտարապետ զինուց և ռազմ կար-
գելոյ :

Հ. Ո՞ էր Աթենաս .

Պ. Լըր աստուածուհի գիտութեանց և
սպատերազմի, վասն որոյ և նկարագրի սա-
ղաւարտ 'ի զլուխ, և 'ի վերայ նորա բու,
նիզակ 'ի միում ձեռին, և 'ի միւսում աս-
պարն Ազիս այծենասպատ՝ սարգևեալ նմա
յ Արամազդայ, յորում էր քանդակեալ
զլուխ Գորդոմնայ օձապատ ահարկու : Կոչի
աստուածուհիս այս 'ի Վատինացոց Մի-
նէրուա որպէս աստուած գիտութեանց,
և համարի ծնեալ յուղոյ Արամազդայ .
իսկ որպէս աստուած սպատերազմի՝ կոչի
Պալաս : Լըր սորա սպտիկեր փայտակերտ
հոչակաւոր, Պալլադիոն կոչեցեալ, նիզակ
յաջում ձեռին, և 'ի ձախումն իլ և աղե-
կատ . և դարանեալ 'ի նմա գործարանք՝
որովք շարժէին անդամք նորա : Համարէր
սպտիկերս այս երկնընկեցիկ, Գիոսի ար-
կանելով զայն մերձ 'ի խորան Իդոսի 'ի
կառուցանել նորա զԻդիոն, և նորա հար-
ցեալ զգիս և սրտոգամ ընկալեալ շինել
մեհեան Աթենասայ 'ի գղեկին, և անդ
զետեղել զսպտիկերն, և սահել զայն զգու-
շութեամբ, զի ցորչափ սպտիկերն այն կայր,

անատիկ սահմանեալ էր լինել քաղաքին տրուվացւոց : Վասն որոյ Յոյնք 'ի զիմելն 'ի վերայ քաղաքին , հնարեցան նախ զողանալ զպատկերն զայն . բայց Ղարգա նոսի նախահոգ զգուշութեամբ զյարև նման պատկերին արարեալ էր , և զայն բարձին Յոյնք . իսկ զբնիկն զայն ած Անէաս ընդ իւր 'ի Հոովմ :

Հ. Օխարդ ատենացւոց քաղաքն կոչեցաւ յանուն Աթենասայ .

Պ. Աթենաս և Պիսիդոն վիճէին ընդ միմեանս , կամելով երկաքանչիւր յիւր անուն կոչել զքաղաքն : Արկոտասան զիբ վեհագոյնք զատաւոր բազմեալ ետուն վճիռ , զի որ յերկոցունց 'ի նոցանէ պիտանեգոյն ինչ հանցէ յերկրէ 'ի նորին անուն կոչեսցի քաղաքն : Պիսիդոն եհան ձի , և Աթենաս ձիթենի . և սորա յաղթող եղեալ , ետ զանուն իւր դաստակերտին Աեկրոպայ :

Հ. Ո՞ էր Արաքնէ .

Պ. Դուստր Իգմոնի լիւղացւոյ , որի որդ ճարտար 'ի պործել գորգս նկարէնս հանգոյն Աթենասայ . ընդ որ նախանձեալ աստուածուհւոյն , եղծ զգործած նորա , և կիոցան ծակոտեաց զգէմն նորա : Այլ 'ի մտաբերել Արաքնեայ 'ի խեղզ անձին առ յուսահատութեան , կերպարանափոխ արար զնա 'ի սարդ :

Հ. Ո՞ր էր Հեփեստոս .

Պ. Որդի Արամազդայ ծնեալ՝ի Հերայ, զոր Ատինք Վուլկանոս անուանեն : Համարէր նա ստեղծիչ հրոյ և տեսուչ դարբնաց, որ և զործակցութեամբ Արկղոսայց դարբնէր շանթս Գիոսի և զէնս զից ընդդէմ հսկայից Տիտանանց . որպէս և զէնք Աքիլեայ և Անէասայ և այլոց դիւցազանց՝ի նմանէ համարին դարբնեալ : Յայտնապէս առասպելս այս ակնարկէ՝ի թոբէլ ճարտարապետ դարբին պղնձոյ և երկաթոյ ըստ զրոց . որ և ըստ անուանն ոչ յոյժ տարաձայնի՝ի Վուլկանեայ, զի զթորէլ կոչեն Ատինք թուրակային :

Հ. Ո՞րպէս նկարագրի Հեփեստոս .

Պ. Գարբին կաղ յոտից՝ զործելով շանթիս, և առ նմա արծուին Արամազդայ : Աւ պատճառք կաղութեանն, զի՝ի ցանուղ Արամազդայ ընդ Հերայ վասն յարուցանելոյ նորա տարապարտ մրրիկ, և ՚ի կախել զնա ընդ օդս երկոքումբք ծանրաբեռն սալիք, Հեփեստեայ յօղնութիւն հասեալ մօրն՝ պատուհասեցաւ յԱրամազդայ, և ստորանկեալ՝ի Ամնոս կղզի, կաղացաւ յանկմանէն :

Հ. Ո՞չք էին Արկղոսայք .

Պ. Արկղոսայք էին նախնի բնակիչք Աիկիլիոյ առ Աանա լեռամբ, որ համա-

ըէին զմի ևեթ ունել ակն մեծաբոլոր 'ի
ճակատու, որպէս և անուն իսկ նոցա Աիկ
ըոփս ստուգաբանի յունարէն Տոլորակն .
զի վահանակք էին դիմաց նոցա, ծակ 'ի
միջի ունելով : Աւ քանզի սոքա ճարտարք
համբաւին լեալ 'ի դարբնութեան, համա-
րին արբանեակք Հեփեստեայ 'ի դարբնել
զշանթս Արամազդայ, և լեառն Ատնէ
համարի դարբնոց նոցա, որպէս թէ 'ի
բովուց նոցա զհուրն ժայթքիցէ, և յու-
նադղորդ բաղխմանէ սալիցն թնդիւնքն
լիցին : Օսոսա զամենեսին սպան Ապո-
ղոն, վասն դարբնելոյ նոցա շանթս Արա-
մազդայ առ 'ի սպանանել զԱսիղեպիոս :

Հ. Ո՛հր Արիթթէոս կմ Արիթթոնիոս .

Պ. Արդի Հեփեստեայ՝ համարեալ ան-
բայր . զոր Աթենաս ընդ ծնանննն փա-
կեալ 'ի կողովի՝ ետ 'ի պահ երեցունց
դստերաց Աեկրոսայ, պատուիրեալ մի
երբէք բանալ զայն : Աղլաւրա մի 'ի նո-
ցանէ չկարացեալ ժոյժ ունել, եբաց զայն .
և գտին 'ի նմա մանուկ՝ 'ի ծնոց և 'ի
վայր օձաձև : Պատճառք առասպելիս
են, զի Արիթթոնիոս արքայ աթենացոց
թիւր և տղեղ ունելով բարձս՝ հնարեցաւ
զկառս քառաձիս, որ չև ևս էր յԱլլադա .
վասն որոյ և յետ մահուն համարի փոխեալ
յերկինս, և ընդ համաստեղս դասեալ :

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԸՐԳ

Յ Ա Ղ Ա Գ Ս Ե Ր Կ Ր Ա Բ Ն Ա Կ Գ Ի Ե Յ

Գ Լ ՈՒ Խ Ժ

Պան, Փաւոն, Սատիրայք, Պալէա, Պոմնա,
Փլորա, Թերափք, Դէք, Տերմինոս, Պրիա-
պոս, Յաւերժհարսունք, Մոմոս, Եւոզոս,
Հարսիայք :

Հ. Ո՞ էր Պան.

Պ. Վ՛եհագոյն 'ի դիս վայրի, աստուած
դեղջէից, և գաիչ հովուական սրնդի :
Աերսարան նորա 'ի միջոյ և 'ի վեր մար-
դակերս մօրուանի. այլ եղջերք կրկին 'ի
դլուխ նորա որպէս զայծու. հանգոյն իմն
և ոտք այծենի 'ի միջոյ և 'ի խոնարհ : Ա-
դիստացիք յանուն նորա սաշտէին զտիե-
ղերս առ հասարակ, յոր ակնարկէ և կո-
չումն անուանն Պան՝ որ 'ի յոյն բարբառ
նշանակէ Լ՛մնայն :

Հ. Ուստի՞ պատճառս կալաւ ասել եր-
կիւղ պանական .

Պ. Յորժամ Վ՛րէն զօրավար գաղղիա-

ցւոյ գնայր ասպատակել զՂեղփիս, աս
անակնկալ պատեաց զնոսս յաղաղակէ
կոչելոյ յունաց յօգնութիւն զՊան. և աս
տի սովորութիւն եղև կոչելոյ պանական
զարհաւիրս յանկարծականս: Իսկ այլք
համարին փոխաբերաբար առեալ զկոչումն
զայն, քանզի համարի Պան բնակել յան
տառս, և անտառք առ դոյզն ինչ կասկած
երկիւղի ազգեն զարհաւիրս:

Հ. Ո՞ր էր Փաւոն.

Պ. Որդի Պիկոսի արքային Նատինաց,
որ եմոյծ յատալիս զպաշտօն զիցն Հելլե
նաց, վասն որոյ կոչի երբեմն հայր աս
տուածոց, և շփոթի ընդ Առոնոսի: Սա
զարգացոյց յոյժ զմշակութիւն, վասն որոյ
և յետ մահուն զասեցաւ ընդ դիս դաշ
տականս, և նկարագրի շուրջ պատեալ ՚ի
Սատիրայից յանտառային զից:

Հ. Ո՞րք էին Փաւոնայք.

Պ. Դիք շինականք բնակեալք յանտառս
և ՚ի դաշտս, սերեալք ՚ի Փաւոնէ որդւոյ
Պիկոսի: Սորա ևս համարին եղջերա
ւորք և նոխազոտունք հանգոյն Սատի
րայից:

Հ. Ո՞րք էին Սատիրայք կամ Պայք
նոխազոտունք.

Պ. Դիք շինականք մարգագէմք եղջե
րաւորք, ՚ի միջոյ և ՚ի վայր այժակերպք:

Օտերադոյնք 'ի նոցանէ կոչէին Սիղենայք,
որպէս Սիղենոս դաստիարակ Ղիօնիսեայ,
որոյ յաւանակն ընդ համաստեղս կարգե-
ցաւ վասն նսրաստ 'ի կոիւ լինելոյ զիցն
ընդդէմ հսկայից, և Ղիօնիսեայ յաս-
պատակելն 'ի Հնդիկս :

Հ. Ո՞ք էր Պալէա .

Պ. Աստուածուհի հովուաց պաշտե-
ցեալ առ հռոմայեցիս, և կատարէր տօն
նորա ամի ամի 'ի սկիզբն ամսեանն մայիսի,
'ի տարեգարձ շինուածոյ քաղաքին հռո-
մայ, զշեղջս յարգից բորբոքելով հովուաց,
և վազս զնովաւ առնելով, որպէս և ա-
նուն իսկ աստուածուհւոյն նշանակէ 'ի
լատին բարբառ Յարդ :

Հ. Ո՞ք էր Պումոնա .

Պ. Աստուածուհի պարտիզաց, կին
Վերաումնոսի, առեալ զանուանակոչու-
թիւնն 'ի լատին բառէս Բոմոնայսիներ
Խնձոր կամ պտուղ, և նկարագրի բազմեալ
'ի վերայ պտղալից կողովոյ, ունելով ոստս
պտղալիցս 'ի ձեռին :

Հ. Ո՞ք էր Փլորա .

Պ. Աստուածուհի ծաղկանց, առեալ
քորջորջումն 'ի լատին բառէս Փլորայս
ինքն է Օտարիկ. այլ ըստ Յունաց կոչէր
Քլորիս՝ այսինքն է Ղալարի, և նկարագրէր
կին ծաղկապսակ, ունելով անօթ ծաղկա-

լից 'ի ձեռին :

Հ. Օյնչ էին Թերափք .

Պ. Ըստուածք խնամակալք թաղաւո-
րութեանց , քաղաքաց , ճանապարհաց ,
տանց և իւրաքանչիւր մարդկան : Իբր ոչ
եթէ այլք էին սոքա յառաջնոց դիցն , այլ
ընտրեալքն յայնցանէ ըստ հաճոյս 'ի խնա-
մակալութիւն՝ կոչէին Թերափք . և դրօ-
շեալք նոցա մանունք պահէին 'ի ներքնայ-
ին վայրս տանց , և վառէին նոցա ճրա-
դունք , և զոհէին ընտանի կենդանեակք :

Հ. Օյնչ կարծիք էին հեթանոսաց
զգիւաց .

Պ. Իւրաքանչիւր ումք երկուս զևս
կարծէին ունել , զմին բարի , և զմիւսն
չար , 'ի ծննդենէ մինչև ցմահ առնթե-
րակիցս նմին : Դևն բարի հնարէր նմա
առնել բարիս , իսկ չարն չարիս . որպէս
զի իւրաքանչիւր ուրուք բախտ սահմա-
նէր յաղթութեամբ միոյ 'ի նոցանէ 'ի վե-
րայ միւսոյն : Սոքա 'ի կերպարանս տղայս
նկարագրէին , ունելով 'ի միում ձեռին
ըմպանակ , և 'ի միւսումն զեղջիւր առա-
տութեան : Համարէին և վայրաց իւրա-
քանչիւր ունել զևս , և երևել նոցա 'ի կեր-
պարանս օձի . դարձեալ և ազդաց իւրա-
քանչիւր և ժողովրդոց համարէին խնա-
մակալ և թշնամի զևս : Ար այս ամենայն

ականարկեն 'ի ճշմարիտ վարդապետութիւն սուրբ եկեղեցւոյ յաղագս պահապան հրեշտակաց, և դիւաց շարաց՝ որ փորձեն զմարդին :

Հ. Ո՞ր էր Տերմինոս .

Պ. Ըստուած սահմանաց, որպէս և աւուրն իսկ նորին նշանակէ 'ի լատին բարբառ Սահման կամ եզր : Այսն որոյ 'ի բաժինս արտորէից կանգնէին անդրիք նորա կոթող 'ի քարէ կամ կոճղ ծառոյ կամ իրան անձեուն և անոտն 'ի նշանակ անփոփոխ հաստատութեան : Եւ որ յանդգնէինն երբէք փոխել զնոսա, մատնէին Աստաղեաց դժոխոց, և օրէն էր սպանանել զնոսա :

Հ. Ո՞ր էր Պրիապոս .

Պ. Համարեալ պահասական պարտիզաց լամփսակեցի նշաւակազոյն 'ի դիս հեթաւնոսաց, որպէս Բելփեգոփը յարևելս : Օէշ միայն յանասնոց օրէն էր մատուցանել նմա 'ի զոհ . զի 'ի վիճել նորա երբեմն ընդ իշոյ և յաղթել նմա, յարձակեցաւ 'ի վերայ նորա էշն, և սպան զնա : Ակարագրէր որպէս զՏերմինոս իրան անոտն և անբազուկ, և 'ի զլուխ նորա ականջք և եղջիւրք որպէս զայծու, և պսակ յուռոց կամ 'ի դափնոց : Եւ կանգնէին 'ի պարտեզս անդրիք նորա 'ի պահասանութիւն և 'ի զարդ :

Հ. Օջինչ էին Ախմիայք կամ Յաւերժ
հարսունք .

Պ. Դստերք Ավիլիանու և Թետեայ աս-
տուածուհիք դաշտաց անտառաց և աղբե-
րաց . սոքա համարէին օրիորդք նորահար-
սունք երկարակեացք՝ այլ ոչ անմահք . և
բազմութիւն յոյժ սոցա համարէր ամենայն
ուրեք զոլ ընդ տիեզերս , մանաւանդ ՚ի
սպարտէզս և յանտառս հովանաւորս : Առ-
չէին յաւերժահարսունք և Հոգիք մեռե-
լոց : Քանզի նախ զառասպելս եղիւսեան
դաշտացն և տարտարոսին՝ համարէին
հոգիք մեռելոց ՚ի զուարճալի վայրս դեզե-
րել . նմին իրի և անդ յաճախագոյն մա-
տուցանէին զոհք : Եւ անունն իսկ նոցա
յունական Նեֆէ, նոյն է ընդ բարիս
Նեֆէ՛ որ եբրայեցերէն նշանակէ Հոգի :

Հ. Ո՞ էր Մոմոս .

Պ. Որդի քնոյ և զիշերոյ ըստ ասա-
պելաց , և իշխանութիւն էր նորա քննել
զգործս զից և մարդկան , և յանդիմանել
զնոսս . վասն որոյ համարի աստուած
խեղկատակութեան , և նկարագրի միաձե-
ռանի , և ցուպ ՚ի ձեռին նշաւակիչ ախ-
տից մարդկան : Բնարեցաւ նա դատաւոր
ձեռակերտացն Պիսիդոնի , Հեփեստեայ և
Ըթենասայ , և ոչ զմիոյ ՚ի նոցանէ արարած
եզիտ անստղտանելի . ստղտեալ զՊիսի-

զոն՝ թէ ընդէր պցլու զեղ ջիւրսն ոչ առաջի աչացն զետեղեաց, զՀեփեստոս՝ թէ ընդէր ոչ պատուհան ինչ առ սրտիւ մարդոյ ներգործեաց երևելի առնել զգաղտնիս նորա, և զԱթենաս՝ թէ ընդէր ոչ տեղի ՚ի տեղւոջէ փոփոխելի կառոյց իւր տուն, որպէս զի ընդ չար դրացւոյ հարկ լինէր նմա բնակել:

Հ. Ո՞ր էր Աւողոս.

Պ. Որդի Արամազդայ վերակացու հողմոց, և իշխէր Աւողեան կղզիս ՚ի հիւսիսակողմն Աիկիլիոյ. ուր էին դարբնոցք Հեփեստեայ: Ընդ նա զհողմս արդելեալ պահէր յահաղին ուրեք քարանձաւի, և արձակէր զնոսա յորժամ կամէրն՝ շնչել ՚ի վերայ երկրի: Գէպ եղև նմա երբեմն մոռանալ զգուռն քարանձաւին ՚ի բաց, և հողմոցն ՚ի դուրս յարձակեալ յարուցին մրրիկ ահեղ ՚ի ծովու, մինչև յուժգին ալեկոծութենէն անջատել Աիկիլիայ յԽաւիոյ:

Հ. Ո՞րք էին արբանեակք Աւողոսի.

Պ. Հողմք. և մանաւանդ զլիաւորք ՚ի նոցանէ՝ Աոտոս՝ որ է հարաւ, Յորէաս՝ որ է հիւսիսի, Աւրոս՝ որ է արևելեան, և Օւեփիւռ՝ որ է արևմտեան: Սորա ևս ընդ աստուածս համարէին, որպէս և Իմաստունն յիշատակէ զնոսա ընդ դիս հեթա-

նստաց , և նախ քան զնաւարկել ընդ ծով՝
զոհս մատուցանէին սոցա ուղևորք , որ
պէս և Վ իրզիլիոս զԱնէասայ ասէ՝ թէ
զոչխար սպիտակ եզեն աջողակ . Օ՛եփիւ-
ոից :

Հ . Օ՛խնչ զ . Օ՛եփիւոոսէ վիպեն առաս-
պելք .

Պ . Օ՛ի պնդէր նա զհետ Փլորայ զի-
ցուհւոյ ծաղկանց և բուրաստանաց , և
զի եհաս զհետ նորա , քանզի թեթևըն-
թաց քան զնա էր : Եւ նկարագրի . Օ՛ե-
փիւո պատանի առոյգ ծաղկապսակ , և թևք
թիթոան 'ի թիկունս նորա :

Հ . Եւ զինչ զԲորէասայ վիպեն առաս-
պելք .

Պ . Օ՛ի ծնաւ նա յԱրիթիայ դստերէն
Երեթթոնեայ արքային աթենացւոց եր-
կուս որդիս թևաւորս զՎալայիս և զ . Օ՛ե-
թէս՝ որք ընդ արգոնաւորդս նաւեցին , և
զՓինէոս արքայ 'ի Հարպեայց ազատեցին ,
և սպանան 'ի Հերակղեայ : Բայց ճշմար-
տութեամբ Բորէաս էր արքայ թրակա-
ցւոց , և հարսնացոյց իւր զԱրիթիա . և
վասն զի Արիթիա 'ի հողմոց բռնութենէ
անկաւ 'ի ծով և հեղձաւ , անտի պատ-
ճառս առին առասպելքն :

Հ . Օ՛խնչ էին Հարպիայք .

Պ . Քորք երեքին ճիւղաղք յափշտակողք ,

որք և Ստիմփաղեան հաւքն կոչէին. դէմք
նոցա որպէս օրիորդի, կերպարան անդեղ,
և մազիլք 'ի ձեռս նոցա, և յափշտակե-
ին որ ինչ միանգամ՝ դէս լինէր նոցա,
կամ կեղէքէին մազլօքն: Արամազդ առ 'ի
պատուհասել սովալուկ զՓինէոս արքայ
Թրակիոյ վասն յանդգնութեանն՝ յայտնե-
լոյ մարդկան զգաղանիս դից, առաքեաց 'ի
վերայ նորա զհարպիայս՝ յափշտակել որ
ինչ առաջի դնէր նմա կերակուր:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԸՐԳ

ՅԱՂԱԳՍ ԿԻՍԱՍՏՈՒԱԾՈՅ ԿԱՄ

ԴԻԻՅԱԶԱՆՅ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ

Պերսէոս, Մեդուսա, Անդրոմեդէ, Պեգասոս,
Քիմերա, Հերակղէս, Քիրոն, Կակոս, Անտէ-
ոս, Թզուկք, Առլաս, Ոմփաղէ:

Հ. Ո՞ էր Պերսէոս .

Պ. Որդի Արամազդայ ծնեալ 'ի Գա-
նայեայ կնոջէ՝ Անդրոմեդեայ, առ որ
մտեալ էր Արամազդ 'ի կերպարան ան-
ձրեոյ ոսկւոյ: Աւ քանզի խոհական էր

Պերսէոս և արի, համարեցան քերթողք՝
Աթէնասայ տուեալ նմա զվահան իւր. ու
րով յազթեաց նա Մեդուսայ և բնակչաց
Ատլասայ լերին, և զԱնդրոմեդէ ազա-
տեաց ՚ի ծովային նահանգէ և ՚ի հալածա-
նաց Փինէոսի. և ՚ի դառնալն իւրում
սպան նա յանգէտս զհաւ իւր զԱկրիսիոս:
Եւ տրտմեալ ընդ աղետալի արկածսն,
մեկնեցաւ յԱրգոսէ և կայր ՚ի Տիրինթոս.
և ՚ի սահմանս նորա շինեաց զՄիկէնս,
ուր զաւակ նորա թագաւորեաց զամս իբր
հարիւր. սիրէր նա զբանասէրս, և կա-
ոոյց նոցա վարժարան: Եւ համարեցան
զնա քերթողք ընդ համաստեղս դասեալ,
որպէս զմի ՚ի վեհագունից զիւցազանց:
Հ. Ո՞ էր Մեդուսա, և ո՞ք Գորգով-
նայք.

Պ. Գորգովնայք կոչէին երեքին քորք՝
Մեդուսա, Ստենով և Աւրիադէ, զստերք
Փորկոսի. որոց ակն և ատամն և եղջիւր
հասարակաց էին, կարգաւ ՚ի կիրառնլով
նոցա զայնոսիկ ՚ի միմեանց: Յասուցեալ
Աթենասայ երբեմն ընդ Մեդուսա՚ի սպառ-
ճառս Պիսիդոնի, փոխեաց զվարսս նորա
յօձս: Արդ ընդդէմ երեցունց այսոցիկ
քերց ել Պերսէոս ՚ի հանդէս քաջութեան
իւրոյ, և նախ զակն նոցա և զատամն ե-
բարձ, և ասլա ամրացեալ այժենասլատ

վահանան Աթենասայ՝ զլիատեաց զՄե-
դուսա : Վասն որոյ ՚ի վահանի անդ քան-
դակեցաւ զլուխ Մեդուսայ օձախոիւ, որ
գտեսողս վիմատառէր :

Հ. Ո՞ր էր Անդրոմեդէ .

Պ. Գուտար Աեփէոսի արքային եթով-
պացւոց, որ գեղեցիկ քան զՀերա զանձն
հպարտացեալ կարծէր, և Պոսիդոն առ
վրէժ քինու արձակեաց ՚ի սահմանս Աե-
փէոսի ճիւղաղ ահարկու, որ աւերէր զեր-
կիրն : Աւ հարցեալ զգլխս, ընկալան սաա-
գամ՝ կապել ՚ի ժայռի ուրեք զԱնդրոմեդէ
՚ի ճարակ նհանգի իրիք ծովայնոյ : Բայց
Պերսեայ դէպ լեալ անցանել ընդ այն
Պեգասեան, խղեաց զշղթայս Անդրո-
մեդեայ, և կառափոփե Մեդուսայ վիմա-
տառեալ զմասն ինչ նհանգին՝ եհար սու-
սերան զմիւս մասն, և հարսնացոյց իւր
զԱնդրոմեդէ :

Հ. Օ՞րնչ զՊեգասեայ վիպեն առաս-
պելք .

Պ. Ի հատանել Պերսեայ զզլուխ Մե-
դուսայ, ՚ի ճապաղեաց արեանն յերկիր՝
ծնաւ Պեգասոս ձի օդապար թևաւոր, և
թռեաւ ՚ի լեառն Աղիկոն, և ՚ի դափր հա-
տանելն բղխեցոյց անդ զԼապոդրենեան
աղբիւրն . Աթենասս նուաձեաց զձին զայն,
և ետ Պելլերոփոնի ՚ի սարգև՝ սպտերաղ-

մել նովաւ ընդդէմ Քիմերայ, որ աւերէրն
զ՛ իկիա: Ար ապա երիվարն այն հանդերձ
հեծելովն ընդ համաստեղս դասեցան:
Եւսեբի 'ի Պաղէւատեայ ասէ՝ թէ նաւ էր
Պեղասոսն այն:

Հ. Օրնչ զՔիմերայ վիպեն առաս-
պելք.

Պ. Քիմերա խառնաղազան իմն էր, Եղ-
ջերուաքաղ 'ի մերս անուանեալ բարբառ:
Գլուխ նորա առիւծու, իրան այծու, ձեռ
վիշապի, որ և հուր 'ի բերանոյ շնչէր:
Եւ քանզի 'ի Վ իկիա էր լեառն հրաբուղն՝
որջառիւծուց և այծուց և վիշապաց, և
Պելլերոփոն զերծոյց զերկիրն յաւերանաց
նոցա, աստի պատճառս առին առասպելք
Քիմերայ, և նուաճելոյ Պելլերոփոնի զնա:

Հ. Ո՞ էր Հերակղէս.

Պ. Բազումք եղեն Հերակղէսք քաջա-
մարտիկք. որպէս և մերս Վ ահագն վասն
մեծամեծ քաջութեանցն կոչի Հերակ-
ղէս. բայց քերթողք զամենեցուն նոցա
զքաջութիւնս միումն ևեթ հոչակաւորին
քան զամենեսեան տան, որ համարէր որդի
Արամաղղայ՝ ծնեալ յԱղկմենայ կնոջէ
Ամփիտրիոնի արքային թեբացւոց: Առչե
նա և Աղկիդէս յանուանէ հաւուն իւրոյ
Աղկէոսի, և կամ վասն քաջութեանն, զի
Աղկիդէս 'ի յոյն բարբառ նշանակէ հուժ,

կու : Հերա թէպէտ և հակառակ էր Հե-
րակղեայ անդատին 'ի յղութենէ նորա ,
բայց զիջեալ յաղաչանս Պալլասայ՝ դիե-
ցոյց իսկ զնա 'ի ծնանելն , և 'ի կաթնա-
ծուծն լինել Հերակղեայ՝ զեղեալ կաթինն
ընդ երկինս , փոխեցաւ 'ի բազմութիւն
աստեղացն որ կոչի ծիր կաթին : Այլ առ-
մեզ կոչի սա Յարդգող կամ Յարդգողի
հետք . քանզի 'ի խիստ ձմերան գողացեալ
ասեն Վահագնի զյարդ Բարշամայ Ասո-
րեստանեայց , և զճանապարհայն մղեղք
'ի նմանէ անկեալ՝ և յաստեղս փոխեալ
իցեն : Աւ դաստիարակեցաւ Հերակղէս 'ի
Քիրոնէ մարդաձիոյ :

Հ. Ո՞ էր Քիրոն .

Պ. Որդի Առոնոսի և Փիլլիրայ յա-
ւերժ հարսին դստեր Ովկիանու , ծնեալ 'ի
նոցանէ որպէս հրէշ իմն մարդ ձիախառն :
Բայց մանկանն յարբունս հասեալ գտաւ
հանձարեղ յոյժ , և նա համարի լեալ ու-
սուցիչ օրինաց դատաստանի և երդման և
զոհից և պաշտամանց դից : Այր նա հմուտ
'ի գուշակութիւն ապառնեաց և յաստե-
ղադիտութիւն , զոր և Հերակղեայ ուսոյց
դաստիարակ կացեալ նմին , որպէս և Ասկ-
ղեպեայ զբժշկութիւն , և Աքիլեայ և Աս-
տորի և Պողիկետեայ այլ դիտութիւնս . և
ընդ Յաստիկ նաւարկեաց՝ գողով Ար-

զոնաւորդացն բժիշկ: Տայց կամելով նորա
երբեմն՝ ձգել զնետս Հերակղեայ միտալս
յարիւն Վերնեան վիշապին, անկաւ մի ՚ի
նոցանէ ՚ի վերայ ոտինն, և ցաւեցուցա-
նէր զնա այնպէս դառնակակիժ՝ մինչև
պաղատել նմա առ զիս բառնալ ՚ի նմանէ
զանմահութիւն, և տալ նմա մահ: Ար և
լսելի լեալ Ղիոսի, փոխեցաւ յաստեղա-
տունս, և է կենդանակերպն Աղեղնաւոր:
Հ. Ո՞ էր Ամփիարիոն.

Պ. Իշխան թեբայեցի, որդի Աղէէոսի,
սորա կին եղև Աղկմենէ մայր երկուորեակ
եղբարց՝ Հերակղեայ և Իփիկղեայ, որոց
մայր յայտնի էր՝ այլ հայր նոցա անյայտ
վասն խառն անկողնոյ մօր իւրեանց, բայց
առասպելք համարեցան հայր Հերակ-
ղեայ զՂիոս, և Իփիկղեայ զԱմփիարիոն:
Ի դիմել Հերակղեայ ՚ի Վերնեան լիճն՝ ուր
բունեալն էր Հիզրայն կամ բազմագլխի
վիշապն, իբրև անկարանայր գլխատել զնա,
քանզի ընդ միոյ միոյ ՚ի գլխոցն հատելոց՝
եօթն այլ գլուխք բուսանէին, Յուաս որդի
Իփիկղեայ առեալ ջահ մեծ՝ խարէր զտեղև
հատելոց գլխոցն, և այնպէս հնար եղև
սատակել զվիշապն:

Հ. Օ՞ինչ և քանի՞ են գլխաւոր նահա-
տակութիւնք Հերակղեայ.

Պ. Արկուտասան, և են այսոքիկ.

Ա. Խեղդել նորա զառիւծն առնէի 'ի նեմեան անտառին, զորոյ զմորթն տանէր զանձամբ :

Բ. Սպանանել նորա 'ի հուր և 'ի սուր զվիշապն եօթնագլխի չարաթոյն բունեալ 'ի Վերնեան լճին :

Գ. Կենդանւոյն ըմբոնել նորա զկինձն վայրենի՝ որջացեալ յԱրիմանթոս լերին, որ ապականէրն շուրջանակի զԱրիագիա :

Դ. Հասանել նորա զհետ Մենաղեան պղնձոսն և ոսկիեղջիւր եղին, որ նուիրականն էր Արամեայ, զամ մի հալածեալ զնա, և ապա յեզր Վադոնայ գետոյ կալեալ զնա և ստանձնեալ բերել 'ի Միկէս :

Ե. Բնաջինջ առնել նորա զՀարպիայս՝ որ 'ի վերայ Սաիմիաղ լճին ձախր առեալ, և բազմութեամբն իւրեանց ստուերազուցանէին զարեգակն :

Զ. Ունել նորա զցուլն կատաղի բոցաշունչ, զոր Պիսիգոնի առ վրէժ քինու 'ի սահմանս թագաւորութեան Մինուլայ արձակեալ էր, վասն գրժելոյ նորա ուխտին և չմատուցանելոյ 'ի զոհ սատուածոյն զգուարակն խոստացեալ :

Է. Սպանանել նորա զՔուսիրիս բրնակալ եգիպտացւոց, որ զեկս անցաւորս զոհէր զից իւրոց, և զՂիոմեզէս արքայ

Թրակացւոց, որ զերիվարս իւր մարդկեղէն մարմնով կերակրէր :

Ը. Նուաձել նորա զԱմազոնս, և զԳշխոյն նոցա զԽպսողիտա տալ Թեսեայ աջակցին իւրում կնութեան :

Թ. Գարձուցանել նորա զընթացս Ալփեայ գետոյ՝ առ ՚ի մաքրել զասպաստանս Ազիայ արքային արգիացւոց, զոր ապա սպան վասն շտալոյ նորա զխոստացեալ վարձան :

Ժ. Յաղթել նորա Գերիոնի հսկայի բռնաւորին Սպանիոյ՝ որում մարմինս երիւրնձայեն առասպելք :

ԺԱ. Բառնալ նորա խնձորս յերեկորնական պարտիզաց, ուր վիշապ ահարկու գոյր սրահապան :

ԺԲ. Կապել նորա շղթայիւք զԿերբելոսս, և ազատել յարգելանաց դժոխոց զԹեսէոս :

Հ. Օլինչ են Հերակղեայ արձանքն .

Պ. Հերակղեայ վաստակաբեկ ՚ի նահատակութեանցն հասեալ ՚ի կերձն Կալպեայ, որ արդ կոչի Ղիպիլթէրրա, անջըրպեաեաց զկիցս երկուց լերանց առ ՚ի հցորդութիւն Ավիիական ծովուն ընդ Միջերկրականին, և անդ սիւնս երկուս կանդնեաց ՚ի նշան յաղթութեանց իւրոց, և որպէս ծայր սահմանաց աշխարհակալութեան :

Հ. Ո՞ էր Ասիոս .

Պ. Որդի Հեփեստեայ եռազլխի, յե-
րիցն ևս հուր ժայթքելով: Սա առ Տիրե-
րիս դետով աւազակէր, և դողացեալ զար-
ջառս երկուս զՀերակղեայ, ած զնոսս
յայր իւր՝ յետս ընդդէմ ձգելով՝ ի քարշ
զագեաց նոցա, որպէս զի մի՝ ի հետոցն
մատնեսցի: Այլ ՚ի բառաչելոյ նոցա զգա-
ցեալ Հերակղեայ զնենգն, եհաս յայր
անդր, և լախտիւն հարեալ սատակեաց
զԱսիոս:

Հ. Ո՞ էր Անտէոս .

Պ. Աբբայ ափրիկեցոց հսկայ վիթխա-
րի, որդի կարծեցեալ Պոսիդոնի ծնեալ
յերկրէ, որում առասպելք ընծայեն վաթ-
սուն և չորս կանգուն բարձրութիւն: Սա
գարանեալ ՚ի Ալբիա, մենամարտէր ընդ
անցաւորս, և խողխողէր զնոսս, և ուխտ
եղեալ էր կառուցանել մեհեան հօր իւ-
րում Պոսիդոնի ՚ի գանկից մարզկան: Բնդ
սմա մենամարտեալ Հերակղէս, բազում
անգամ զգետնեաց զնա, այլ ՚ի զուր. քան
զի մայր նորա երկիր զօրացուցանէր զնա
անդրէն ՚ի զգետնեան: Օ՞ր զգացեալ Հե-
րակղեայ՝ ամբարձ զնա յօդս, և ՚ի վերայ
բազկաց իւրոց սպան զնա:

Հ. Ո՞ք էին թզուկք .

Պ. Ազգ առասպելեալ ՚ի Թրակիա երկ-

ոսնաչափք հասակաւ . որ եռամեայք
ծնանէին որդիս, և ութամեայք ալևորէին .
և հանապազ պատերազմ էր նոցա ընդ
կոնկոնս, որ յաճախ յափշտակէին զնոսա :
Մինչ Հերակղէս խոնջ յարշաւանաց
հանդէր 'ի քուն յաւազուտս Վիբիոյ, բազմ
մութիւն յոյժ թզկաց 'ի վրէժ քինու մա-
հուանն Մնտէոսի՝ ընդ որոյ իշխանութեամբ
էին՝ յարձակեցան 'ի վերայ Հերակղեայ :
Այլ նորա զարթուցեալ, ծրարեաց զա-
մենեսին զնոսա յառիւծենւոջն, և ած զնո-
սա առ Աւրիսթէոս արքայ Միկենաց :

Հ. Օհնչ անցք ընդ Ադմետ և ընդ
Աղկեստէ անցին .

Պ. Աղկեստէ էր տիկին Ադմետի ար-
քային թեսաղացոց . և այնպէս սիրէր
զայր իւր, զի 'ի հիւանդանալ նորա մերձ
'ի մեռանել՝ յանձն էառ զոհել զանձն
փոխանակ նորա եթէ այսպէս հաճոյ
թուէր զից կեցուցանել զնա . 'ի նմին իսկ
աւուր, յորում մատուցաւ նա 'ի զոհ, եհաս
անդր Հերակղէս . և 'ի դուր շարժեալ
վասն առաքինութեան կնոջն, մարտեաւ
ընդ մահու, և թափեալ զԱղկեստէ 'ի ձե-
ռանէ նորա՝ դարձոյց առ այր նորա :

Հ. Ո՞ էր Ատլաս .

Պ. Թագաւոր մաւրիտանացոց, հա-
մարեալ որդի Առոնոսի, քաջ աստեղա-

բաշխ, որ հանապազ ՚ի ժայռից բարձանց
զննէր զընթացս աստեղաց. ուստի պատ-
ճառս առին առասպելք՝ թէ նա ՚ի լեանս
փոխեալ իցէ, և զերկինս յուս իւր բար-
ձեալ կրիցէ, և թէ Հերակղեայ կարեկից
լեալ ընդ նմա վասն ծանու բեռինն՝ օ-
գնեալ իցէ նմա բառնալով զայն առ ժա-
մանակ մի :

Հ. Ո՞ էր Ասպերոս .

Պ. Ասպերոս ՚ի յոյն բարբառ նշանակէ
Արեկոյ. և էր նա արքայ ամբիկեցւոց, եղ-
բայր Ատլասայ, քաջ աստեղագէտ. և ա-
ռասպելք ունին զնմանէ այսպէս, թէ նա
յաստղ երեկորին փոխեալ իցէ, անուա-
նեալ Գիշերավար՝ զհետ արեգական մտա-
նելով, և Վուսաբեր կամ Արուսեակ՝ կա-
րասպետելով նմին :

Հ. Օ՞ինչ էին եսպերեան կամ երեկոր-
նական պարտէզք .

Պ. Ասպերիգեայք էին քորք երեք՝
գասերք Ասպերոսի, Ազդէ՝ Արեթուսա և
Իպերթուսա: Աւ էր նոցա դրախտ զուար-
ճալի յԱփրիկէ, ուր կային ծառատունկք
ոսկեպտուղք. և ՚ի պահս պտղոցն կայր
վիշապ ահագին բազմազլխի, որում հա-
րիւր զլուխք էին, և նոյնչափ ազդի ազդի
բարբառք ահեղագոջք, և հսկէր նա անդ
զտիւ և զգիշեր. բայց Հերակղէս հրամա-

նաւ Աւրիսթեայ արքային Արիկենաց
սպանեալ զվիշասպն, եբեր ՚ի պտղոց անտի-
առ թագաւորն :

Հ. Ո՞ էր Ոմփաղէ .

Պ. Գուսար արքային լիւգացոց . յորոյ
՚ի սէր Հերակղէս յետ այնչափ քաջայաղթ
նահատակութեանցն՝ փոխեաց զլախտ իւր
յաղեկատ , և զառիւծենին ՚ի զգեստ կա-
նացի :

Հ. Ո՞ էր Նեսոս .

Պ. Արի ՚ի Աենտաւրոսաց , որոյ տե-
սեալ զՂէանիրա կին Հերակղեայ առ ափն
գետոյ՝ զի չկարէր անցանել յայն կոյս ,
եբարձ զնա հրամանաւ Հերակղեայ յուս
իւր , քանզի էր լուղորդ քաջ , և անցոյց
զնա յայն կողմն : Իսկ Հերակղեայ արձա-
կեալ զնեսոս իւր զկնի նորա , կարեվէր
եհար զնա . և նորա դառնացեալ , խորհե-
ցաւ ՚ի մեռանելն իւրում խնդրել վրէժ . և
թաթաւեալ յարենէ իւրմէ զհանդերձն
ետ Ղէանիրայ իբրու հմայս ինչ : Աւ ՚ի
զգենուլ զայն Հերակղեայ՝ մոլեզնեցաւ , և
անձամբ զանձն այրեաց ՚ի խարուկի : Աւ
ընկալան զնա զիք յերկինս , անմահացու-
ցեալ զնա :

Հ. Որպիսի՞ ինչ էին նետք Հերակղեայ .

Պ. Ախեսալք յարիւն Աերնեան վիշա-
պին , որով մահացու էին ամենայն հա-

բուածք նոցա, նոքօք նա և զԱետոս ձիա-
ցուլ եհար 'ի յափշտակել նորա զԱէանի-
րա զամուսինիւր: Փիլոկտետայ բարեկամի
իւրում եթող ապա զնետսն, սլատուի-
րեալ նմա մի ումք յայանել զտեղի թաղ-
մանն: Բայց քանզի հրամանք դիցն էին
չմարթել առնուլ զՏրովադա՝ առանց յայտ-
նելոյ տեղւոյն, Փիլոկտետ առ 'ի չգրծելոյ
երդմանն՝ ոտամբ և եթ նշանակեաց զայն:
Սակայն 'ի զնալն 'ի Տրովադա, անկաւ
մի 'ի նետիցն 'ի վերայ ոտինն՝ որ մատն
եղև տեղւոյն, և վէրքն նեխեցան, մինչև
հարկ լինել թողուլ զնա 'ի Ամնոս կղզի:
Այլ ապա վասն կարևորութեան նետիցն
զորս չմարթէր այլ ոք ձգել, ածաւ 'ի սաշա-
րումն Տրովադայ. և անդ Մաքաւոն որդի
Ասկղեպեայ ողջացոյց զնա 'ի վերայն:

Հ. Ընդէր կաղամախ համարի նուիրա-
կան Հերակղեայ.

Պ. Օ. ի յիջանելն 'ի դժոխս սլտակեալ էր
սաղարթիւք կաղամախեօք. նմին իրի իսկ
երկզոյն են տերեք նորա, ներքին կողմանցն
մնալով սպիտակ, իսկ արտաքնոցն սևա-
ցեալ 'ի մեղծոյ:

ԳԼՈՒԽ ԺԲ

Թեսէոս, Մինոտաւրոս, Պերիթոս, Կենտաւրոսք, Ամազոնք, Դեգազոս :

Հ. Ո՞ էր Թեսէոս .

Պ. Որդի Ադէոսի արքային աթենացւոց յազգէ Արեքթեայ, բայց համարէր որդի Պիսիգոնի: Իսկ ըստ մայրենի ազգին սերեալ էր 'ի Պեղոպայ հօրագունէն 'ի Թագաւորս Պեղոպոնեսայ: Քանզի Պիթէոս մի յորդւոց Պեղոպայ շինեաց զՏրեզեն քաղաք. ուր Ադէոսի երթեալ, ծնաւ 'ի դստերէ նորա Ատրայ զԹեսէոս, որոյ 'ի հասանելն յարբունս թողեալ զՏրեզեն, չոգաւ առ հայր իւր: Այլ 'ի գնալն բնաջինջ արար զաւազակս և զգազանս, որ դարանէին ուղևորաց. զառաջնոյն յաւազակաց զոր սպան՝ կապտեալ զլախտն պղնձի՝ կրէր 'ի նշանակ առաջնոյ յաղթութեանն իւրոյ: Հասեալ առ հայր իւր՝ եգիտ խոսովութիւն մեծ յարքունիսն, ուր ապաստանեալ Սեդէա արքորեալն 'ի կորնթոսէ՝ վասն յանցանաց՝ որսացեալ էր զսիրտ Ադէոսի 'ի սէր իւր: Սա իբրև լուաւ զգալուստ Թեսէոսի, զիտաց զի ոչ ևս յաջողէր նմա լինել կնութեան Թագաւո-

րին . վասն որոյ կասկածանս արկ 'ի միտս նորա զԹեսեայ , և հաւանեցոյց զեղամահ առնել զնա 'ի կոչունս : Բայց Թեսեայ պատճառանօք մերկացեալ զսուսեր իւր նախ քան զըազմելն 'ի սեղան , ծանուցաւ որդի Ազէոսի , որ զըաժակ զեղոյն կործանեալ ընկալաւ զնա յորդի իւր և 'ի ժառանգ :

Հ. Պատմեա ինձ զառասպելս Մինոտաւրոսի .

Պ. Ըթենացիք և Մեղարացիք նախանձեալ ընդ Անդրոպէոսի որդւոյ Մինովայ արքային կրետացւոց , զի նա յաղթեաց նոցա 'ի մենամարտի , սպանին զնա աւազակաբար : Ալ Մինովս 'ի վերայ նոցա մեծաւ պատերազմաւ , և նկուն արարեալ զնոսա , ետ հարկս նոցա՝ առաքել ամի ամի 'ի Արետէ եօթն պատանեակս և նոյնչափ օրիորդս մինչև ցինն ամ , զորս տայր արկանել 'ի բաւիղն Արետեայ՝ ճարակ Մինոտաւրոսի : Ալ էր Մինոտաւրոս մարդ ցլախառն , ծնեալ 'ի Պասիփայեայ կնոջէ Մինովայ , և արգելեալ 'ի Մինովայ 'ի բաւիղ անգր դաստակերտ Բեղաղեայ : Քանզի էր 'ի Արետէ երիտասարդ ոմն հաւրոս անուն՝ որ թարգմանի Յուլ , և 'ի սմանէ ծնեալ Պասիփայեայ զմանուկն՝ որ վասն բերելոյ զնամանութիւն Մինովայ և

զՏարոսի կոչեցաւ Մինոտաւրոս՝ պատ-
ճառս ետ առասպելին, իբր թէ ՚ի ցլոյ
զմարդացուն ծնեալ: Արդ յետ զերեամ
մի առաքելոյ աթենացւոց զՀարկն ՚ի Արե-
տէ, թեսէոս մատոյց զանձն ՚ի թիւ զը-
հիցն՝ ՚ի մտի եգեալ կորնչել կամ ազատել
զՀայրենիս իւր յանողորմ հարկէն: Արիադ-
նէ գուսար Մինովայ հարեալ ՚ի սէր պա-
տանւոյն, մատոյց նմա կծիկ ասղանւոյ ՚ի
մտանելն ՚ի բաւիղ անդր. որով ել նա ան-
տի հանդերձ ընկերօքն, յետ սպանանե-
լոյ զմարդացուն: Բայց Ազէոսի պատուէր
տուեալ էր նաւապետին և թեսեայ՝
՚ի դառնալ այսրէն ողջամբ սպիտակ և
կամ կարմիր պարզել առագաստ, քանզի
նաւուն՝ որ զզոհսն ածէր՝ սեաւ էին առա-
գաստք: Այլ ուրախութեան ոչ ներելով
նոցա յիշել զպատուէր թագաւորին, իբրև
ետես նա ՚ի հեռաստանէ վնշանակ սգոյն՝
առ յուսահատ տրամութեանն ընդ մահ
որդեկին ընկէց զինքն ՚ի ծով. որ անտի
իսկ կալեալ զանունն, կոչի Ազեան
ծով:

Հ. Ո՞ էր Պերիթոս.

Պ. Արքայ Ապիթայց. որոյ լուեալ
զհամբաւ թեսէոսի, կամէր զփորձ առ-
նուլ քաջութեան նորա: Այլ ՚ի գալ նոցա
առ միմեանս, փոխանակ մենամարտելոյ՝

երդուան ընդ միմեանս բարեկամութիւն :
Յետ սուղ ժամանակի Պերիթեայ 'ի կնու-
թիւն ածելով զՊէիդամէա կամ զԽպպո-
գամէ դուստր Ատրակայ, անդ 'ի հարսա-
նիս պատերազմեցան Կենտաւրոսք ընդ
Լապիթայս՝ յափշտակել զօրիորդն, և վա-
նեաց զնոսա Թեսէոս :

Հ. Ո՞ էր Խպպողիդոս .

Պ. Հերակղէս աջակցութեամբ Թե-
սէոսի նուաճեալ զԱմազոնս, ետ նմա
կնութեան զգլխոյ նոցա զԱնտիոպէ կամ
զԽպպողիդա, յորմէ ծնաւ Խպպողիդոս :
Բայց Թեսէոսի ածեալ իւր կնութեան
և զՓեդրա դուստր Սինոսի և Պասի-
փայեայ զքոյր Արիազնեայ, և կասկա-
ծեալ զի Խպպողիդոս ընդ ակամբ հայեսցի
ընդ եղբայր իւր ոչ համամայր, որ հան-
դերձեալն էր ծնանել 'ի Փեդրայ, յղեաց
զՓեդրա 'ի Տրեզնն առ հաւ իւր Պիթէ-
ոս : Բայց տիկնոջն տեսանելով զնա յու-
ղեկցել նորա երբեմն ընդ Թեսէոսի, հա-
րաւ 'ի սէր նորա. այլ 'ի յայտնել զտուփանս
իւր նմա՝ փոխանակ սիրոյ զարհուրանս
ազգեալ 'ի նա, զայրացաւ առ նախան-
ձուն, և զրպարտեաց զնա առ Թեսէոս,
իբր դարանակալ պարկեշտութեան իւրոյ :
Հաւատաց նմա Թեսէոս, և առ զայրոյթ
սրտին խնդրեաց 'ի վերայ որդւոյն զվրէժ-

խնդրութիւն Պիսիդոնի : Այլ մինչդեռ Իսպառլիզոս զնայր կառօք ընդ ծովեզրն , նհանգ 'ի ծովէ ահարկու սարտոյց զերիվարս նորա , և հարեալ ընդ ժայոս խորտակեցին զկառան , և զնա սպանին : Օհա Ասկղեպիոս յարոյց , բայց Փեղրա տանջեալ 'ի խղճէ՝ յայտնեաց Թեսէոսի զմեղանան , և չոգաւ զիւրովին :

Հ. Այբ էին Աենտաւրոսք .

Պ. Ազգ Թեսաղիոյ՝ որ առաջինք եղեն 'ի նուաճել զերիվար , և հեծեալք սլատերազմել , զի յառաջագոյն հետեակ և եթ կամ կառամարտիկ գոյր պատերազմ : Աենտաւրոս 'ի յոյն բարբառ նշանակէ Յլավար , և համարէր հրէշ ինչ յառաջոյ կողմանէ մարդակերպ և յետոյ ցլակերպ , վասն որոյ 'ի մեզ կոչի Մարդացուլ կամ Յուշկապարիկ . կոչի դարձեալ և Չիացուլ , համառօտեալ 'ի յունականէն Իսպոսկենտաւրոս՝ որ նշանակէ Չիացլավար : Իսկ առասպելին պատճառք այս եղեն . 'ի փախչել երբեմն ցլուց , պնդեցան զհետ նոցա ձիաւորք Թեսաղացիք , և հասեալ առ նոսա խժաւոր վարեցին և դարձուցին զնոսա . իսկ շինականք՝ որոց չև էր տեսեալ զայր հեծեալ , տեսանելով զնոսա 'ի հեռաստանէ խառն ընդ ձիանն և ընդ ցուլս՝ կարծեցին նորանշան ինչ կենդանիս զնոսա գոլ մար-

դացուլ ձիախառն : Եւ առասպելեցին
դարձեալ զնոցանէ ծնեալս յամպոյ, զի ա-
ռաւերագոյնք 'ի նոցանէ էին 'ի 'Աեփել
քաղաքէ Թեոսաղիոյ՝ որ Թարգմանի Ամպ :

Հ. Ո՞րպէս վիպեն առասպելք զԹե-
սեայ էջսն 'ի դժոխս .

Պ. Թեսէոս աջակցեալ Պերիթեայ յար-
ձակեցան 'ի Տարտարոսն՝ յափշտակել
զՊերսեփոնէ կին Պղուտոնի, այլ ընդ հա-
սանելն մօտ առ դուրս՝ Կերբերոս շուն
եռագլխի պահապան դրանց դժոխոց յար-
ձակեալ 'ի վերայ Պերիթոսի, սատակեաց
զնա . իսկ Թեսէոս վտանգեալ ըմբռնե-
ցաւ 'ի ներքս անդ, մինչև եկեալ Հերակ-
ղեայ ազատեաց զնա :

Հ. Ո՞րք էին Ամազոնք .

Պ. Հասարակապետութիւն կանանց՝
ընդ որս ոչ բնակէին ամենեին արք, այլ
միանգամ 'ի տարւոջ զնային նոքա առ
արս . և զամենայն արու մանուկ սպանա-
նէին, և զիգաց անդստին 'ի տղայ տիոց
խարէին զմի 'ի ստեանց զաջակողմեանն՝
վասն աջողադոյն նետաձգութեան : Վասն
որոյ և Ամազոնք կոչէին, այսինքն է Ան-
ստինք . որ առ մեզ Միաստինք կոչին : Արդ
'ի զիմել Անտիոպեայ կամ Իպպողիդայ
իշխոյի նոցա պատերազմաւ յԱլլադա,
Թեսէոս աջակցեալ Հերակղեայ՝ սար-

տեայ զգօրս նորա զԱմազոնս, և զԳլխոյն
էառ իւր կնութեան :

Հ. Ո՞ էր Գեդաղոս .

Պ. Եւր նա անգրիագործ ճարտար յԱ-
թէնս, զորմէ դրօշեալ ասեն անգրիս շար-
ժունս . քանզի սա նախ զոտս սլատկերաց
'ի միմեանց զատոյց : Սորա կասկածեալ
զթոռանէ իւրմէ՝ թէ յաղթեսցէ իւր 'ի
ճարտարութեան, սպան զնա դաւով, և
ինքն Իկարեաւ որդւով իւրով փախստեայ
անկաւ 'ի Կրետէ առ Մինովս արքայ : Ընդ
շինեաց զբաւիղն ականաւոր՝ բանգ անել :
Եւ իբրև կամէր նա մեկնել 'ի կղզւոյն, ար-
գել զնա Մինովս 'ի բաւղին . և Գեդա-
ղեայ հնարս խորհեցեալ, շինեաց թևս
իւր և որդւոյն մածուցիկս մումով, և
թռուցեալ նոքօք դիմէր յԱտալիա : Բայց
Իկարեայ ոչ 'ի միջասահմանին կալով
բարձրութեան, այլ թևակոխեալ 'ի կա-
մարն հրեղէն, այրեցան թևք նորա, և
անկաւ 'ի ծովն՝ որ յանուն նորա կոչի
Իկարեան : Իսկ Գեդաղոս եհաս ողջամբ
'ի Կաղաբրիա, և յետ ժամանակաց դարձ
արարեալ 'ի կողմանս Ագիպտոսի, սպա-
նաւ անգ : Ի սմին բաւղի սպան թեսէոս
զմարդացուն Մինոտաւրոս :

ԳԼՈՒԽ ԺԳ

Կաստոր և Պողիկեաթա, Յասուլն, Ոսկի գեղմն,
Մեգիա, Որփէոս, Կաղմոս, Եւրոպա, ԱՄ
փիոն :

Ն. Ո՛րք էին Կաստոր և Պողիկե-
աթա .

Պ. Դիոսի փոխեալ զԼաստղիկ 'ի կեր-
պարանս արծուոյ, և ինքն զկերպարանս
կարապոյ առեալ, իբրու հալածականյար-
ծուոյն փախեալ առ Ղեառով դուստր Տին-
գարոսի արքային սպարտացւոյ : Սորա
յղացեալ ձուս կրկին, 'ի միջէն ծնաւ
զՊողիկեաթա և զՆեղինէ, և 'ի միւսմէն
զԿաստովր և զԱլիտեմնեստրա : Աւթէ-
պէտ ամենեքին իսկ Տինգարեանք կոչին,
բայց գտերքն ևեթ համարին ծնեալք 'ի
Տինգարոսէ, իսկ ուստերքն 'ի Դիոսէ,
նմին իրի և Դիոսկուրք կամ Դիոսկուրա-
ցիք կոչին : Սորա յարշաւանս ոսկի գեղ-
մանն հանդիսացան քաջութեամբ, և
ապա զիմեցին սրատերազմաւ 'ի վերայ ա-
թենացւոյ՝ թափել զքոյր իւրեանց զՆե-
ղինէ 'ի ձեռաց Թեսէոսի. և գտեալ զնա
յԼփիւզնա քաղաք, առեալ տարան զնա 'ի

միասին ընդ Ատրայ մօր Թեսէոսի: Մե-
նամարտեցան սոքա ընդ Ղինկէոսի և Ի-
գասայ որդւոց Ափատեայ առ ոտամբ Տայ-
գետայ լերին, և սպանաւ Աաստոր 'ի
Ղինկէոսէ: Պողիկեաթիս՝ որ ողւով չափ
սիրէր զԱաստոր զեղբայրիւր, տեսանելով
զնա մեռեալ և զինքն միայն անմահ, ա-
ղաչեաց զՂիոս՝ բաժանել զանմահութիւն
իւր ընդ նմա. վասն որոյ ընդ մեռանել
միոյն՝ միւսն վերակենցաղէր, մինչև եր-
կոքին ևս փոխեցան յաստեղս, և կացին
Արկուորեակք անուանեալ ընդ կենդանա-
կերպս 'ի զողիակին: Յերկոցունց աս-
տեղացն՝ որ են 'ի համաստեղութեան եր-
կուորեկին՝ փոխանակաւ զՏետ միմեանց
երևելոյ և ծածկելոյ, պատճառս առին
առասպելք փոխառութեան կենաց երկո-
ցունց եղբարցն զՏետ միմեանց:

Հ. Օյնչ պարծանք քաջութեան եղեն
Ղիոսկուրացւոցն .

Պ. Պողիկեաթիս աջողակ գտաւ յոյժ 'ի
բռնամարտի, և նախատիպ եկաց ըմբշաց,
իսկ Աաստոր զերահոչակ 'ի նուաճել զե-
րիվարս. և երկաքանչիւր միանգամայն ա-
նուանի եղեն՝ բնաջինջ առնելով զՏէնս
ծովամարտիկս, վասն որոյ և 'ի նաւաս-
տեաց պաշտէին որպէս զիք ինամակալք
նաւարկութեան, որպէս և նաւն աղեքսան.

դրացի յիշեալ 'ի Գործս առաքելոց (1)
կրէր զգրօշ նոցին :

Հ. Ո՞ր էր Յասովն .

Պ. Արդի Ասովնի արքային թեսաղա-
ցւոց , առաջնորդ երթելոցն 'ի Աողքիս
յառումն ոսկի գեղմանն : Սորա գումա-
րեալ ընդ իւր զարս երևելիս 'ի Յունաց ,
եւ 'ի նաւ մի, զոր յայն սակս իսկ կառու-
ցեալ էր ըստ օրինակին՝ զոր եցոյց նմա Ա-
թենաս , 'ի փայտից Գոգոնեան անտա-
ռին՝ որ էր պատգամատեղի . և ապա նաւն
այն ընդ համաստեղս դասեցաւ , և էր
անունն նորա Արգոյ՝ զոր պէսպէս ստու-
ղաբանեն քննիչք , նմին իրի և որք 'ի
նմայն էին՝ Արգոնաւորդք կոչեցան : Տիւ-
փէ էր զեկավարին անունն , Ղինկէոս՝ որ
կորովաբիբն էր՝ դէտ կայր ժայռից և
խթից , և Արփէոս երգովքն և քնարաւ
սփոփէր զվիշտս նաւարկութեանն

Հ. Աւ զինչ զոսկի գեղմանէն վիպեն
առասպելք .

Պ. Փրիքսոս և քոյր նորա Ալէ որդիք
Ատամասայ արքային թերացւոց փախեան
'ի ձեռաց մօրուին իւրեանց Ինովայ հե-
ծեալք 'ի խոյ ոսկեգեղմն . և իբրև անցա-
նէին ընդ կիրճ սեաւ ծովուն , Ալէ ծովա-

Հեղձ եղև, և 'ի նմանէ ծովն այն կոչեցաւ
Ալլեսսպոնտոս : Իսկ Փրիքսեայ հասեալ
ողջամբ 'ի Աողքիս, նուիրեաց անդ Արի
սի զգեղմն խոյոյն, և պահէր այն զգու-
շութեամբ. քանզի ազգ եղև 'ի պատգա-
մաց, զի որ դայրն յափշտակել զայն՝
սպանանելոց էր զթագաւորն : Զգոյր ինչ
բազմամտանդ քան զյափշտակութի զեղ-
մանն այնորիկ. զի հարկ էր անցանել նախ
ընդ ցցապատանէշ, որում պահ ունէին
ցուլք չորք հրաշունչք. ապա հարկ էր սեր-
մանել զատամունս օձին զոր Աագմեայ
սպանեալ էր, և պատերազմել ընդ սպա-
ռազէնս՝ որ յատամանց անտի բուսանե-
լոց էին. և ապա հարկ էր մարտնչել ընդ
վիշապին մեծի՝ որ գանձուն էր պահա-
պան : Բայց Մեդէա դուստր Այետայ ար-
քային Աողքիսացւոց հարեալ 'ի սէր Յա-
սովնի, օգնեաց նմա 'ի ստացուած զեղ-
մանն ուսուցանելով նմա սանձել զցուլն,
և թմրեցուցանել զվիշապն ահագին. և
ընդ նմա փախեալ 'ի Թեսսաղիա : Ալ յօ-
շեալ զկրտսեր եղբայրիւր Աբսիրտ՝ ցանեաց
զանգամս նորա զճանապարհայն, որպէս
զի հայրն 'ի հետամուտն լինել նոցա յա-
մեսցէ յուղւոջ, ժողովելով զցրուեալ ան-
գամս որգեկին. և պարասլ լիցի իւր փախ-
չելոյ : Օ՛ Մեդէայ առասպելեն ևս վհուկ

լեալ, և զԱստփն զՀայրն Յաստփնի՛ի մանկութիւն փոխեալ, և զյաւերժ հարսունս գայեալս Ռիոնիսեայ ըստ աղաչանաց նորա մանկացուցեալ. և զգոտերս Պեղեայ հօրեղբօր Յաստփնի՛նովին յուսով պատրեալ և հայրասպանս զնոսա արարեալ, տալով նոցա յօշատել զՊեղիաս, և եռացուցանել զանգամս նորա՛ի հուր, առ ՚ի վրէժ խնդրութի կոտորածի ընտանեացն Յաստփնի, զորս Պեղիասայ կոտորեալ էր ՚ի բացակացութեան նորա: Բայց Սեգէա թողեալ ապա ՚ի Յաստփէ, առ զայրացութեան սպան զՎզաւկա զերկրորդ կինն նորա և զորդիս իւր. և Յաստփն առ ցաւոցն՝ անձին արար:

Հ. Ո՞ էր Որփէոս.

Պ. Ճարտարագոյն ՚ի նախնի երաժիշտս, որդի Ապողոնի և Վալլիովայ. որ երգովքն իւրովք և քնարաւ զգետս սրբնթացս ոտնակառէր, զգազանս վայրենիս զգօնացուցանէր, և զմայրիս և զժայռս զնացուցանէր: Որ և զՊղուտոն և զՊերսեփոնէ ՚ի դժոխս զմայլեցուցեալ, հրամանն ՚ի նոցանէ՛ ընկալաւ զարձուցանելոյ ՚ի կեանս զկին իւր զԱւրիդիկէ: Բայց արգելեալ էր նմա՛ մի՛ հայել ՚ի կին իւր մինչև հասեալ յերկիր. և զի չկարաց ժոյժ ունել, կորոյս անդրէն զկին իւր ՚ի

դժոխս : Աղէն և այլ Որփէսաք , այլ ամե-
նեցուն նոցա իրք ընծային երևելոյս այս-
միկ՝ որ և ընդ Արգոնաւորդս էր ուղե-
կից , և քնար նորա ընդ համաստեղս գա-
սեցաւ :

Հ. Ո՞ էր Աագմոս .

Պ. Որդի Ագենորայ արքային փիւնի-
կեցւոց և Մելեայ յաւերժհարսին : Այր
նորա քոյր մի Աւրոսպա անուն՝ գեղեցիկ
յոյժ , մինչև Գիոսի ՚ի կերպարանս սպի-
տակ ցլու իջանել ՚ի ծովեզրն՝ ուր Աւրոսպա
զբօսնոյր ընդ ընկերս իւր . այսինքն է , զի
նաւուն Գիոսի նշանակ ցուլ էր : Իսկ Աւ-
րոսպայ հարեալ ՚ի գեղ ցլուն , մատաւ առ
նա , և զգուեաց զնա , և հեծաւ ՚ի վերայ նո-
րա : Իսկ ցլուն տակաւ ՚ի ծով անդր մեր-
ձեալ , յարձակեցաւ ընդ ալիս , և ած զնա ՚ի
Արետէ , և անդ փոխեցաւ Գիոս ՚ի կերպա-
րանս իւր : Իսկ Ագենոր հայր օրիորդին
յուսահատեալ յլեաց զԱագմոս որդի իւր
՚ի խնդիր քեռն , գնալ ընդ ամենայն կող-
մանս աշխարհի , և մի գառնալ մինչ չև
գտեալ զնա : Աագմոս յետ շրջելոյ ՚ի խըն-
դիր նորա ընդունայն , եհարց զգիս և
ընկալաւ սրտովամ՝ շինել քաղաք յոր
վայր մի յարձառաց առաջնորդեսցէ նմա ,
զոր և շինեաց՝ և կոչեաց զայն Թերէ , յա-
նուն Թերայ քաղաքին եգիպտացւոյ , և

զվայրն շուրջանակի Ռէովտիա, ՚ի յունական անուանէ արջառոյն ունելով զստուգաբանութիւն: Յաւելուն առասպելք, զի Աագմեայ յղելով զընկերս իւր յաղօթիւրն Գիրկեայ զջրոյ՝ եկուլ զնոսա վիշապ օձն դարանեալ մօտ աղբերն: Իսկ նորա ՚ի վերայ հասեալ՝ սպան զվիշապն, և ըստ խրատուն Աթենասայ ցանեալ յերկիր զատամունս նորա՝ վերաբուսեալ եղեն արք սպառազէնք. որոց մարտուցեալ ընդ միմեանս սպանին զիրեարս, և մնացին ՚ի նոցանէ հինգ արք որք օգնական եղեն նմա ՚ի շինուած քաղաքին Թերայ:

Հ. Այք էին Ամփիոն և Օթթէս:

Պ. Արգիք Գիոսի ծնեալք յԱնտիպեայ՝ գուսանական գործեաց ճարտարապետք: Ամփիոն ած իւր կնութեան զԱխովբէ գուսար Տանտաղոսի. և զի էր ճարտար յոյժ ՚ի հարկանել զքնար, առասպելեն ՚ի ձայն քնարի նորա կանգնեալ պարբսպացն Թերայ՝ ինքնին զետեղելով քարանցն ՚ի վերայ միմեանց: Իմա զի նա ինքն ճարտարխօսութեամբն իւրով յորդորեաց զբիրտ և զշինական մարգիկն գալ ՚ի քաղաքականութիւն, և պարսպել զվայրբնակութեան իւրեանց: Աւ հպարտացեալ նորա ՚ի ճարտարութիւն իւր, և ընդ Ապողոնի պայքարեալ ՚ի կօիւ՝ պատուհա-

սեցաւ յազգատոհմ իւր, և չոգաւ զիւրո՞
վին, և տանջի ՚ի դժոխս զըկեալ յաշայն
և ՚ի քնարէն :

ԳԼՈՒԽ ԺԴ

Եգիպոս, Սփինքս, Տրովագա և պատերազմ
նորա, Ոգիսևս, Իփիգլինէ, Աքիլլէս :

Հ. Ո՞ էր Եգիպոս .

Պ. Արդի Ղայոսի արքային թեբացւոց :
Ղայոս զիտացեալ ՚ի պատդամաց, զի որ
զին՝ որ ծնանելոցն էր նմա՝ հանդերձեալ
էր սպանանել զնա, հրամայեաց Յոկաս
տայ տիկնոջ իւրում սպանանել զմանուկն
ընդ ծնանելն : Այլ գութ մօրն չկարա
ցեալ առնել զայն, բայց առ ՚ի կեցուցանել
զայրն՝ ետ միում ՚ի զինուորաց զմանուկն՝
տանել արկանել զնա ՚ի բացի : Իսկ զի
նուորին գթացեալ ՚ի մանուկն, որպէս զի
մի լիցի ճարակ զազանաց՝ կախեաց զնա
յանտառի զոտիցն, զի ինքնին մեռցի : Աւ
մինչդեռ մանուկն կախեալ կայր և լայր,
եկն ՚ի տեղի անգր Փորբաս հովիւ Պո
ղիւբեայ արքային կորնթացւոց, և գթա
ցեալ ՚ի տղայն՝ իջոյց զնա, և առեալ տա
րաւ զնա առ դշխոյն Մերովսէ : Ար քան
զի անորդի էր, կապեցաւ ողի նորա ընդ

մանկանն, և ևս դարմանել զնա՝ մինչև
ողջացան ուռոյքք օտիցն՝ զորոց էր կա-
խեալ, վասն որոյ և կոչեաց զնա Ազգիպոս, որ
նշանակէ յունարէն Ոսնուռոյք: Աւ դար-
դացեալ մանկանն՝ դիտաց զի ոչ էր որդի
Պողոսեայ, և ՚ի խնդիր հօրն հարցեալ
զԱպողոն, պատգամ ընկալաւ՝ զի ՚ի Փով-
կիս էր հայր նորա: Աւ դիմեալ անդր,
հանդիպեցաւ Ղայոսի յանձուկ ուղւոջ. և
՚ի պահանջել սորա զանցս գոռողութիւն,
ձգեաց Ազգիպոս զսուսեր, և ելից յանդէտս
զգուշակութիւն պատգամախօսին: Այք
՚ի քաղաքական աղմկի ուրեք ասին սպա-
նեալ նորա զհայրն:

Հ. Ո՞ էր Սփինքս.

Պ. Հրէշ իմն չորքոտանի առիւծակերպ
թեաւոր և վիշապատուեն՝ ծնեալ Ազգի-
նայ և ՚ի Տիփոնէ, զոր հերա յարոյց ընդ-
դէմ թերացւոց. քանզի դարանեալ նորա
՚ի Փիկէոն լերին՝ յարձակէր ՚ի վերայ ան-
ցաւորաց, և առարկեալ նոցա առեղծուա-
ծըս դժուարինս՝ զորս Սուսայք թելագրէ-
ին նմա, ՚ի չկարել նոցա առեղծանել զայնս՝
կլանէր զնոսա: Արդ ՚ի մեռանել Ղայոսի,
Արէոն աներ նորա տեսուչ կացեալ աշխար-
հին՝ յայտ արար, զի որ դիմադրաւ էր դք
առեղծանել զառեղծուած Սփինգայ և
աղատէր զաշխարհն յարհաւրաց, նա ժա-

ոանդէր զԹագաւորութիւն : Աւ առեղ
 ծուածն այս ինչ էր . « Ա՞ր այն կենդանի
 « իցէ, ընդ առաւօտս չորքոտանի, 'ի հա
 « սարակ աւուր երկոտանի, և ընդ երեկս եռ
 « ոտանի » : Ազիպոսի յանձն առեալ զվտան
 գըն, ետ այսպէս զլուծումն, զի կենդանին
 այն մարդ էր՝ որ 'ի տիս տղայութեան առ
 շկարելոյ յօտին կալ, յափս'իթերս գնայ
 իբր քառոտանի, և 'ի զարդանալն քայլէ երկ
 ոտանի . իսկ 'ի ծերութեան առեալ իւր
 նեցուկ զգաւազան, գնայ եռոտանի : Բնդ
 որ զամօթի հարեալ Սփինգոյ, գահալի
 ժեալ ընդ ժայոս սատակեցաւ : Իսկ թե
 բացւոյ ազատեալ յարհաւրացն 'ի ձեռն
 Ազիպեայ՝ զոր համարէին որդի Պողիւ
 բեայ, թագաւորեցուցին զնա, տուեալ
 նմա կնութեան զՅոկաստա կին Ղայոսի,
 որ էր նորին ինքեան Ազիպեայ մայր : Աւ
 յետ ծնանելոյ նորա 'ի նմանէ ուստերս
 երկու և զստերս, ախտ սրածութե ճա
 րակեցաւ յաշխարհին, և պատգամ 'ի դիցն
 յայտ արար՝ զի ոչ դադարէր ախտն մինչ չե
 աքսորեալ սպանողին Ղայոսի : Աւ յետ
 բազում հետազօտութեանց ծանեաւ Ազի
 պոս՝ զի ինքն լեալ էր սպանող թագաւորին,
 հայրասպան և մծղնեայ, և թողեալ զԹա
 գաւորութիւնն երկուց որդւոց իւրոց՝ թա
 գաւորել փոխանակաւ ամ ըստ ամէ, մեկ

նեցաւ ինքն յԱթէնս :

Հ. Պատմեա ինձ զսկիզբն տրովացոց .

Պ. Առաջին թագաւորնոցա եկաց Ղարդանոս որդի Ղիոսի և Ալեկարայ : Սա յետ թագաւորելոյ յԱտալիա , սպանեալ յանգէտս զՅասիոս զեղբայր իւր՝ մեկնեցաւ զնոց ՚ի Փոիւզիա , և ածեալ իւր կնու թեան զգուստրՏեւկրեայ իշխանի աշխարհին , կառոյց անդ քաղաք հանդէպ թրակեանն Վոսփորի , իբր 700 ամաւ նախ քան զշինուած քաղաքին հոռմայեցոց : Օհեա Ղարդանեայ յաջորդեաց Արիթթոնիոս որդի նորա , և զհեա Արիթթոնեայ որդի նորա Տրովս՝ յորմէ քաղաքն այն կոչեցաւ Տրովա , և գաւառն շուրջանակի Տրովադա : Սորա եղեն որդիք երեք , Ղանիմեդէս՝ զոր յափշտակեաց Ղիոս , և արար իւր զնա մատուռակ . Ասարակոս հաւ Անքիսեայ , և Իդոս՝ որ կառոյց զգղեակն Իդիոն յամբու թիւն Տրովայ , ուստի և քաղաքն կոչեցաւ Իդիոն :

Հ. Ուստի՞ սրամճառս էառ Տրովական պատերազմն .

Պ. Յորժամ Ապողոն հալածեալ յերկնից՝ զհովուական յանձն էառ կենցաղ , և ապա եղև որմնագիր՝ օգնել Վաւոմեդոնի որդւոյ Իդոսի ՚ի շինուած պարբսպոց հայրենի դաստակերտին , և Վաւո-

մեզոն շետ նմա զվարձան, արձակեաց նա
հրէշ 'ի վերայ աշխարհին, որ զծով 'ի բե-
րանոյ բղխեալ՝ ողողէ զաշխարհն. և առ
'ի դադարումն պատուհասին հրաման եղև
'ի զից՝ արկանել ամի ամի օրիորդ մի 'ի
ճարակ հրէշին: Մի յօրիորդաց անտի մա-
տուցելոց 'ի սպանդ եղև Ասիոնէ դուստր
Վառմեդոնի. բայց Հերակղէս յարշաւանս
յափշտակութեան ոսկի գեղմանն սպա-
նեալ զհրէշն, ազատեաց զԱսիոնէ՝ զոր
Վառմեդոնի խոստացեալ էր նմա ընդ այլ
բազում պարգևս. բայց ապա 'ի դրժել
խոստմանն, Հերակղէս հար աւար զքա-
ղաքն, սպան զնա ինքն, և զորդի նորա
զՊրիամոս կալաւ գերի, զոր ապա դրուա-
լծափ արարին տրովացիք, և յաջորդեաց
փոխանակ հօր իւրոյ: Եւ ամբայոյց զքա-
ղաքն պատնիշօք, և եղեն նմա որդիք բա-
զումք զորոց ետես զվախճան ընդ կործան-
ման բարդաւաճ տէրութեան իւրոյ: Իսկ
Ասիոնէ տուաւ 'ի Հերակղեայ 'ի կնու-
թիւն Տեղամոնի արքային Սաղամինայ՝ որ
մի էր յԱրգոնաւորդաց. Պարիս որդի
Պրիամու առ 'ի թափել զհօրաքոյր իւր՝
սպառազինեալ հրամանաւ հօր իւրոյ տոր-
միդ բազմախումբ նաւաց, և հաս 'ի Ալիե-
գեմոն յարքունիս Սենեղաւեայ որդւոյ
Ատրէոսի եղբօր Ագամեմոնեայ, և յափշտա-

կեալ զկին նորա զՀեղինէ, դուստր Արամազդայ և Ղետովայ և քոյր Գիոսկուրացւոյն՝ երգուաւ չղարձուցանել զնա առայր իւր՝ եթէ ոչ Ասիոնէ հօրաքոյր իւր հատուցի նմա : Սակայն իշխանք Ալազդայ յամառեալ խնդրէին զՀեղինէ, և ոչ կամէին տալ ՚ի բաց զԱսիոնէ. վասն որոյ ամենեքին նիզակակիցք եղէն, տալ պատերազմ ընդդէմ տրովացւոց :

Հ. Աւ ընդէր Հերա հակառակ էր տրովացւոց .

Պ. Քանզի ՚ի հարսանիս Թեառայ ընդ Պեղէոսի հրաւիրեցան զիք առ հասարակ, բաց յԱրիսէ և ՚ի Քելւնայ. իսկ սոցա զժգմնեալ, առ վրէժ քինու արկին ՚ի խընջոյս անդր խնձոր ոսկի, մակադրեալ ՚ի վերայ նորա՝ Գեղեցկագունին : Աւ ՚ի վիճել Հերայ Աստղիան և Աթենասայ վասն մըրցանակին, դատաւեր կացոյց նոցա Արամազդ զՊարիս որդի Պրիամու, և նա Աստղիան զխնձորն ոսկի եա : Բնդ որ այնպէս ծանրացասումն լեալ Հերայ, զի զամենայն ազգն տրովական ատեայր ռիւթեամբ. մանաւանդ զի և Գանիմեդէս տրովացի զինեպաշտ լեալ Գիոսի փոխանակ Աբէի դստեր իւրոյ՝ պաշտել զից զաստուածըմայելին, զրգուէր և ևս զնախանձ նորա :

Հ. Ո՞ր էր Ոգիսևս .

Պ. Որդի] այերտայ արքային Իթակայ
և Դուղբիայ կղզեայ յոնիական ծովուն
ճարտարամիտ և խորագէտ , որ առ սէր
կնոջ իւրոյ Պենելոպայ կամելով հրաժարել
'ի նիզակակցութենէ Յունաց 'ի արովական
մարտին պատճառէր գլխմարութիւն , փո-
խանակ արջառոց լծելով կենդանիս ան-
պատկանաւորս յարօր , և զաւազ առ
եզր ծովու արօրագիր ատնելով , և զաղ
անդ փոխանակ ցորենոյ սերմանելով :
Բայց Պաղամեդէս որդի Նաւպլեայ ար-
քային Աւրիոյ կասկածեալ զհնարիցն ,
զՏելեմաք զորդի նորա մանուկ ստնդեայ
առեալ եդ յակօսն՝ առաջի խոփին : Իսկ
Ոգիսևս առ 'ի չմեղանչելոյ մանկանն՝
շրջան արարեալ զնովաւ , մասնեաց զկեղ-
ծիսն , և հարկ եղև նմա դումարել ընդ
յունական բանակին :

Հ. Պատմեա ինձ զԻփիզինեայ իրսն .

Պ. Ի դումարել նաւացն Յունաց յԱւ-
ղիս գաւառ Բէովտիոյ , ուր էր զօրածողո-
վոյ նոցա տեղի , Արտեմիս դադարեցոյց
զհողմն կարևոր նոցա 'ի նաւարկութիւն ,
և ճարակեցոյց սրածութիւն 'ի զօրսն . քան-
զի զայրացեալ էր ընդ Ագամեմնեայ ար-
քային արդիացւոց զօրավարի նոցա , որդ-
ւոյ Ատրէոսի վասն հարկանելոյ նորա

յորսս զեղն սիրելի գիցուհւոյն: Հարցան
պատգամախօսք, և եղև պատգամ՝ զե-
նուլ զՎիփիզինէ դուստր Ագամեմնեայ ՚ի
քաւութիւն: Հարկ եղև Ագամեմնեայ տալ
զգուստր իւր առ ՚ի չգրգուելոյ զամենայն
բանակն ընդդէմ իւր, այլ իբրև մատուցին
զաղջիկն ՚ի բազին, զթացաւ ՚ի նա Ար-
տեմիս, և փոխանակեալ ընդ նորա զեղն,
յափշտակեալ տարաւ զօրիորդն ՚ի Տաւ-
րիա՝ լինել անդ քրմուհի ՚ի մեհենին իւ-
րում:

Հ. Ո՞ էր Աքիլէս .

Պ. Արդի գիցուհւոյն թետեայ և Պե-
ղէոսի որդւոյ Աակեայ, որ ընդ ծնանելն յան-
ձնեցաւ Վիրոնի՝ որ էր հայր հանոյ նորա
Անդէիսեայ, և սնոյց զնա Վիրոն ուղղովք
առիւծուց, վասն որոյ Աքիլէս անուանե-
ցաւ՝ այսինքն է Անկերակուր, իբր ոչ սովո-
րական կերակրովք սնեալ: Թեախս մայր
նորա մխրձեաց զնա ՚ի սաիւգեան լիճն՝
անխոցելի առնել զնա, այլ քանզի զկրնկա-
նէն ունէր զնա ՚ի մխրձելն, զօրութիւն
ջրոյն ոչ ներգործեաց ՚ի մասն յայն մարմ-
նոյն, ընդ որ և ընկալաւ իսկ ապա զմահ:
Ազգ եղև թետեայ զօրաժողովն Յունաց
ընդդէմ Տրովադայ, և զի յայտնեալ ՚ի
պատգամաց՝ ոչ էր մարթ նոցա առնուլ
զքաղաքն զայն առանց մեռանելոյ որդւոյն

'ի պատերազմի, հնարս պէսպէս հնարեցաւ խափանելոյ զնա յարշաւանաց անտի, և թաքոյց իսկ զնա 'ի Սկիրա յարքունիս Ղիկոմեդեայ 'ի մէջ դատերաց նորա 'ի ձեկանացի: Բայց խորագիտութեամբն Ոգիսեայ 'ի յայտ եկեալ հնարիցն, իբրև ստիպեցաւ յղել զնա 'ի պատերազմն՝ ետ կազմել Հեփեստեայ սպառազինութիւնս նմա ամրաժաժուկս անթափանցս զինուց: Բայց Աքիլեայ 'ի պատերազմի անդ զբժմնեալ ընդ Ագամեմնոնի վասն յափշտակելոյ նորա զգուստր քրմին, 'ի բաց եկաց այլ իբրև լուաւ զմահ բարեկամին իւրոյ Պատրոկլի 'ի Հեկտորէ եղբօրէ Պարիսի, զայրացեալ դարձաւ անդրէն, և սպան զՀեկտոր:

Հ. Եւ որպէս և յուսմէ՞ սպանաւ Աքիլեաս.

Պ. Ի պաշարման քաղաքին տեսեալ Աքիլեայ զգուստր Պրիամու զՊողիքսենա 'ի վերայ պարսպացն՝ հարաւ 'ի սէր նորա, և խնդրեաց զնա իւր 'ի կնութիւն, խոստանալով հօր նորա ձեռն տալ յօգնականութիւն: Յանձն էառ զայն Պրիամոս. այլ 'ի հաստատել զգաշնն 'ի մեհենի տիմբրեանն Ապոլլոնի, Պարիս որդի Պրիամու մթերեալ 'ի մտի ունելով զոխ ընդ Աքիլեայ՝ վասն սպանանելոյ նորա զՀեկ-

տոր զեղբայր իւր չարաչար մահուամբ ընդ
քարշ ածելով զՏէտ կառացն, եհար զնա
նետիւ՝ զոր Ապողոն ուղղեաց ՚ի զարշա-
պար նորա, և սպան զնա: Աւ ետուն
Յոյնք զգիականք նորա պատերազմ սաս-
տիկ զօրն ողջոյն, և թմետեայ լուեալ
զմահ որդւոյն՝ դիմեաց ՚ի տեղի անդր հան-
դերձ Յաւերժ հարսամբքն յողոս, և Նե-
րեայք շուրջ զնովաւ պար առեալ կակա-
նաւորք ընդ ինն Մուսայս լացին զնա զա-
ւուրս եօթնևտասն, և Յոյնք առ հասարակ
ընդ նոսա: Աւ ապա այրեալ զգիակն նորա
եգինն զաճիւն նորա յոսկեղէն սափորի
ընդ աճիւն գիականն Պատրոկղի մտերիմ
նորին բարեկամի՝ զոր Հեկտորի սպանեալ
էր, և համարեցաւ Աքիլլէս ընդ Աիս-
աստուածս:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ

Էաս . Առումն Տրովադայ, Մեմնոն, Իդոմե-
նէ, Ագամեմնոն, Ովեսսաէս, Արկաճք Ոգի-
սեայ:

Հ. Ո՞ էր Էաս:

Պ. Որդի Տեղամոնի արքայ Սաղամի-
նայ, նշանաւոր քաջութեամբ յետ Աքիլ-
լեայ, վասն որոյ և վիճեալ ընդ Ոգիսեայ՝

իւր անկ համարէր ժառանգել զգէնս քաջին
դարբնեալս 'ի Հեփեսոտեայ: Այլ իբրև
դատաւորք ետուն զիրաւունս Աղիսեայ,
խելայեղեալ դիմեայ 'ի դաշտ, և կոտո-
րեայ զանգեայս՝ 'ի նոցանէ զվրէժ կար-
ծելով առնուլ, և յուշաբերելն՝ առ ամօթոյ
չոքաւ զիւրովին, և զարենէ նորա առաս-
պելեն փոխեալ 'ի յակինթ ծաղիկ, զի յա-
կինթ 'ի յոյն բարբառ ստուգաբանի Ասասայ
ծաղիկ: Աւ առասպելեն դարձեալ, թէ
վահանն Աքիլեայ անկեալ 'ի ձեռաց Ա-
ղիսեայ 'ի ծով, և վարեալ իցէ յալեայ 'ի
տեղի անգր՝ ուր թաղեալն էր Ասաս, յայտ
իմն այսպէս արարեալ՝ զի նմա էր անկ:

Հ. Աւ սրպէս առին Յոյնք զքաղաքն
տրովացւոց.

Պ. Պատճառանօք իբր թէ տաղտկա-
ցեալք 'ի բազմաժամանակեայ սլաշար-
մանէն՝ կեղծաւորեցան դառնալ յետս, և
կաղմեալ երիվար մի մեծ փայտակերտ, և
լցեալ զնա սպառազէն զօրօք, թողին զնա
անդ, և ինքեանք մեկնեցան 'ի Տենեդոն
կղզի: Տեսեալ տրովացւոց զհսկայաձև զե-
րիվարն, երկեան առնուլ զայն 'ի ներքս.
և Ասիոյն ամենայն զօրութեամբ իւրով
ջանացաւ խափանել զնոսա: Բայց Աինոն
խրատուք Աղիսեայ անձնամասն լեալ տրո-
վացւոց, փարատեցոյց զերկիւղ նոցա ա-

սելով թէ ոչ առ այլ ինչ թողեալ էր Յու-
նաց զայն՝ բայց փոխարէն թշնամանացն
զոր արարին Աթենասայ՝ յափշտակելով
զՊալլադիոն զպատկեր նորա երկնընկե-
ցիկ : Ռաբեցան տրուլացիք , և խրամատ
մեծ գործեալ՝ի պարիսպսն՝ մուծին ընդ այն
զերիվարն ՚ի քաղաք անդր : Աւ մինչ դեռ
ընկղմեալ կային յարբեցու թեան որպէս թէ
զերծեալ ՚ի ձեռաց թշնամեաց , եբաց Սի-
նոն զկողս ձիոյն , և խուժեցին զօրքն սպա-
ռազէնք ՚ի դուրս , և ՚ի հուր և ՚ի սուր
սպառեցին զքաղաքն : Աւ Պիււոս որդի
Աքիլեայ , որոյ նախ քան զամենեսին
մտեալ էր ՚ի ձին փայտակերտ , կոտորածս
մեծամեծս արար , և զնոյն ինքն զՊրիա-
մոս սպան՝ խողխողելով անխնայ զծերունին
զարքայն տրուլացոց : Աւ Պարիս հարեալ
՚ի Փիլոկտետեայ միով ՚ի նեախց Հերակ-
ղեայ , ետ տանել զինքն յԱդաս լեառն առ
կին իւր Անոնէ յաւերժահարսն՝ զոր
թողեալն էր , և ինքն յայնժամ ՚ի նմանէ
թողեալ , մեռանէր :

Հ. Ո՞ էր Մեմնոն .

Պ. Որդի Արչալուսոյ և Տիթոնի եղբօր
Պրիամու , որ բիւրուք եթովպացուք
չոքաւ յօղնութիւն Տրուլագայ , և արար
անդ արութիւնս բազումս , և սպան զԱն-
տիլոքոս որդի ծերունւոյն Աեստորի , և

տղանաւ ինքն յԱքիլեայ :

Հ . Ո՞ էր Իգոմենէ .

Պ . Որդի Գեկալիոնի , առ որով դեկալիոնեան ջրհեղեղն . և էր նա մի 'ի զօրազլնաց յունական բանակին 'ի պատերազմին Տրովադայ : Սա 'ի դառնալն իւրում 'ի պատերազմէ անտի հանդիպեալ սաստիկ մրրկի , ուխտեաց զոհել զիցն որ նախ ընդ առաջ ելցէ նմա 'ի հասանել յերկիր իւր : Աւ ել նմա ընդ առաջ որդի նորա , բայց ժողովուրդն չեթող նմա կատարել զուխտն . և թողեալ նորա զԱրեաէ՝ ուր թագաւորէրն , մեկնեցաւ զնաց ինքնա հալած 'ի Աաղաբրիա , և անդ հիմնեցոյց թագաւորութիւնն նոր :

Հ . Որպիսի անցք անցին ընդ Ագամեմնոն յետ տրովական մարտին .

Պ . Մինչ դեռ Ագամեմնոն 'ի պատերազմին էր , Ալիտեմնեստրա կին նորա հարաւ 'ի սէր Ագիստեայ որդւոյ Ատրէոսի թոռին Պեղոպեայ , և 'ի դառնալ նորա , խորհեցան դաւով սպանանել զնա : Ի միում առւերց Ալիտեմնեստրա աղաչեաց զԱգամեմնոն մերկանալ զհանդերձն փոխգացի՝ զոր յետ առմանն Տրովադայ կրէր , և զգենուլ զգործեցեալն յիւրմէ 'ի տարաւայութեան նորա , և հաւանեցաւ թագաւորն . այլ 'ի զգենուլն զայն՝ արդեւան

ի նմա բազուկք նորա , և դաւաճանացն
յարուցեալ սպանին զնա : Աամէին և զձեռ
նորա կորուսանել . բայց Ովրեստէս որ
զեակնորա ասրեցաւ առ Ստրոփիոս արքայ
ի Աողքիս՝ որ զքոյր Ադամեմնեայ ածեալ
էր կնութեան : Աւ ապա դարձ արարեալ
յԱրդոս ՚ի վրէժին զրութիւն մահու հօր
իւրոյ , եղիտ անդ զքոյր իւր զԱլեկտրա
տուեալ կնութեան սոսկականի ումք ՚ի
սինքրոր խուժանէն , որպէս զի մի ժառանգս
ծնցի թաղաւորութեան : Բայց Ալեկտրա
համբաւ սուտ հռչակեցոյց զմահուանէ
Ովրեստեայ . և իբրև Ազիստոս և Ալի
տեմնեստրա չոզան ՚ի մեհեան՝ զոհանալ
զգից , Ովրեստէս եմուտ անդր զօրօք , և
սպան իւրովի զմայրն հանդերձ հոմա
նեաւն : Աւ յետ սուղ ժամանակի սպան և
զՊիւռոս զորդի Աքիլեայ ՚ի մեհենին
Ապողոնի , և թափեաց ՚ի նմանէ զԱր
միոնէ զգուստր Մենեղաւեայ հօրեղսօր
իւրոյ , որ նմա էր սահմանեալ կնու
թեան :

Հ. Օյնչ անցք անցին ընդ Ովրեստէս
յետ մայրասպանութեանն .

Պ. Ալկեալ ՚ի ճիւղաց զժոխոց՝ որ
հանասպաղ առաջի աչաց նորա նկարէին
զարհաւիրս մայրասպանութեանն , եհարց
զգիս : Աորքա ետուն սլատգամ զնալ ՚ի Տաւ

րիս 'ի Սկիւթիա, և բարձեալ բերել անտի
գաղտ 'ի Յունաստան զպատկերն Արտե-
մեայ յերկնից իջեալ, որպէս զի ազատու-
թիւն լիցի նմա 'ի տանջանացն: Աւ էառ
ընդ իւր Ուրեստ զՊիղագէս քեռորդի Ա-
գամեմեայ հօր իւրոյ, ընդ որում սերտ
սիրելու թեամբ կցորդեալ յարքունիս
Ստրոփեայ հօր նորա՝ գործակից իւր ունէր
զնա յամենայնի, և հասին 'ի Տաւրիս: Օ-
րէնք էին աշխարհին՝ յեկաց իջելոց 'ի ծով
եզր անդր զօհել զմին Արտեմեայ . անդ
երկոքին բարեկամք միճեալ ընդ միմեանս՝
փոխանակ իրերաց կամելով տալ զանձինս
'ի մահ՝ միճակաւ սահմանեցաւ մահ Ու-
րեստեայ: Աւ իբրև մատուցանէր զնա
քրմուհին Իփիգենէ 'ի բազին անդր,
ծանեաւ զնա զի եղբայր իւր էր. և
սպանին զՏուլաս թագաւոր երկրին՝ որ
և քրմապետն էր Արտեմեայ, և փախեան
երեքեան 'ի միասին՝ բարձեալ զպատկերն
ընդ իւրեանս: Աւ ապա Ուրեստէս ազա-
տեալ 'ի լիկանացն, և ածեալ իւր կնու-
թեան զԱրմիոնէ, և հարսնացուցեալ Պի-
ղագեայ զքոյր իւր, թագաւորեաց ոչ մի-
այն յԱրդոս և 'ի Միկէնս՝ այլ և զՍպար-
տա յաւել 'ի սահմանս իւր:

Հ. Ո՞ էր Ադիսթոս .

Պ. Որդի թիեստեայ և դստեր նորա

Պեղոպեայ : Մայր նորա առ 'ի ծածկել
զչարիսն՝ ընկէց զաղայն յանտառս, և ու
րումն 'ի հովուաց գտեալ զնա՝ սնոյց կա
թամբ այծից, վասն որոյ և կոչեցաւ մա
նուկն Ազիսթոս, որ թարգմանի Այծաբոյծ :
Աւ 'ի յարբուհս հասանել նորա, եղև այր
զօրաւոր, և սպան նա զհօրեղբայր իւր
զԱտրէոս, և զորդի նորա զԱդամմնոն :
Այլ ապա սպանաւ և ինքն յԱվրեստեայ
որդւոյ Ադամմնոնի :

Հ. Պատմեա ինձ զանցս Ողիսեայ .

Պ. Ողիսես ահամայ ստիպեալ երթալ
'ի պատերազմն Տրովադայ, զօրավիզն եղև
յառումն քաղաքին խորադիտութեամբ իւ
րով՝ որչափ Աաս և Ղիոմեդէս քաջու
թեամբ : Օճամս տասն կրեալ նորա ըզ
վիշտս պաշարմանն, ապա նոյնչափ ևս
ամս ընդդէմ արկածից բախտին մարտեաւ,
և անցք նորա Ողիսական գրոցն Հոմերի
ետուն պատճառս : Այրեալ նորա 'ի մրկէ
յերկիրն Ալտասակերաց յԱփրիկէ, բա
զումք յընկերաց նորա կերեալ զլուտաս՝
ոչ ևս կամեցան դառնալ 'ի հայրենիսն .
քանզի առասպելեն զբուսոյս, զի որ ուտէ
որ յայնմանէ՝ մոռանայ զհայրենիսն : Աւ
'ի Աիկիլիա Պողիփեմոս մի 'ի Աիկղոպայց
հոչակաւոր եկուլ զվեց յընկերաց նորա .
իսկ Ողիսեայ, զոր յետ ամենեցուն կլանե

լոցն էր, արբեցուցեալ զնա, և խլեալ
զակն նորա՝ որ միակ էր ՚ի ճակատուն, զեր-
ծաւ ՚ի ձեռաց նորամազապուր: Պարձեալ
և արեգակն յարոյց ընդդէմ նորա մրրիկ,
փոխանակ զի ընկերք նորա առ քաղցի
յափշտակեցին զՏօտ Փայետուսայ դստեր
իւրոյ, և կորեան ամենեքեան ՚ի մրրիկէ
անտիբաց յԱղիսեայ, որ բունն հարեալ
՚ի տախտակ մի՝ զերծաւ յԱղիգիա կղզի,
ուր Աալիփսով յաւերժահարսն ընկալաւ
զնա, և զեօթն ամ կալաւ զնա առ իւր:
Բայց նա ընտրելագոյն համարեցաւ զՊե-
նելոպէ զկին իւր հաւատարիմ և զհայրե-
նիսն՝ քան զդիցուհին և քան զխոստացեալ
՚ի նմանէ զանմահութիւնն: Աւ հասեալ
յետ բազում այլ ևս արկածից ՚ի հայրենիս
իւր, և սպանեալ զամենայն հրապուրիչս
կնոջ իւրոյ, թագաւորէր խնդաղութեամբ
՚ի կղզւոջ իւրում: Այլ ապա սպանաւ ՚ի
միոջէ յորդուոց իւրոց յանձանութս:

ԳԼՈՒԽ ԺԶ

Ենէաս և յաջորդք նորա, Դիգէ, Սիբելայք:

Հ. Ո՞ էր Ենէաս.

Պ. Տրովայ արքայի եղեն որդիք երեք,
Իղոս, Գանիմեդէս և Ասարակոս: Ասարա

կեայ որդի Ասպիս, և սորա Անքիսէս, որ
ծնաւ յԱսողկանէ գԱնէաս, որպէս վիպեն
առասպելք: Յառնուլ Տրովադայ փախու
ցեալ սորա ընդ հօր իւրում Անքիսեայ և
ընդ Ասկանեայ որդւոյ իւրում: Ի նաւա
հանգիստ ուրեք Փոիւզիոյ ոչ ինչ կարի
հետի յԻդաս լեռնէ՝ եմուտ ՚ի նաւ դէմ
եղեալ ՚ի Թրակիա, անտի յԱպիրոս,
անտի ՚ի Սիկիլիա՝ ուր մեռաւ հայր
նորա Անքիսէս, և անտի յերկիրն Ատալ
նոսի: Ուր իբրև այն ինչ մերձեալն էր,
յարոյց ընդդէմ նորա Աւողոս ըստ Թա
խանձանացն հերայ մրրիկ սաստիկ, որ
ցան և ցիր զնաւատորմ նորա արար: Բայց
նաւն Անէասայ վարեցաւ ՚ի Աարքեդոն, և
անդ հանդուցեալ առ Ժամանակ մի, անց
անդրէն ՚ի Սիկիլիա կատարել զտարեդարձ
մահու հօր իւրոյ, և ՚ի Աումա հարցեալ
զՍիբիլայն, եհաս ՚ի բերան Տիբերի, և
միջամուխ եղև մինչև յաշխարհն Աւրեն
տայ: Ետորհէր նա հատուած ՚ի Թրակիա
բնակել, և շինել անդ քաղաք. բայց զիք
կոչեցին զնա յԱտալիա, սակայն բազում
ինչ խափան եղէն նմա ՚ի զնալն, մինչև
էհաս անդր:

Հ. Ո՞ր էր Դիդէ, և զինչ անցք նորա.

Պ. Դիդէ էր դուստր Բեղոսի արքային
տիրացւոց, կին Ակերբայ կամ Սիբէոսի

ընչաւէտ քրմի : Սա 'ի բոնանալ Պիպմա լիննի եղբոր իւրոյ՝ սպանանելով զայր իւր զՍիբէոս՝ առ 'ի ժառանգել զգահնձս նորա, երկուցեալ 'ի մոլեղնութենէ եղբորն՝ ժողովեաց որչափ ինչ կարէր յընչից առնն իւրոյ, և մեկնեցաւ 'ի Աիպրոս. և անտի անցեալ յԱփրիկէ՝ շինեաց անդ զԱարքեդոն քաղաք, և հզօրացեալ եկաց տիրուհի աշխարհին : Ի հնչել համբաւոյ նորա ընդ ամենայն տեղիս, յղեաց առ նա Յարբաս թաղաւոր գետուղացւոց, և կամէր զնա կնութեան՝ սպառնալիօք պատերազմի : Իսկ նա, որ 'ի սէր առն իւրոյ Սիբէոսի անցուցանէր զաւուրս իւր 'ի սուգ, և ուխտեալ էր չլինել առն այլում, ժամադիր եղև՝ տալ յետ երից ամսոց պատասխանի : Եւ ետ կանգնել փայտակոյտ մեծ, և նուիրեալ 'ի խարոյկ անդր նուէրս բազումս 'ի պատիւ առն իւրոյ, ել անդր սուսեր 'ի ձեռին, և չոգաւ զիւրովին : Ըւանդեն 'ի գործոց քաջութեան առեալ սորա զանունն Բիդէ, որ թարգմանի կին քաջ. զի առաջին անուն նորա էր Եղիսա :

Հ. Եւ որպէս յաջողեաց Ենէասայ բնակեցուցանել զդադթական իւր յերկրին Լատինոսի .

Պ. Լատինոս ընկալաւ զնա սիրով, և զգուստր իւր զԼալինիա խոստացաւ նմա

կնուծեան : Բայց Տուրնոս արքայ Հուու
տուղայ՝ ազգական և սիրելի Ամատայ
տիկնոջ Ատինոսի՝ յուսալով առնուլ իւր ՚ի
կնուծիւն զԱլաինիա, եղև ոխերիմ թշնա
մի Անէասայ : Այլ դիւցազինն արուլացոյ
գտեալ ուստեք ուստեք օգնականուծիւն ,
մանաւանդ ՚ի մօրէ իւրմէ յԱստղկանէ՝ որ
եղև զօրաւիզն նմա ընդդէմ Հերայ օսոխի
արուլացոյ, ել ընդդէմ նորա . և յաղծեալ
նմա պատերազմաւ՝ էառ իւր կնուծեան
զԱլաինիա, և ժառանգեաց զԹագաւորու
ծիւն Ատինայ, և շինեաց զԱլաինիոն
քաղաք յանուն կնոջ իւրոյ : Աւ սպանաւ
Անէաս ՚ի պատերազմի ուրեք ՚ի Տոսկայ .
բայց այլք կորուսեալ զնա ասեն ՚ի Աու
միկիոն գետ, վասն որոյ համարեցաւ դա
սակարդեալ ՚ի Ղիոսէ ընդ դիս ըստ աղա
շանաց Աստղկան :

Հ. Աւ ոյք եղեն յաջորդք Անէասայ .

Պ. Յետ մահուն նորա թագաւորեաց
Յուլոս, որ և Ասկանիոս, որդի նորա՝
ծնեալ ՚ի Արևսայ : Սա ինքն կառոյց զքա
ղաքն Ալբա, որ թարգմանի սպիտակ,
ըստ յառաջագոյն ազգեցուծեան սատղա
մայ, զի ՚ի զոհել երբեմն Անէասայ դից
զխոզ մատակ սպիտակաստե, զերծեալ
զոհին ՚ի բազնէն՝ դիմեաց ՚ի բլուր մի, և
ծնաւ անդ խոճքորս երեսուն . և յայանե

ցաւ Անէասայ պատգամաւ , զի յետ երեսուն ամի 'ի տեղւոջ անդ շինելոց էր քաղաք :

Յուլոս 'ի խնդիր եղև մօրուին իւրոյ Աւելնիայ , որ փախուցեալ էր յերեսաց նորա յանտառս , և դարձոյց զնա մանկամբն՝ զոր անդ ծնեալ էր , որ և կոչեցաւ Միլուիոս՝ այսինքն է անտառային , և Արստումոս՝ որ թարգմանի յետին , զի յետ մահուան հօր իւրոյ և յետին յորդիս նորա ծնաւ : Աւ թէպէտ Յուլոսի գոյր որդի , բայց ժողովուրդն թագաւորեցոյց զՄիլուիոս , քանզի Անէաս 'ի մօրէ նորա ժառանգեաց զթագաւորութիւն . իսկ որդւոյ Յուլոսի տուաւ քրմապետութիւն յազգէ յազգ . և յազգէ նորա էր Յուլիոս Աեսար : Աւ ամենայն յաջորդք Անէասայ մինչև զՄուսիսոր հաւ հռոմուլեայ եղեն չորեքտասան , որք թագաւորեցին յերկրին Աւտինոսի :

Հ. Այք էին Միբիլայք .

Պ. Աուսանք ոմանք մարգարէու հիք կարծեցեալք , որք էին ըստ Աարոնի և ըստ Ահիտանտեայ տասն . պարսկայինն , Լիբիականն , գեղփեանն , Աուամայն իտալացի , երեսրեանն , սամեցին , Աուամայն եւոզացի , ելէսպոնտականն՝ որ ատ Սողոնիւ և Արեսեաւ . փոիւզացին՝ որ յԱնիլիւրիա բնակէր ,

և տիրուրականն: Գերահռչակեալն 'ի սո-
ցունց էր կուժականն, որ 'ի Աուժաքաղաք
Խտալիոյ բնակեալ. և ոմանք յարդեաց աս-
տի դիանոց համարին՝ զի չիցէ լեալ այլ ոք
Սիբիլա բաց 'ի սմանէ, և զի իբք սորա
և վայրաց 'ի վայրս ուղևորութիւնք հա-
մարեալ իցեն և այլոց: Արդ սա 'ի նկուղ
մի մեհենին Ապողոնի տայր զպատգամս.
և էին 'ի տեղոջ անդ հարիւր դրունք,
ընդ որս ձայնք ահագինք հնչեցեալ՝ ազ-
դէին զգուշակութիւնս մարդարէութեան:
Սա ինքն էր և քրմուհի Ակատեայ, տե-
սուչ 'ի նմանէ կացեալ անտառացն դժո-
խոց. նմին իրի Վիրգիլիոս առ նա ածէ
զլինէաս 'ի ստորէջսն 'ի սանդարամետս:
Որում և մեհեան կանգնեցին հոռմայեցիք
'ի տեղոջ՝ ուր զպատգամսն տայր, և
պաշտէին զնա որպէս զմի 'ի դիցութեաց.
և զպատգամս նորա գրեալս հելլեն տաղիւ,
որպէս և այլամենայն պատգամք Սիբիլայից
էին գրեալ, բազում զգուշութեամբ պա-
հէին 'ի ծածուկ, հաւաքեալ 'ի մի գիրս,
և պահապանք հնգետասան սահմանեալ
էին 'ի պահն: Աւ այնպէս հաւատարիմ
էին նոցա պատգամքն, զի յամենայն դէպս
կարևորս դիմէին առ այնոսիկ և առ այ-
լոց Սիբիլայիցն պատգամս, որ բազմա-
դիմիք էին և առ ամենայն ժամանակս և

դէպս պատկանաւորք, և աւագանին տայր նոցա իմաստս ըստ կամի, և յեռոյր 'ի նոսա ըստ պիտոյից իրաց ժամանակին՝ որ ինչ հաճոյ թուէր նմա: Արպէս կուսակիցք Աեսարու յաւելին՝ թէ նուաճումն Պարթևաց պահեալ էր հոովմայեցոյ ումեք թագաւորի, որպէս զի թագաւոր զնա ժողովուրդն անուանեսցէ:

Արդ զիբք պատգամացս այսոցիկ, յորոց և սուրբ հարք ածէին վկայութիւնս ինչ ընդդէմ հեթանոսաց իբր ընդունելիս նոցա, ոչ ևս են 'ի միջի. այլ որ այժմն կան, 'ի գնոստիկեանցն աղանդաւորաց ձախողակի կրօնասիրութենէ յերկրորդումն դարու քրիստոնէութեան յերիւրեալ են ըստ նմանութեան կորուսելոցն, և յաւելեալ 'ի նոսա կանխասացութիւնք ՂԲրիստոսէ. որ ամենայն հանգամանօքն զխարէութիւն յօրինողացն հշաւակեն:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ

Գեկալիոն, Արձազանգ, Նարկիս, Ատալան-
տա, Մեղէագրոս, Միգաս, Արիստէոս, Կիր-
կէ, Եպիմենիդէս, Գորգեան հանգոյցն, Մաւ-
սուէոն, Կղէովալիս և Բիտոն, Հիպնոս, Պանդո-
րա, Ոսիրիս :

Հ. Ո՞ էր Գեկալիոն .

Պ. Որդի Պրոմէթեայ և Պանդորայ, և
կին նորա Պիւռա դուստր Եպիմէթեայ :
Չսա Գիոս վասն կրօնասիրութեանն
պահեաց հանդերձ կնաւն իւրով 'ի կո-
րուսանէն ջրհեղեղաւ զազգ մարդկան, և
ապրեցան նոքա մակուկաւ 'ի վերայ Պար-
նասեայ լերին : Իսկ 'ի դադարել ջրհեղեղին,
հարցին զքուրմն Թեմեայ մօր Աստրէայ
վասն բազմանալոյ անդրէն ազգի մարդկան .
և նա ետ պատգամ, ընկենուլ 'ի Թիկունս
իւրեանց զոսկերս մայրենիս : Խելամուտ
եղև Գեկալիոն իմաստից բանին, զի ոս-
կերք մայրենիք էին քարինք երկրի, որ է
մայր հասարակաց, և 'ի կատարել նոցա
զպատուէր քրմին՝ քարինք 'ի նմանէ ըն-
կեցեալք փոխեցան յարս, իսկ որ 'ի կնոջէն
ընկեցեալք՝ փոխեցան 'ի կանայս :

Հ. Ո՞ էր Արձազանգ, և արտաքնոցն

զինչ կարծիք էին զնմանէ .

Պ. Եւ նա յաւերժաճարսն հանձարեղ յոյժ , որ հաճոյ եղև Հերայ , և զբաղեցուցանէր զնա 'ի վէպս՝ տալով պարասպ Ղիոսի զուարճանալոյ ընդ սիրուհիս իւր : Բայց Հերայ զգացեալ զխաբէութիւնն , եբարձ 'ի նմանէ զբարբառ . և դատասպարտեաց զնա չկարել երբէք բարբառել՝ բայց զճետ այլոյ ուրուք կրկնելով և եթ զյանդ խօսիցն : Հարաւ նա 'ի սէր 'Արկիսեայ , և շրջեալ ընդունայն զճետ նորա յանտառս՝ մեռաւ առ վշտին , և ոսկերք նորա փոխեցան 'ի վէմս :

Հ. Ո՞ր էր 'Արկիս .

Պ. Որդի Աբիսեայ դետոյ և յաւերժաճարսին Վիրիոպեայ . եղև 'ի ծննդեան նորա պատգամ՝ երկայնակեաց գոլոյ նմա մինչև ցալեորեալ ծերութիւն՝ եթէ միայն անտես լիցի յաչաց մարդկան : Տարփացան նմա յաւերժաճարսունք առ հասարակ , և մանաւանդ Արձադանդ . այլ նա արհամարհեաց զնոսա , նմին իրի և պատուհասեալ զնա ասեն : Օ՛ի 'ի դառնալ երբեմն յորսոց խոնջ և պասքեալ , մատեաւ յաղբիւր , և տեսեալ 'ի նմա զպատկեր իւր՝ այնպէս հարաւ 'ի գեղ նորա , մինչև մեռանել 'ի կրիցն : Գլթացեալ 'ի նա գից , փոխեցին զնա 'ի ծաղիկն անուանակիր նորա , որ և

նուիրեցաւ Աւմենեայց :

Հ. Ո՞ք էր Մեղէազրոս .

Պ. Որդի Անէոսի արքային Ատողիոյ :
Մինչ մայր նորա Ալթէա յերկունս էր ,
Պարկայք եղին խանձող մի 'ի հուր , և
զուգատե ընդ խանձողին այնմիկ վճռե-
ցին զկեանս մանկանն՝ որ հանդերձեալ էր
ծնանել : Բայց Ալթէա 'ի բաց էառ զխան-
ձողն 'ի հրոյն , և շիջուցեալ պահէր զնա
զգուշութեամբ : Մեղէազրեայ 'ի ժամա-
նակին յայնմիկ զոհս գոհացողականս մա-
տուցանելով զից վասն առատութեան տա-
րւոյն , ոչ ինչ զոհեաց Արաեմեայ . և զի-
ցուհւոյն զայրացեալ , արձակեաց կինձ մի
վայրենի՝ ապականել զերկիրն շուրջ զԱ-
զիգոնեալ : Թեսէոս , Յասոմի , Կաստոր
և Պողիկէտիս և ամենայն քաջք Ալլապայ
գումարեցան 'ի վերայ գազանին , և Մե-
ղէազրոս առաջնորդ նոցա , որ և սպան
զգազանն : Բայց քանզի Ատալանտայ տար-
փածուի՝ նորա տուեալ էր գազանին զա-
ռաջին հարուածսն , սովին պատճառանօք
Մեղէազրոս նմա պարգևեաց զկառափն
գազանին . և եղբարցն Ալթէայ 'ի նախանձ
մտեալ խորհեցան յափշտակել զայն յԱտա-
լանտայ , և աստի գրգռեցաւ մարտ . և
Մեղէազրեայ սպանեալ զնոսա , էաժ իւր
կնութեան զԱտալանտա : Յայնժամ Ալ-

Թէա վասն սիրոյ եղբարցն մոռացեալ զգուժ
մայրենի, արկ զօրհասական խանձողն 'ի
հուր. և զոյգ ընդ նմին մաշեալ իբրև 'ի
հրոյաղիք Մեղէազրեայ սպառեցան: Բայց
Ալթէա տանջեալ 'ի խղճէ, չոգաւ զհարո-
վին:

Հ. Պատմեա ինձ զանցս Միգասայ.

Պ. Միգաս էր արքայ փոխւղացւոց.
և յանցանել Գիոնիսի ընդ սահմանս նո-
րա յորժամ արշաւէրն 'ի Հնդիկս, գիտե-
լով Միգասայ՝ զի Միղենոս դաստիարակ
նորա գինեմոլ էր, բղխեցոյց զինի 'ի միո-
ջէ յաղբերաց, ուստի Միղենեայ արբեալ
գինեհարեցաւ, և հարկ եղև նմա կալ-
մնալ յարքունիս անդ: Այլ 'ի դառնալ Գիո-
նիսի յարշաւանացն անդրէն, այնքան դո-
վեաց զհիւրընկալութիւն Միգասայ, զի
Գիոնիսոս խոստացաւ տալ նմա որ ինչ և
խնդրեսցէ: Իսկ Միգաս խնդրեաց զի
յոր ինչ և մերձեսցի՝ ոսկի լինիցի. և կա-
տարեցան իղձք նորա, այլ կերակուր իսկ
'ի հպել 'ի բերան նորա ոսկիացեալ լինէր,
վասն որոյ տանջէր նա սովալլուկ: Գիմեաց
անդրէն առ Գիոնիս, և նա պատուէր
ետ նմա առ 'ի դարման չարեացն՝ լուանալ
'ի Պակտողոս գետ, որում հաղորդեալ
զօրութեան նորա, մինչև ցայժմ ալիք գե-
տոյն խառն ընդ աւազոյ բերեն ոսկի:

Պան ընդ Ապողոնի եկն երբեմն 'ի պայ-
քար նուագայ, և դատաւորք կացին Սի-
դաս և Տմոզոս արքայ լիւգացւոյ . Պան
հնչեցոյց զսրինդ իւր, և Ապողոն զմայ-
լեցոյց քնարաւն զամենայն լսելիս : Տմոզոս
յաղթող դատեցաւ զԱպողոն, իսկ Սի-
դասայ հաճոյ ևս թուեցան հովուական
նուագքն : Բնդ որ զայրացեալ Ապողոնի
բուսոյց Սիդասայ ականջս իշոյ :

Հ. 11° էր Արիստէոս .

Պ. Որդի Ապողոնի և Աիւրենեայ յա-
ւերժահարսին արքայ արկադացւոյ . որ
եղև առաջին մեղուաբոյժ, և ուսոյց 'ի կիր
առնուլ զմեղը, մակարդել զկաթն, անկել
զձիթենիս, և այլ ինչ ինչ կարևոր առ 'ի
կեանս մարդկան : Աորեան երբեմն յախաէ
պարք մեղուաց նորա . իսկ նա դիմեաց առ
մայր իւր Աիւրենէ, և Աիւրենէ յղեաց զնա
առ Պրոտէոս՝ հարցանել զնա վասն գիւ-
տի վերածնութեան մեղուաց : Բայց խրատ
ետ նմա հասանել 'ի վերայ ծերունոյն
մինչ գեռ 'ի քուն կայր, և կապել զնա, զի
մի խուսափեսցէ կամ կերպափոխեալ ծած-
կեսցի յաչաց : Եւ Արիստեայ արարեալ
ըստ բանի մօրն, ուսաւ 'ի Պրոտեայ
զհնարս կենդանածնելոյ զմեղուս . որպէս
քաջ նկարագրէ զայս Վիրգիլ 'ի մշակա-
կանին :

Հ. Ո՞ էր Աիրիէ .

Պ. Դուստր արեգական և Պերսիայայ յաւերժահարսին , քոյր Այետայ արքային Աողքիսայուց , վհուկ հռչակաւոր՝ որ ար բուցմամբ դեղոց փոխէր զմարդիկ 'ի կերպարանս անասնոց : Սա ամուսնացեալ ընդ արքային սարմատայուց , դեղամահ արար զնա . և 'ի բռնակալել իւրում , հալածեցաւ 'ի բնակչաց երկրին . և փախըստեայ անկեալ յԱտալիա , բնակեցաւ 'ի Աատեան լեառն յերկրին Վոլակայ . ուր ընթանային առ նա բազումք 'ի հեռաւոր վայրաց վասն համբաւոյ կախարդութեան նորա : Սա և զընկերս Ողիսեայ դարձոյց 'ի կերպարանս անասնոց . բայց Ողիսես գերծաւ 'ի հնարից նորա 'ի ձեռն բանջարոյ իրիք զոր ետ նմա Գիոս , և կոչէր այն Մողի . և սուսեր 'ի ձեռին ստիպեաց սպառնալեօք զԱիրիէ դարձուցանել անգրէն զընկերս իւր յառաջին կերպարանսն : Աւ ապա ածեալ իւր զնա 'ի կնութիւն , ծնաւ 'ի նմանէ զՏեղեղոնոս :

Հ. Ո՞ էր Ապիմենիդէս .

Պ. Իմաստասէր կրեստացի , որ վասն մենակեաց առանձնութեանն և բազմապատիկ զրուածոցն ստացաւ անուն մեծ իրր սրատգամախօս գից , մինչև Պղատոնի կոչել զնա այր գիցանման . և Աոտբեալն

'ի նմանէ իսկ ածէ զբանն , « Արեւոացիք
« Հանապաղասուտք , չարաձձիք , դատար-
« կապորտք » : Արդ զսմանէ առասպելեն
ննջեցեալ զամս յիսուն , և 'ի զարթնուլ
նորա ամենայն ինչ կերպարանափոխ լեալ
էր . և 'ի տանէ իսկ իւրմէ արտաքսէր ,
բայց եղբայր մի նորա կրտսեր՝ որ զառա-
մեալ իսկ էր՝ ծանեաւ զնա : Աւ 'ի հնչել
համբաւոյն , զիմէին առ նա ամենեքին՝
որպէս առ բարեկամ զից և պատգամա-
խօս :

Հ. Օրինչ էր Գորգեան հանգոյցն .

Պ. Գորգիոս էր հայր Միգասայ ար-
քային փոխզացւոց . սորա առեղն կառացն
այնպիսի դժուարակնձիւն հանգուցիւ էր
զօդեալ ընդ ծոց կառացն , զի ոչ զսկիզբն
նորա և ոչ զձայր հնար էր ումեք գտա-
նել , և նուիրեաց զայն թագաւորն 'ի մե-
հեան Ապողոնի : Աւ եղև պատգամ , զի
որ զհանգոյցն զայն լուծանէր՝ նա հան-
դերձեալ էր նուաճել զԱսիա : Վասն որոյ
Աղեքսանդր մակեդոնացի եհատ զայն սու-
սերաւ փոխանակ լուծանելոյ :

Հ. Բնդէր շիրիմք մեծակառոյցք Մաւ-
սոլէոնք կոչին .

Պ. Քանզի Մաւսոլ էր արքայ Աարիոյ .
և Արտեմիսիա գշտոյ նորին ետ կառու-
ցանել նմա շիրիմ այնպիսի՝ որ ընդ եօթն

հրաշակերտս աշխարհի 'ի համարի եղև :
Չորեքարիւր և մետասան ոտնաչափ էր
չրջապատ նորա , և բարձրութիւնն նորա
հարիւր և քառասուն ոտնաչափ : Չորեքին
դերահոյակ ճարտարապետք Ալլաղայ կան-
գնեցին զայն . բայց Արտեմիսիա և ոչ
զայն շատ համարեալ , հրաւիրեաց զամե-
նայն երևելի քերթողս և զճարտարախօսս
առ 'ի պանծացուցանել զյիշատակ առն
իւրոյ , մրցանակս մեծամեծս առաջի ե-
դեալ նոցա . և զաճիւն առնն իւրոյ խառ-
նեալ 'ի բաժակի էարբ :

Հ. Այք էին Աղէովպիս և Յիսոն .

Պ. Արդիքքումուհւոյուրումն արգիացւոյ ,
որք 'ի կառս մօր իւրեանց լծեցան առ 'ի
չգոյէ ձիոց , և տարան զնա 'ի մեհեան :
Իսկ մայր նոցա խնդրեաց 'ի դից շնորհել
նոցա փոխարէն մայրասէր մեծարանացն ,
որ ինչ 'ի վեր է քան զամենայն բարիս . և
դիք ետուն նոցա երազահաս մահ , իբր
այն թէ երանութիւն մարդոյ հաստա-
տեալ իցէ յազատութեան և եթ 'ի վշտաց
կենցաղոյս :

Հ. Ո՞ էր Հիսնոս .

Պ. Համարեալ աստուած քնոյ , որդի
Արեբոսի և գիշերոյ , եղբայր մահուան և
յուսոյ , բնակեալ 'ի Աիմմերեան լերինս .
և նկարագրի սպակեալ կակաչիւք 'ի խա-

ւարչարին այրի , ընկողմանեալ 'ի մահիճս
յոպնիազ փայտից , և շուրջ զնովաւ երազք
Թուլցեալք : Մորփէոս էր նորա որդի ,
անուանեալ Թազաւոր դից և մարդկան .
և նկարի պատանեակ 'ի քուն , և փունջ
մեկոնից 'ի ձեռին նորա :

Հ. Պատմեա ինձ զՊանդորայ առաս-
պելան .

Պ. Պանդորա առաջին կին եկաց յաշ-
խարհի , ստեղծեալ 'ի Հեփեստեայ հրա-
մանաւ Գիոսի : Եւ 'ի կալ նորա առաջի
դից քօղ արկեալ զերեսօքն , իւրաքանչիւր
ոք 'ի նոցանէ մեծարեաց զնա պարգևօք ,
նմին իրի և Պանդորա անուանեցաւ , այս-
ինքն է Լճմենապարպէ : Լճթենաս ետ նմա
զիմաստութիւն , Լպողոն զերաժշտութիւն ,
Հերմէս զճարտարխօսութիւն , և այլք այլ
պարգևս : Եւ 'ի գողանալ Պրոմէթեայ
զհօւրն յերկնից առ 'ի կենդանագործել
զիւրաստեղծ մարդիկն , բարկացեալ Գիո-
սի՝ յղեաց առ նա յերկնից զՊանդորա .
ունելով 'ի ձեռին անօթ ամրափակ՝ յորում
էին ամենայն թշուառութիւնք : Պրոմե-
թեայ զգացեալ զվտանդն , չէառ յանձն
բանալ զանօթն . այլ Լպիմեթէոս եղբայր
նորա բարելից զանօթն զայն կարծեցեալ ,
երաց զայն , և անգէն զեղան յաշխարհ
աղէտք և թշուառութիւնք : Եւ թէպէտ

փութացաւ խնուլ զայն անգրէն, այլ յոյս
միայն ՚ի յատակ անօթոյն էր մնացեալ: Ի
նախամայրն Աւայ ամենայն հանդամանօքն
ակնարկեն առասպելքս այս:

ՉՈՐՐՈՐԴ ԿԱՐԳ

ՅԱՂԱԳՍ ԼԱԻՈՒԹԵԱՆՅ ԵՒ
ՅՈՒՈՒԹԵԱՆՅ ԴԱՍԱԿԱՐԳԵԼՈՅ
ԸՆԴ ԴԻՍ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ

Բախտ, Համբաւ, Աստրէա, Արպոկրատ, Վա-
կոնա, Նիկիա, Դէք ուրուականք, Բեւոնա,
Երոնիա, Աւերուհեան գէք:

Հ. Ո՞ էր Բախտն.

Պ. Դուստր Ովկիանու, մի ՚ի յաւերժ
հարսանց՝ որք ընդ Պերսեփոնեայ քա-
ղէին ծաղկունս՝ յորժամ յափշտակեցաւ
նա. և համարէր իշխեցող գիցն ամենեցուն:
Մերթ նկարագրէր նա ՚ի կերպարանս
կնոջ՝ ամաղթեղջիւր ՚ի ձեռին, և երկինք
զգլխով. և մերթ ՚ի կերպարանս պառաւոյ,
հուր յաջում ձեռին, և ՚ի ձախումն ջուր.

է զի կոյր ոմն մանուկ՝ ունելով թևս յոտս,
և միով յոտիցն կացեալ ուղղորդ 'ի դըն-
տի, և է զի դարձեալ՝ օրիորդ յեցեալ յա-
նուջ: Հռոմայեցիք 'ի Յունաց առեալ
զպաշտօն սորա, յայլևայլ դէմս պաշտէին
զնա. զի այլ էր առ նոսա Բախտ աջողակ
և այլ ձախողակ, այլ արանց և այլ կա-
նանց, այլովքն հանդերձ. և ամենեցուն
սոցա այլևայլ մեհեանք էին: Յորոց առ-
նական բախտին մեհեան այժմ փոխեալ
յեկեղեցի սրբոյն Մարիամու եղիպտա-
ցւոյ 'ի Հռոմ, է 'ի ձեռս մերոյ ազգիս,
պահելով զձև հնոյ ճարտարասպետու
թեանն:

Իսկ Հարկն համարէր մայր Բախտի,
և նկարագրէր 'ի կերպարանս կնոջ, ունե-
լով ձեռս պղնձիս, և բւեռս 'ի ձեռին եր-
կայնս:

Հ. Ո՞ համարէր Համբաւ.

Պ. Դուստր Տիտանոյ և երկրի, պաշ-
տեցեալ իբրև զմի 'ի զիցուհեաց. և նկա-
րագրէր բազմաչեայ, և թևք նորա և փե-
տուրքն առ հասարակ լի ակնջօք և լե-
զուօք:

Հ. Ո՞ էր Աստրէա.

Պ. Աստուածուհի արդարութեան, որ
յոսկեղինիկ դարուն բնակէր 'ի վերայ եր-
կրի. այլ ապա յանիրաւութեանց մարդկան

Հալածեալ՝ ել յերկինս, և եկաց 'ի Օռ-
դիակին 'ի կերպարանս Աուսի ընդ համաս-
տեղս, թողեալ զվերջին հետս իւր 'ի շէնս
ըստ Վիրգիլեայ: Նկարագրէր նա կոյս
ահաւորահայեաց՝ կշիռ 'ի միում ձեռին,
և 'ի միւսումն սուսեր:

Հ. Ո՞ էր Նեմեսիս.

Պ. Նեմեսիս պաշտօնեայ էր Աստրէայ
աստուածուհւոյն արդարութեան 'ի պա-
տուհասել զանիրաւս. և նկարագրէր նա
թեւաւոր՝ 'ի նշանակ երազ հասանելոյ իւ-
րոյ 'ի վերայ անիրաւութեանց:

Հ. Ո՞ էր Արպոկրատ.

Պ. Արպոկրատ եղիպտացւոց, զոր
Յոյնք Սիզալիոն կոչէին, էր աստուած
Լուութեան՝ որդի Ոսիրեայ. և նկարագրէր
այր՝ զմատն 'ի վերայ շքթանց ունելով:
Անգրի նորա առ դրունս մեհենաց կան-
գնէր, իբր պատուիրելով մտանողաց պահել
անդ լուութիւն, և կամ ըստ Պլուտար-
քեայ՝ մի ճառել զանհաս բնութենէ դից:

Հ. Ո՞ էր Վակոնա.

Պ. Աստուածուհի պղերգութեան, ո-
րում կրայս և խղնջունս մատուցանէին
հեթանոսք 'ի զոհ: Աւ հակառակ նորին
Ագենորիա կամ Ստրենուա պաշտէր որ-
պէս աստուածուհի ժրութեան:

Հ. Ո՞ էր Աիկիա .

Պ. Աիկիա ըստ Յունաց , և ըստ լատինացւոց Վիկտորիա , էր աստուածուհի յաղթութեան . և նկարագրէր 'ի կերպարանս կնոջ՝ ունելով արմաւենի 'ի միում ձեռին , և 'ի միւսումն պսակ : Իսկ 'ի խելս նաւաց նկարագրեալ , ցուցանէր զյաղթութիւն 'ի նաւամարտի :

Հ. Ո՞ք էին զիք Ուրուականք .

Պ. Ուրուականք , զորս Վատինք կոչէին Մանէս , էին ողիք պահապանք մեռելոց , և ստուերաց նոցա՝ որ շուրջ զգերեզմանօքն յածէին ըստ հաւատոց հեթանոսաց : Վասն որոյ 'ի վերայ գերեզմանաց քանդակէին միշտ սկզբնաստօք բառիցս Դեօ Ուրուականաց . և հեղուին նոցա յաճախ նուէրք զգերեզմանօք :

Հ. Ո՞ էր Բելլոնա .

Պ. Աստուածուհի պատերազմի , քոյր Արիսի , որ պատրաստէր զկառս եղբօրն 'ի հեծանել նորա 'ի պատերազմ : Ակարագրէր նա հերարձակ , և ջահ 'ի ձեռին : Քուրմք նորա Բելլոնականք անուանեալ ցտէին զմարմինս իւրեանց՝ նուիրելով նմա զարիւնն հոսեալ 'ի վերաց անտի :

Հ. Ո՞ էր Փերոնիա .

Պ. Աստուածուհի ազատութեան , զոր պաշտէին մանաւանդ սարուկք : Հռոմայե-

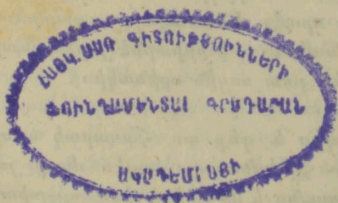
ցիք կառուցին նմա մեհեանս բազումս, և
կանգնէին նմա անդրիս ամենայն ուրեք,
և էր նշանակ նորա գլխարկ 'ի ձեռին:

Հ. Ո՛րք էին Աւերուհեանքն անուա-
նեալ դիք.

Պ. Օսոսա հռոմայեցիք պաշտէին առ
'ի զերծանել 'ի չարեաց, զի զօրութիւն էր
նոցա զչարիս և եթ զործելոյ: Բնդ սոսա
'ի համարի էին Արկիւղ, Գալուկն, Տենդ,
Մրրիկ, Օրսարտութիւն, Աղքատութի,
Վախանձ, այլովքն հանդերձ. ուրոց ամե-
նեցուն էին մեհեանք ուրոյն կամ բազինք
առ հռոմայեցիս. հանդոյն սոցին և այ-
լոց ցոփութեանց և առաքինութեանց էին
դիք խնամակալք ուրոյն, և կամ կէսք յա-
ռաջնոց դից յայլ և այլ դէմս ըստ այլն.
այլ ստորոգելեաց պաշտեցեալք. որպէս
Դիոս իբր խնամակալ դաշանց և հաւա-
տարմութեան՝ Փիդիոս անուանեալ, և
Աստղիկ որպէս խնամակալ յուղարկառ-
րութեան մեռելոց Վիբիտինէ յորջորջեալ,
և այլք ևս ըստ սոցին օրինակի:

Նոյնպէս և դեք առ հասարակ պաշ-
տէին 'ի հեթանոսաց որպէս մարք յա-
ւերժհարսանց. և վիհն իսկ համասլարփակ,
զոր Յոյնք և Վատինք Քաւոս անուանեն,
պաշտէր 'ի նոցանէ որպէս ծնող երկրի. և

ի նմանէ համարէին ծնեալ զՂափատա
զիր, որ նկարէր սափոր բախտից ՚ի ձեռին,
և զԱրեբոս շահապետ դժոխոց և այլ
Գիշերոյ :

ՅԱՆԿ

Աբսիրա	95	Աղկիտնք	51
Ագամեմոնն	111	Աղկմենէ	75
Ագեղայոս, տէս Պղուտոն		Ամաղոնք	90
Ագէնոր	97	Ամաղթեղջիւր	10
Ագէնորիա	133	Ամաղթէա	20
Ագլաւրա	63	Ամատա	118
Ագռաւ նուիրական Ապողոնի	30	Ամփիոն	28
Ագմեա	8	Ամփիտրիոն	77
Ադոնիս	42	Ամփիտրիտէ	46
Աթենաս	60	Այիգէս, տէս Պղուտոն	
Ալբա	118	Անահիտ, տէս Արտեմիս	
Ալէքսանդ	54	Անդրոգէոս	86
Ալթէա	124	Անդրոմեգէ	74
Ալփէոս	79	Անդրոմեգոս	72
Ախերոն	54	Անտէոս	80
Ախերուսիոն	57	Անտիլոքոս	110
Ակերբաս, տէս Սիքէոս		Անտիոպէ	88
Ակրիսիոս	73	Անքիսէս	116
Աղէքսանդր մակե դոնացի	128	Ապիս	30
Ալլայիս	41	Ապողոն	24
Աղկեստէ	81	Ասարակոս	115
Աղկէոս	75	Ասկանիոս	116
Աղկիդէս	75	Ասկղէպիոս	44
Աղկիոնէ	52	Աստղիկ	39
		Աստրէա	132
		Ատամաս	49

Ատլաս	81	Բաբոս , տէս	
Ատլաս շեառն	73	Դիոնիս	
Ատրէոս	103	Բեւոնա	134
Ատրոպէ	54	Բեւոնականք	134
Արաքնէ	61	Բեւիեգովը , տէս	
Արամազդ , տէս		Ապողոն	
Դիոս	94	Բեղոս	116
Արգոյ	94	Բերենիկէ	41
Արգոնաւորդք	94	Բէլ , տէս Արէս	
Արգոս	23	Բէլ , տէս Դիոս	
Արեթուսա	82	Բէլ , թուռն	
Արէս	58	Դիոսի	57
Արիադնէ	36	Բէովտիա	98
Արիսպագոս	59	Բիտոն	129
Արիստէոս	126	Բոյլք	34
Արձագանգ	122	Բորէաս	71
Արշալոյս	26	Բուսիրիս	78
Արուսեակ	82	Գալիփոր	51
Արպոկրաս	133	Գանիմեդէս	22
Արտեմիս	31	Գլըրիոն	79
Արտեմիսիա	28	Գիշերավար	82
Ազգիս	79	Գղաւկա	96
Աւերուհեանդիք	135	Գղաւկոս	49
Աւսոնեայ արձա		Գնոստիկեանք	121
նագիրն ՚ի Դիդէ	116	Գորգովնայք	73
Ափատէոս	93	Գորդեան հան	
Ափրոզիս , տէս		գոյցն	128
Աստղիկ		Գորդիոս	128
Աքէլով	48	Դանայեանք	57
Աքիլլէս	106	Դանայէ	72
Բախտ	131	Դանայոս	57
Բահաղ , տէս		Դարդահոս	61
Դիոս		Դափնէ	25

Դեգաղոս	91	Ելևսինեան տօնք	18
Դեղոս	24	Եկատէ	31
Դեղփիս	28	Եղիսա , տէս Դի	
Դեմեարէ	18	դէ	
Դեւկալիոն	122	Եղիւսեան դաշտք	58
Դիք	67	Եղջերուաքաղ , տէս	
Դէանիրա	83	Քիմերա	
Դէիդամիա	88	Ենդէիսէ	106
Դիանա , տէս		Ենէաս	115
Արտեմիս		Ենէոս	124
Դիդէ	116	Ենոնէ	110
Դիկափինէ	31	Եպափոս	57
Դիոմեդէս	78	Եպիմեթէոս	122
Դիոնիսոս	33	Եպիմենիդէս	127
Դիոս	19	Եսիոնէ	103
Դիոսկուլք կամ		Եսոփն	94
Դիոսկուլրացիք	92	Եսպերեան պար	
Դիս , տէս Պղու		տէզք . տէս Երե	
տոս		կորնական	98
Դիրկէ	98	Եսպերիդէայք	82
Դոգոնեան ան		Եսպերոս	82
տառն	94	Եստա երէցն	17
Դորիս	47	Եստա կրասերն	17
Դրիադք	47	Եստայ կուսանք	17
Եբէ	22	Երանելեայ կղզիք	59
Եգեան ծով	87	Երատով , տէս	
Եգէոս	85	Մուսայք	
Եգիպտոս	57	Երեբոս	54
Եգիս	60	Երեկորնական	
Եգիսթոս	113	պարտէզք	82
Եգլա	34 , 83	Երիմանթեան	
Եգիպոս	99	կինճն	78
Ելէ	49 , 94	Երիքթէոս	63

Երկբթոնիոս	63	Էոզ	26
Երկին, տե՛ս Ուրանոս		Թաշիա, տե՛ս Մուսայք	
Երկիր, տե՛ս Եստա		Թամիրա	28
Երկուորեակք	93	Թաւմաս	24
Երկմայր	34	Թամուզ, տե՛ս Աշոնիս	
Երմիոնէ	112	Թեբէ	97
Երոս	43	Թեմիս	122
Եանէ	62	Թեսէոս	85
Ետով	26	Թեաիս, կին Ուկկիանու	47
Ետրա	85	Թեաիս, կին Պէզէոսի	47
Եւմենեայք	54	Թերափք	67
Եւոզոս	70	Թիեստ	113
Եւտերպէ, տե՛ս Մուսայք		Թզուկք	80
Եւրիալէ	73	Թոբէլ	62
Եւրիզիկէ	96	Ժամք	40
Եւրիսթէոս	81	Իգաս	93
Եւրոպա	97	Իգմոն	61
Եւրոս	70	Իգոմենէ	111
Եւփրոսինէ	41	Իկարոս	91
Չեթէս, եղբայր Արփիոնի	28	Իլիոն	60
Չեթէս, որդի Երկբթոնեայ	71	Իլոս	60
Չևս, տե՛ս Դիոս		Ինաքոս	23
Չեփիւռ	71	Ինով	49
Չրուան, տե՛ս Կուրնոս		Իպերթուսա	82
Էակոս	54	Իպերմնեստրա	57
Էաս, որդի Տեղամոնի	108	Իպպոզամէ	88
		Իպպոկենտաւրոս	89
		Իպպոզիտա	79
		Իպպոզիտոս	88

Իսիոն	56	Կաղմոս	33
Իսիս	23	Կալայիս	71
Իսմենէս	23	Կալիփոսով	115
Իրիս	24	Կալիփոսէ, տէս	
Իփիգէնէ	113	Մուսայք	
Իփիկղէս	77	Կալպէայ կիրճն	79
Լակոյոն	109	Կակոս	80
Լայերաոս	105	Կաղիգոնէ	124
Լասիթայք	88	Կասլիս	116
Լասինոս	116	Կաստովք	92
Լատոնա	24	Կատաղիք, տէս	
Լաւինիա	117	Էւմենեայք	
Լաւինիոն	118	Կեկրոփս	61
Լաւոմեդոն	25	Կեղենէ	47
Լաքեսիս	54	Կեհաաւրոսք	89
Լեթէ	56	Կերբերոս	55
Լերնեան վիշապք	77	Կեփէոս	74
Լեւկադ	43	Կեփիս	123
Լեւկոսիա	48	Կիկղոսայք	64
Լիբիտինէ	135	Կինիրա	42
Լիկայոն	21	Կիպարիս	29
Լիկոմեդէս	107	Կիրկէ	127
Լինոս	28	Կիւբեղէ	17
Լիրիոսէ	123	Կիւբենէ	126
Լիւսիա	48	Կլիտեմնեսարա	111
Լուսաբեր	82	Կղէովպիս	129
Լուսին, տէս Փե բէ		Կղիով, տէս Մու սայք	
Լուտաս	114	Կլոտով	54
Խարիթայք	41	Կոկիտոն	55
Ճիածան տէս		Կողքիս	94
Իրիս		Կորոնէ	44
Ծիր Կաթին	76	Կուիրեան, տէս	

Արէս		Հռադամանտոս	55
Կուամ	116	Չիացուլ, տէս	
Կուպիդոն, տէս		Կենտաւրոսք	
Երոս		Ղայոս	99
Կռնոս	15	Ղետով	92
Կրետեայ Բաւիղն	91	Ղինկէոս	57
Կրեւա	118	Ճիպիլթէրրա	79
Կրէոն	100	Մաղթեղջիւր,	
Համադրիադք	47	տէս Ամաղթեղ	
Համբարուք, տէս		Ջիւր	
Սիրենայք		Մայա	36
Համբաւ	132	Մանէս, տէս	
Հարկ	132	Ուրուակահք	
Հարպեայք	71	Մարդացուլ, տէս	
Հեկտոր	107	Մինոտաւրոս	
Հեղինէ	92	Մարդաձկունք,	
Հերա	22	տէս Տրիտոնք	
Հերակղէս	75	Մարս, տէս Արէս	
Հերակղեայ Ար-		Մաւսով	128
ձանքն	79	Մաւսովէոն	128
Հերակղեայ Նա-		Մաքաւոն	45
Հատակութիքն	78	Մեգարոս	54
Հերմաթենաս	38	Մեգերա	25
Հերմերակղէս	38	Մեդէա	85 96
Հերմէս	37	Մեդուսա	73
Հեփեսոս	52	Մելիա	97
Հիդրա, տէս		Մելիկերոս	49
Լերնեան		Մելպոմենէ,	
Վիշապն		տէս Մուսայք	
Հիմէն	41	Մեղէագրոս	128
Հիպնոս	129	Մենաղեակ եղն	78
Հոռոս	26	Մեմնոն	110
Հոմմուլոս	119	Մենեայ դատերքն	35

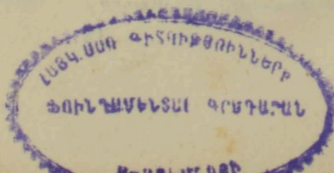

Մենեղաւոս	103	Յովիս, տէս Դիոս	
Մերկուրիոս, տէս Հերմէս		Յուլիոս Կեսար	119
Մերովպէ	99	Յուլոս, տէս Աս- կանիոս	
Միգաս	125	Յունոն, տէս	
Միկէնք	73	Հերա	
Միհր, տէս Ապողոն		Յուշկապարիկ, տէս Կենտաւ-	
Միներուա, տէս Աթենաս		րոսք	
Մինովս	51, 86	Նայադք	47
Մինոտաւրոս	86	Նարկիս	123
Միւռա	42	Նեբրովթ, տէս Դիոս	
Մնասիլոս	34	Նեմեսիս	133
Մնեմոսինէ	27	Նեպտոն, տէս Պիսիգոն	
Մողոք, տէս Ապո- լոն		Նեսոս	83
Մոմոս	69	Նեստոր	110
Մորփէոս	130	Ներեայք	47
Մուսայք իննե- քին	27	Ներէոս	47
Յակինթոս	25	Նեփել	90
Յաւերժահար- սունք	69	Նեփեղէ	49
Յանոս	16	Նիկիա	133
Յասիոս	102	Նիմփայք, տէս Յաւերժահար- սունք	
Յասովն	94	Նիովքէ	30
Յարդգող, տէս Ծիր կաթին		Նիսոս	51
Յարբաս	117	Նոճ, տէս Կի- պարիս	
Յոլաս	77	Նոտոս	70
Յոգաստա	99	Նումիտոր	119
Յով	23	Շորհք, տէս Խա-	

ըրթայք		Պանական երկիւղ	64
Ոգիսևս	114	Պանդորա	130
Ոմիաղէ	83	Պասիփայէ	86
Ոպիա	46	Պատրոկղ	107
Ոսիրիա, տէս Ա		Պարթէնոպէ	48
պողոն		Պարիս	110
Ոսկեղինիկ գար	16	Պարկայք	54
Ոսկիամայր, Ոսկիա		Պարնաս	27
ծին, տէս Աջ		Պեգասոս	74
տեմիս		Պելերոփոն	75
Ոսկի գեղմն	94	Պեղէոս	115
Ովկիան	47	Պեղիաս	96
Ովրեստէս	112	Պեղոփս	56
Որէադք	47	Պենէլոպէ	105
Որթիթիա	71	Պենէոս	25
Որկոս, տէս Պղու		Պերթիթոս	87
տոն		Պերիատերիա	41
Որթիղդ, տէս		Պերսեփոնէ	53
Դիոս		Պերսէոս	72
Որփէոս	96	Պերսիտա	127
Ուրանիա, տէս		Պիերեանք, տէս	
Մուսայք		Մուսայք	
Ուրանոս	15	Պիգմալիոն	117
Ուրուականք	134	Պիթէոս	85
Պալէա	66	Պիկոս	65
Պալլագիոն	60	Պիսիգոն	46
Պալլաս, տէս Ա		Պիլագէս	113
թենաս		Պիրոփ	26
Պակաոդոս	125	Պիւթոն	24
Պաղամեղէս	105	Պիւսա	122
Պայքնոխազոտունք,		Պիւսոս, որդի	
տէս Սատիրայք		Աքիլէայ	110
Պան	64	Պղուտոն	52

Պղտատու	53	Սիղենայք	66
Պողալիբ	45	Սիղենոս	34
Պողիկեալա	92	Սինոն	109
Պողիմնիա, տէս		Սիսիփոս	55
Մուսայք		Սիրենայք	48
Պողիւբիոս	99	Սիքէոս	117
Պողիփեմոս	114	Սկիլլա	50
Պողիքսենա	107	Սկիւղէ	51
Պոմոնա	66	Սպանդարամեա	
Պոստումոս, տէս		տէս Դիոնիսոս	
Սիլուիոս		Սպանդարամեա	
Պրիամոս	110	կան տօնք	35
Պրիապոս	68	Ստենով	73
Պրիսկա, տէս		Ստիմիաղէան	
Եստա երէցն		Հաւք, տէս Հար	
Պրոմէթէոս	21	պէայք	
Պրոտէոս	48	Ստիւքս	54
Ռէա, տէս Կիւ		Սարենուա, տէս	
բեղէ		Սգենորիա	
Սաղմոնէոս	55	Սարոփիոս	112
Սաաիրայք	65	Սփինգա կամ	
Սասուրնոս, տէս		Սփինքս	100
Կռոնոս		Վակոնա	133
Սափիով	43	Վահագն	75
Սեմելէ	33	Վենուա, տէս Աս	
Սերասլա, տէս		տղիկ	
Սպիս		Վերտումնոս,	
Սթենեղոս	57	տէս Պրոտէոս	
Սիբիլայք	119	Վիկտորիա, տէս	
Սիգալիոն, տէս		Նիկիա	
Արպոհրատ		Վիհն համապար	
Սիլուիոս	113	փակ, տէս	
Սիլեմնոս	43	Քաւոս	

Վոսիորոս	102	Փաւռնայք	65
Վուչկանոս, տէս		Փեբէ կամ Լուսին	31
Հեփեսոս		Փեբոս, տէս Ապո-	
Վրէն	64	ղոն	
Տանաաղոս	56	Փեգրա	88
Տարատարոս	57	Փերոնիա	134
Տաւրոս	86	Փիզիոս	135
Տելեմաք	105	Փիլիբրա	76
Տեղամոն	103	Փիլոկատատոս	110
Տեղեգոնոս	127	Փինէոս	71
Տերփսիքոր, տէս		Փլորա	66
Մուսայք		Փլեգէթոն	55
Տերմինոս	68	Փղեգիա	56
Տեւկրոս	102	Փղեգոն	26
Տիթոն	26	Փոկաս	43
Տինգարեանք	92	Փորբաս	99
Տինգարոս	92	Փորկոս	50
Տիսիպոն	54	Փորոնէոս	30
Տիտան	15	Փսկքի	43
Տիտանանք	21	Փրլքսոս	49 94
Տիտիոս	56	Քարիբեգիա	51
Տիւփէ	94	Քարոն	55
Տմոդոս	126	Քաւոս	135
Տուրնոս	118	Քանարեան կղզիք	
Տրիտոնք	47	տէս Երանէ-	
Տրովա	102	լէաց կղզիք	
Տրովադա	25	Քիմերա	75
Տրովալին պարզմն	102	Քիրոն	76
Տրովա	102	Քլորիա, տէս	
Փայէթոն	27	Փլորա	
Փայէթուսա	115	Քրոմիս	34
Փաւոն	65		

Էջ	Տող	ՎՐԻՊԱԿ	ՈՒՂԻՂ
59	8	Հնարագետ	Հնարագէտ
69	16	բարիս	բառիս
131	12	Երոնիս	Փերոնիս